

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

BAĞIMLILIK ve ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ADLİ BİLİMLER ANABİLİM DALI

SUÇ ÖNLEME ve ANALİZİ BİLİM DALI

**SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARA SUNULAN SOSYAL
HİZMETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ; TÜRKİYE VE
DANİMARKA ÖRNEĞİ**

Gizem FIRAT

DANIŞMAN: Prof. Dr. Abdullah KARATAY

İstanbul - 2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
BAĞIMLILIK ve ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ADLİ BİLİMLER ANABİLİM DALI
SUÇ ÖNLEME ve ANALİZİ BİLİM DALI

**SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARA SUNULAN SOSYAL
HİZMETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ; TÜRKİYE VE
DANİMARKA ÖRNEĞİ**

Gizem FIRAT

164501020

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: Prof. Dr. Abdullah KARATAY

İstanbul -2019

www.uskudar.edu.tr

Altunizade Mahallesi Haluk Türksoy Sokak No:14 34662 Üsküdar/İSTANBUL
T: 0216 400 22 22 F: 0216 474 12 56 bilgi@uskudar.edu.tr

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

SAYI: B.08.6.YÖK.2.ÜS.0.05.0.06 /2018/615

25/05/2018

Doç.Dr. Abdullah KARATAY
(Gizem FIRAT)

Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 23/05/2018 tarihinde yapılan 06 No.lu toplantısında “Suça Sürüklenen Çocuklara Sunulan Sosyal Hizmetlerin Değerlendirilmesi; Türkiye ve Danimarka Örneği” adlı araştırma projenizin etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç. Dr. Cumhuri TAŞ
Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik
Kurulu Başkanı

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

T.C.
ÜSKÜDAR
ÜNİVERSİTESİ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI BAĞIMLILIK VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 161501020
Öğrenci Adı Soyadı	: Gizem Tazat
Anabilim Dalı	: Adli Bilimler ABD - Suç Enkome ve Analizi BD
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Abdullah Karatay
Tezin Başlığı	: Suça Şahitleriz Çocukları Suçlu Suçlu Hızmetleriz Değerlendirilmesi; Tokay ve Danimarka Örneği

Toplantı Tarihi	: 18.07.2019	Saati	: 16:00
Öğrenci Savunmaya	: ☒ Geldi		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir.			
☒ Yapılan savunma sınavında adayın tez çalışması başarılı bulunarak KABUL edilmesine,			
☐ Yapılan savunma sınavı sonunda tez çalışmasının DÜZELTİLMESİNE , düzeltme için adaya ay EK SÜRE verilmesine (en fazla 3 ay)			
☐ Yapılan savunma sınavının sonunda tezin REDDEDİLMESİNE			
☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUĞU			
İle karar verilmiştir.			
Savunmada Tezin Başlığı : ☐ Değişmedi ☐ Değişti			
Tezin Yeni Başlığı : ☐ Değişmedi			
Öğrenci Savunmaya : ☐ Gelmedi			
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☐ OY BİRLİĞİ İLE REDDEDİLMİŞTİR.			

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Başkan	Prof. Dr. Abdullah Selçukman	
Danışman Üye	Prof. Dr. Abdullah Karatay	
Üye	Dr. D. Gürbüz A. Aygün	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Zülfiye Selçuk	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Dr. Eray Gülçür	

(Tüm durumlarda jüri üyelerinin tez değerlendirme raporları gerekir.)

Sayı No :

Tarih : 18 / 07 / 2019

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen ve Anabilim Dalımız Yüksek Lisans Programı öğrencisinin Tez Savunma Sınav Tutanağı ve eklerinin Enstitü Yönetim Kurulunda görüşülmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Not: Bu forma orijinal raporlar (bir nüsha) eklenecektir.

Prof. Dr. Abdullah Karatay
Anabilim Dalı Başkanı
(Unvanı, Adı Soyadı, İmza)

ÜÜ.FR.016 Revizyon No: 0 (08.11.2016)

YEMİN METNİ

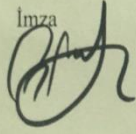
YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “*Suçta Sürüklenen Çocuklara Sunulan Sosyal Hizmetlerin Değerlendirilmesi; Türkiye ve Danimarka Örneği*” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

31/05/2019

Gizem FIRAT

İmza

TEŞEKKÜR

İlk olarak tez konusunu belirleme ve yazım aşamasında her zaman olumlu geri bildirim veren, ilerleyen süreçleri planlamama ve kaynak bulmama yardımcı olan, tezimin en uygun şekilde ilerlemesine katkı sağlayan değerli danışman hocam Prof. Dr. Abdullah Karatay'a,

Üsküdar Üniversitesi bünyesinde Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsünün kurucusu olan, birçok farklı disiplini bir araya getirerek bakış açımızı geliştiren, engin bilgi ve deneyimlerini dinleme fırsatı bulduğumuz Sayın Prof. Dr. Sevil ATASOY'a,

Sosyal hizmet lisans eğitimim döneminde beni eğiten, uluslararası düzeyde kurduğu bağlantılar ve öğrencilerine sunduğu fırsatlar sayesinde gerek yaz okulları gerek erasmus programıyla yurtdışında alanımla ilgili çalışma, paylaşımında bulunma deneyimi, farklı sosyal politika uygulamalarını görme, hatta bu deneyimlerle yüksek lisans tez konumu belirleme fırsatı sağlayan, şu an akademik kariyerlerine Liverpool Hope Üniversitesi'nde devam eden hocalarım Prof. Dr. Hakan Acar ve Prof. Dr. Yüksel Baykara Acar'a,

Araştırmamın gerçekleşmesinde büyük katkısı olan ve çoğu gönüllü olan, ne zaman arasam her türlü bilgiyi veren, kaynak paylaşan görüşmecilerime, Danimarka'daki görüşmecilere ulaşmamı sağlayan ve araştırma döneminde bana hem evlerinin kapılarını açan hem de engin deneyimlerini her zaman dinlediğim erasmus döneminde staj yaptığım kurumun kurucuları Pedagog Najib Haddar ve eşi Pedagog Emine Haddar'a,

Kopenhag Üniversitesi (UCC) pedagoji bölümünde öğretim görevlisi olan, bilgi toplama sürecinde ne zaman mail attıysam anında dönüş sağlamış olan, görüşmeci bulmama yardımcı olan ve araştırma dönemimde engin deneyimlerini dinleme fırsatım olduğu Üzeyir Tireli'ye,

Tez çalışmam sırasında yoğun çalışmalarımın dolaylı evde ve iş yerinde her türlü desteği, motivasyonu sağlayan teyzeme, kuzenime ve iş arkadaşlarıma,

Sonsuz saygı ve sevgilerimi sunar, çok teşekkür ederim...

Gizem FIRAT

EN UZAK MESAFE

EN UZAK MESAFE NE AFRİKA'DIR,

NE ÇİN,

NE HİNDİSTAN,

NE SEYYARELER,

NE DE YILDIZLAR GECELERİ İŞILDAYAN...

EN UZAK MESAFE İKİ KAFA ARASINDAKİ MESAFEDİR
BİRBİRİNİ ANLAMAYAN...

CAN YÜCEL

Çocuğu, çocukluğu anlayabilen toplumlara ve sosyal politika yapıcılara ithafen...

FIRAT, Gizem, Yüksek Lisans, İstanbul, 2019

Suçta Sürüklenen Çocuklara Sunulan Sosyal Hizmetlerin Değerlendirilmesi;
Türkiye ve Danimarka Örneği

ÖZET

Bu çalışma ‘Suçta Sürüklenen Çocuklara Sunulan Sosyal Hizmetlerin Değerlendirilmesi’ amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın konusunu, suçta sürüklenen çocuklara sunulan sosyal hizmet müdahalelerinin, gelişmekte olan Türkiye ve gelişmiş ülke olan Danimarka örneğiyle karşılaştırmalı olarak sosyal politika ve sosyal hizmetler çerçevesinde değerlendirilmesi oluşturmuştur. Yapılan karşılıklı analizin iki temel yarar sağlaması amaçlanmaktadır: ilki; sosyal hizmet alanında küresel sistemde kendi yerini belirlemek, ikincisi; sistem transferi yoluyla, uygulanabilir gelişmeleri, yenilikleri tanımak ve bu bağlamda sosyal politikaların iyileştirilmesi yolunda literatüre katkı sağlamak. Çalışmada nitel veri toplama aracı kullanılmış ve buna yönelik yarı yapılandırılmış soruları ve sosyo-demografik bilgi formu görüşmecilere iletilmiştir. Ayrıca bilgilendirilmiş onam formu hazırlanarak araştırma içeriği hakkında görüşmecilere bilgi verilmiş ve görüşmeye katılmaya gönüllü olanlardan imza alınmıştır. Yapılan görüşmede, çocuk suçluluğu alanında çalışan profesyonel meslek elemanlarının çalıştığı alanla ilgili görüşleri, tecrübeleri, değerlendirmeleri alınmıştır. Araştırmada belirli bir standart çerçeveyi ve esnekliği içeren yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Elde edilen bilgileri kaydetmek ve veri kaybı yaşamamak adına araştırmacı tarafından not tutulmuş ve onay veren gönüllü görüşmecilerden ses kaydı alınmıştır. Bu çalışma; politika yapıcıları bilgilendirmek ve etkilemek, bilginin gelişmesine katkı sağlamak için kullanılmayı amaçlamaktadır. Bu noktada suçta sürüklenen çocukların iyilik halini arttıran değişim ajanları olan sosyal çalışma görevlilerinin Türkiye’de ve Danimarka’daki sosyal sistemle ilgili vereceği bilgiler oldukça kıymetlidir.

Anahtar Sözcükler: çocuk, suçta sürüklenen çocuk, sosyal hizmet politikaları

FIRAT, Gizem, Master, İstanbul, 2019

Evaluation of Social Services That are The Offered to Juveniles Who Are Pushed to Crime; for Example in Turkey and Denmark

ABSTRACT

This study was carried out with the purpose of ‘Evaluation of Social Services That Are Offered to Juveniles Who Are Pushed to Crime’. Subject of this research is made up of social work responses to juvenile delinquency, understood by comparison between developing country Turkey and developed country Denmark. On this point social policies and social services will be subjected to comparative analysis. this comparative analysis, will result in two fundamental benefit: first; determining the state of social services to juvenile delinquency in Turkey on the global scale, second; through system transfer, noting possible developments and innovations to contribute to the literature regarding the improvement of social policies. In this research qualitative data collection tool was used and for this reason individual interviews and socio-demographic information form was done. With the help of face-to-face interviews, it was aimed to gather the opinions, experiences and evaluations of members who are working professionally in the field of juvenile delinquency. In the survey, a semi-structured interview technique, with a certain standard framework and flexibility was used. In order to record the obtained information, the researcher kept a note and made voice recordings if the volunteer consent was given. This research’s aim is to inform and influence made policymakers and to contribute the development of knowledge. The shared experiences and knowledge shared about social systems of Denmark and Turkey by social workers who work as agents of change well-being of juveniles who are pushed to crime, in invaluable.

Key Words: child, juvenile delinquency, policy of social work

KISALTMALAR LİSTESİ

BİSİS: Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi

CMK: Ceza Muhakemesi Kanunu

ÇODEM: Çocuk Destek Merkezi

DUBU: Digitalisering- Udsatte Børn og Unge/ Dijitalleşme- Savunmasız Çocuk ve Gençler

HAYDE: Hayat İçin Değişim Programı

RTÜK: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

SAMBA: Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Farkındalık Programı

SED: Sosyal Ekonomik Destek

SHK: Sosyal Hizmet Kanunu

SHU: Sosyal Hizmet Uzmanı

SSP: School, Social Work and Police/ Okul, Sosyal Hizmet ve Polis

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

TCK: Türk Ceza Kanunu

UYAP: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye’de Yıllara göre Tutuklu ve Hükümlü Çocuk Sayısı (Can, 2018).....	26
Tablo 2. Çocukluk dönemi ceza sorumluluğu (TR-DK).....	30
Tablo 3.Danimarka’da çocukların Cezai sorumluluk yaşında suçunu tekrar etme durumları (Statistics Denmark, 2019).....	31
Tablo 4. Danimarka’da cezai sorumluluğu olan çocukların yıllara göre ilişkili olduğu suçun niteliği açısından cezai işlem sayıları (Statistics Denmark, 2019).....	41
Tablo 5. Türkiye ve Danimarka görüşmecilerinin sosyo-demografik bilgileri.....	47

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Çocuğu Suça Sürükleyen Çevresel Etmenler 15

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI.....	ii
YEMİN METNİ	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Problemi.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	7
2. GENEL BİLGİLER.....	7
2.1. Çocuk ve Çocukluk Kavramı.....	7
2.2. Çocuk Suçluluğu Kavramı.....	10
2.2.1. Suçun Tanımı	10
2.2.2. Suça Sürüklenen Çocuğun Tanımı.....	11
2.3. Çocuk Suçluluğu ve Sosyal Hizmet Müdahalesi.....	13
2.4. Türkiye’de Suça Sürüklenen Çocuğa Yönelik Hizmet Veren Kurumlar ve Sosyal Politika Uygulamaları.....	18
2.4.1. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.....	18
2.4.2. Çocuk Destek Merkezi (ÇODEM).....	20
2.4.3. Çocuk Şube	20
2.4.4. Çocuk Mahkemeleri ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi.....	21
2.4.5. Denetimli Serbestlik.....	22
2.4.6. Çocuk Eğitimevi	24
2.4.7. Ceza İnfaz Kurumu	24
2.5. Danimarka.....	27

2.5.1. Genel Bilgiler	27
2.5.2. Danimarka’da Refah Modeli	28
2.5.3. Danimarka’da Çocuğun Suça Sürüklenmesi ve Yasal Boyutta Çocuk.....	29
2.6. Danimarka’da Suça Sürüklenen Çocuğa Hizmet Veren Kurumlar ve Sosyal Politika Uygulamaları.....	32
2.6.1. Çocuk ve Sosyal İşler Bakanlığı	32
2.6.2. Belediyenin Aile ve Sosyal Hizmet Birimi	34
2.6.3. Çocuk ve Gençlik Kurumu.....	35
2.6.4. Okul, Sosyal Hizmet ve Polis Ortaklığı (School, Social Work and Police / SSP).....	37
2.6.5. Açık Cezaevi	39
2.6.6. Kapalı Cezaevi	40
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	42
3. YÖNTEM	42
3.1. Araştırmanın Modeli	42
3.2. Evren ve Örneklem	43
3.3. Verilerin Toplanması.....	44
3.4. Verilerin Analizi.....	45
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	46
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	46
4.1. Araştırmanın Katılımcılarına İlişkin Bulgular	46
4.2. Görüşmecilerin Alandaki Mesleki Görevleri	48
4.3. Görüşmecileri Çalışılan Özel Alanla İlgili Almış oldukları Eğitimler	63
4.4. Sunulan Hizmetin Niteliğine İlişkin Değerlendirilme	65
4.5. Yasal Düzeyde Çocuk Koruma Sistemine Yönelik Değerlendirme	68
4.6. Görüşmecilerin Çocuk Suçluluğu Alanında Hizmet Sunan Profesyonel Meslek Grubu Dışındaki Personelin Tutumuna Yönelik Değerlendirmeleri ..	71
4.7. Sosyal İnceleme Raporlarının Çocuk Adalet Sisteminde İşlevselliğine Yönelik Görüş	75
4.8. Görüşmecilerin Suça Sürüklenen Çocuklar Adına Alınan Tedbirin Niteliğine Yönelik Değerlendirmeleri	78
4.9. Sosyal İnceleme Raporu Hazırlamak İçin Sahip Olunan Zaman ve İmkana Yönelik Değerlendirme	80
4.10. Suça Sürüklenen Çocuğa Yönelik Sunulan Mesleki Hizmete “Çocuğun Katılımı” Hakkında Değerlendirme.....	84

4.11. Suça Sürüklenen Çocuklara Sunulan Sosyal Hizmet Müdahalesi Sonrası İzleme, Takip Süreçlerine Yönelik Değerlendirme	86
4.12. Çocuk Suçluluğu Alanındaki Uygulamalara Yönelik Değerlendirmeler	88
4.13. Mesleki Müdahale Sürecinde Yaşanan Zorluklar ve Kazanımlar.....	93
BEŞİNCİ BÖLÜM	97
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	97
5.1. Sonuç	97
5.2. Öneriler	100
KAYNAKÇA	103
EKLER	109
EK-1. Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	109
EK-2 Sosyo-Demografik Bilgi Formu ve Görüşme Soruları	112
EK-3 Özgeçmiş	114

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Sosyal devlet olma çabasıyla beraber çocuk, çocuk hakları, çocuklara sunulan sosyal hizmetler ülkemizde dikkate alınan ve araştırılan konular olmuştur. Hak temelli bir disiplin olan sosyal hizmetin çalışma alanlarından biri de çocuk refahıdır. Çocuk refahı alanında profesyonel meslek gruplarının; çocukların ihtiyaçlarına cevap verme, özel koşulları olan çocuklara yardım etme, çocuğun ihmal ve istismarını önleme, boşanma sürecinde çocuğun iyilik halini değerlendirme, çocuğun koşullarını iyileştirme ve destekleme, suça sürüklenme riski olan çocuklara suç önleyici ve çocuğu suçtan koruyucu programları geliştirme, suç davranışı sonrasında kurumları devreye sokarak uygun hizmeti planlama ve çevreyle çalışma gibi daha da genişletilebilecek görevleri bulunmaktadır. Bu alanda çalışanlardan çok fonksiyonel bir role sahip olmaları beklenir. Uygulayıcılar hizmeti planlarken ve sunarken kurumlararası ve disiplinlerarası çalışmaları birlikte yürütür.

Çocuk refahı alanında “suça sürüklenen çocuk” kavramı bu çalışmanın odağıdır. Suçun basit ve kesin nedenleri yoktur. Suç, aynı anda farklı faktörler arasındaki karmaşık etkileşimden ortaya çıkar. Özellikle çocuk ve suçtan bahsedildiğinde sebeplerin yerine risk ve koruyucu faktörlerden bahsetmek gerekmektedir. Suça sürüklenen çocuğa yönelik yapılan literatür taramasında; çocuğun suça sürüklenme nedenlerini, sosyo-demografik özelliklerini, yasal boyutlarını inceleyen birçok araştırmayla karşılaşılmış olup önleyici program geliştirmeye yönelik çalışmaların az sayıda olduğu görülmüştür. Bu nedenle gelişmiş bir ülke olan Danimarka’da çocuğu suçtan önleyici ve koruyucu programları inceleyen bu çalışmanın literatüre önemli katkı sağlaması beklenmektedir. Çalışma; politika yapıcılarını bilgilendirmek ve etkilemek, bilginin gelişmesine katkı sağlamak için ortaya çıkarılan bilgiyi kullanılır hale getirmeyi amaçlamıştır. Bu noktada suça sürüklenen çocukların iyilik halini arttıran değişim ajanları olan sosyal çalışma görevlilerinin Türkiye’de ve Danimarka’daki sosyal sistemle ilgili verdiği bilgiler oldukça kıymetlidir.

Bu çalışma, suça sürüklenen çocuğa sunulan sosyal hizmet müdahalelerinin, gelişmekte olan Türkiye ve gelişmiş ülke olan Danimarka örnekleriyle karşılaştırılmalı olarak sosyal politika ve sosyal hizmetler bağlamında analizini yapmayı amaçlamıştır. Ayrıca küresel sistemde yerini belirlemek, ayrıca sistem transferi yoluyla uygulanabilir gelişmeleri, yenilikleri tanımak ve bu bağlamda sosyal politikaların iyileştirilmesi yolunda literatüre katkı sağlamak da tezin alt amaçlarıdır.

Bu çalışmada, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak Danimarka'da çocuk suçluluğu alanında çalışan farklı kurumlardan sosyal hizmet uzmanı, pedagoğ ve avukat ile görüşme yapılmıştır. Sonrasında Türkiye'de çocuk suçluluğu alanında farklı kurumlarda çalışan sosyal hizmet uzmanları ve pedagoğ ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışmada nitel veri toplama aracı kullanılarak bireysel görüşme yapılmıştır. Yapılan yüz yüze görüşmede çocuk suçluluğu alanında çalışan profesyonel meslek elemanlarının görüşlerinin, tecrübelerinin, değerlendirmelerinin alınması amaçlanmıştır.

Araştırmada belirli bir standart çerçeveyi ve esnekliği içeren yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Elde edilen bilgileri kaydetmek adına araştırmacı tarafından not tutulmuş ve onay alınan gönüllü görüşmecilerle de ses kaydı yapılmıştır. Sadece Türkiye'den 1 görüşmeci ses kaydını kabul etmemiştir. Bilgilendirilmiş onam formu görüşmecilere okutularak imza alınmış akabinde yarı yapılandırılmış görüşme soruları sorulmuş, bazı cevaplar ek sorularla detaylandırılmıştır.

Araştırmanın genel bilgiler kısmında; çocuğun, suçun ve suça sürüklenen çocuğun tanımına, çocuk suçluluğu ve sosyal hizmet müdahalesine değinilmiş, Türkiye'de ve Danimarka'da suça sürüklenen çocuklara hizmet sunan kurum ve kuruluşlar, uygulanan programlar incelenmiştir.

Araştırmanın bulgular kısmında ise, görüşme sorularından başlıklar oluşturulmuş, bu başlıklar altında elde edilen verilerle suça sürüklenen çocuklara sunulan sosyal hizmetler Türkiye ve Danimarka örneğiyle tartışılmıştır. Elde edilen bilgiler olduğu gibi bilgisayar ortamına aktarılmış, özetlenmeden ve cümleler eksiltilmeden bulgulara dahil edilmiştir. Verilen bilgiler oldukça değerlidir. Nitel çalışmanın yararları olan araştırılan olguyu derinlemesine anlama, yorumlama ve değerlendirme hedeflerini gerçekleştirmek için doğrudan aktarım yapılmıştır.

1.1. Araştırma Problemi

Geçmişten günümüze dünyada çocukların birbirinden farklı sorunlarla karşı karşıya kalmış olduğu ve halen kalmakta olduğu bilinmektedir. Zaman değişkeni, çocukluğa bakışta algı değişikliği dışında yaşanan coğrafyadaki toplumsal refah düzeyi de bu sorunlarda önemli bir kıstastır. Dünyanın farklı coğrafyalarındaki çocukların yaşadığı sorunlar farklı olsa da tüm dünya çocuklarının yönlendirilmeye ihtiyaçları olduğu yaş döneminde suçla ilişkileri olduğunda cezalandırılmaları yerine çocukla ve çevresiyle beraber rehabilite çalışmalarını yürütmek gerekmektedir. Bu noktada ülkemizde suçla ilişkisi olan çocukların cezalandırılmaları, yetersiz personelle müdahale çalışmaları yürütülmesi, alternatif yapılanmaların ve kurumların olmayışı, suçun ortaya çıktıktan sonra keşfedilmesi araştırma konusunu ortaya çıkarmıştır.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın suça sürüklenen çocuklara yönelik riskleri görücü, önleyici ve koruyucu bir sistem yapılanması henüz mevcut değildir. Sivil Toplum Kuruluşlarının, sahada çalışan gönüllülerin ve duyarlı vatandaşların çabasıyla yürütülen çalışmalar elbette küçük bir gruba yöneliktir. Suç ortaya çıktıktan sonra sosyal hizmet kurumları devreye girmekte, suçun niteliğine göre 12 yaşından büyük olanlar cezaevine girebilmektedir. Suçla ilişkisi olan akran çevresi başka suçların öğrenilmesinde risk taşımaktadır. Mevcut sistemde görülen bu problemler ve eksiklikler aşağıda yazılı olan araştırma sorularının ortaya çıkmasını sağlamıştır:

1. *Çalıştığınız alandaki mesleki görevlerinizi tanımlar mısınız?*
2. *Lisans eğitimi dışında çalıştığınız özel alanla ilgili kurumda ve kişisel olarak aldığınız eğitimler var mı? Varsa açıklar mısınız?*
3. *Çalıştığınız alanda sunulan hizmet sizce çocukları rehabilite edici mi? Yoksa cezalandırıcı mı?*
4. *Yasal düzeyde Çocuk Koruma Sistemini nasıl değerlendiriyorsunuz?*
5. *Çocuk suçluluğu alanında hizmet sunan sistemin içindeki diğer meslek elemanlarının (polis, infaz koruma memuru, savcı, hakim...) çocukla iletişimini nasıl değerlendiriyorsunuz?*
6. *Sosyal İnceleme Raporlarının çocuk adalet sisteminde işlevselliği hakkında ne düşünüyorsunuz?*

7. *Suçta sürüklenen çocuklara mahkemece alınan tedbir niteliğindeki kararları nasıl değerlendiriyorsunuz?*
8. *Suçta sürüklenen çocuğa yönelik sosyal inceleme raporu hazırlamanız istendiğinde “çevresi içinde birey” yaklaşımıyla değerlendirebilmek için zaman ve imkana sahip misiniz? Sosyal İnceleme görüşmesi nasıl gerçekleşiyor?*
9. *Çocuğa hizmet sunarken çalışmakta olduğunuz alanda “çocuğun katılımı” hakkında ne düşünüyorsunuz?*
10. *Suçta sürüklenen çocuğu yeniden toplumsallaştırma sürecinde izleme, takip, ilişkili olduğu mekanizmalarla iş birliği ve koordinasyonun sağlandığını düşünüyor musunuz?*
11. *Ülkenizdeki çocuk suçluluğunu önlemede eksik gördüğünüz, yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşündüğünüz uygulama var mı? Var ise bu/bunlar neler?*
12. *Çalışmakta olduğunuz çocuk refahı alanında yaşadığınız özel zorluklar ve kazanımlardan bahseder misiniz?*

Çocukla çalışıldığında rehabilitasyon çalışmaları arttırılmalı, suç ortaya çıkmadan çocuk gözetilmeli ve risk faktörleri erken görülerek müdahale edilmelidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, suçta sürüklenen çocuklara sunulan sosyal hizmet müdahalelerinin, gelişmekte olan Türkiye ve gelişmiş ülke olan Danimarka örneğiyle karşılaştırılmalı olarak sosyal politika ve sosyal hizmetler çerçevesinde analizinin yapılması amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmanın, suçta sürüklenen çocuklara sunulan sosyal hizmet uygulamalarını Türkiye ve Danimarka boyutunda karşılaştırarak, uygulamada var olan gerçekliğe, yaşanan deneyimlere odaklanması, eksikliklerin görülmesi ve sosyal politika yapıcılarına yeni bir kavrayış geliştirmesi beklenmektedir.

Araştırmanın iki temel yarar sağlaması hedeflenmiştir:

1. Küresel sistemde kendi yerini belirlemek.

2. Sistem transferi yoluyla, uygulanabilir gelişmeleri, yenilikleri tanımak ve bu bağlamda sosyal politikaların iyileştirilmesi yolunda literatüre katkı sağlamak.

1.3. Araştırmanın Önemi

18. yüzyılı bulan “çocukluğun keşfedilmesi” çocuğun yetişkinlerden farklı olarak özel bir bakım ve korunmaya ihtiyacı olan birey şeklinde görölmesini beraberinde getirmiştir. Fiziksel ve psikolojik gelişim düşünüldüğünde on sekiz yaşın altında olan bireylerin yalnızca çocuk olmalarından ötürü devlet otoritesi tarafından savunulan, yasalarla teminat altına alınan hakları vardır. Çocuklar, yüksek yararı korunan bireyler olarak tanımlanarak sunulan hizmetler şekillenmektedir (Danış & şahbikan, 2014).

Suç bağlamında “suçlu çocuk yoktur, suça sürüklenen çocuk vardır” bakış açısıyla çocuğu cezalandırmak yerine topluma kazandırmak adına harcanan çabanın büyük bir parçasını sosyal hizmet müdahaleleri oluşturur.

Ülkemizde çocuk suçluluğunu çeşitli yönleriyle ele alan pek çok çalışma bulunmakla beraber çocuğu suçtan önlemeye ve korumaya yönelik sosyal hizmet mesleğiyle, sosyal politikayla ilişkilendirilen içeriğe sahip çalışmalar oldukça azdır. Küresel bir sorun olan suça sürüklenen çocuklara sunulan sosyal hizmetlere gelişmekte olan ve gelişmiş bir ülke karşılaştırmasıyla ele alacak bu araştırmanın literatüre yeni bir bilgi kazandıracadı, kanıt temelli bir yaklaşımla sosyal politika geliştiren sosyal hizmet mesleğine ve uygulayıcılarına katkı ve yeni bir bakış açısı getireceği ümit edilmektedir.

Günümüz verileriyle Danimarka’da 5.789.957 (Vikipedi) insan, Türkiye’de ise 82.003.882 (TÜSEB) insan yaşamaktadır. Nüfus açısından arasında ciddi bir fark bulunan bu iki ülkenin suça sürüklenen çocuklara sundukları sosyal hizmetlerdeki perspektiflerin ortaya konulması ileride yapılacaklar konusunda yol gösterici olacadı beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Nitel araştırma olan bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme, sosyo-demografik bilgi formu, gözlemler ve mevcut kaynakları tarama yöntemi kullanıldığı için büyük bir örneklem grubuyla çalışmak zaman, maliyet ve verilerin analizini zorlaştırma nedeniyle mümkün olamamıştır. Ayrıca nitel araştırma, genellenebilirlik amacında

olmayıp elde ettiği verilerle insan davranışını anlamaya, deneyimleri yorumlamaya odaklanmaktadır (Krysik & Finn, 2015). Bu bakış örnekleme sayısından ziyade örneklemin niteliğinin önemine vurgu yapmaktadır. Nitel araştırmalarda, genelleme kaygısı güdülmeksizin mümkün olduğu ölçüde evreni içeren çeşitliliği, zenginliği, farklılığı ve aykırılığı temsil edecek bütünsel bir resim elde etmek hedeflenir. Nitel araştırma sonucu elde edilen bulgular incelenen konunun derinlemesine keşfedilmesini sağlayacağından, sosyal olayların anlaşılmasına katkı sunmaktadır. Elde edilen sonuçlar uygulayıcılara deneyim ve bakış açısı kazandırır (Karataş, 2017). Örnekleme evreni temsil edecek büyüklükte seçilmediği için genelleme yapmak doğru olmayacaktır. Ancak veriler ışığında uygulayıcılar, çocuklara yönelik sosyal hizmet müdahalesi planlarken kullanabilecekleri bazı öneriler, deneyimler ve bakış açıları elde etmiş olurlar.

Bir diğer sınırlılık; nitel araştırma bulguları çoğunlukla görüşmecinin ve araştırmacının yorumuna dayanmaktadır. Yorumlar da doğaları gereği kişisel ve araştırmacının kendi değerleri ve bireysel yanlılıklarının etkisi altındadır (Krysik & Finn, 2015). Fakat sorulan sorular mesleki bilgi, deneyim ve var olan sosyal hizmet yasal çerçevesine yönelik olduğu için kişisel yorumu değil mesleki yorumu içermektedir.

Araştırmada Danimarka'daki yasal mevzuata ulaşmak, yasaların Danca olması ve İngilizceye çevirisinin olmamasından dolayı mümkün olamamıştır. Mevzuata ilişkin bilgiler görüşmecilerden elde edilen verilerle sınırlı kalmıştır.

Görüşmecilerden elde edilen verilerden her biri alanla ve hizmetlerle ilgili bilgi verdiği için verileri özetlemek, kısaltmak mümkün olamamıştır. Her biri önemli konu içeren sorular, temalaştırılmamış ayrı ayrı başlıklandırılarak veri kaybı olmaması için tüm görüşme notları bulgulara aktarılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Çocuk ve Çocukluk Kavramı

Çocukluk, her doğan canlının yaşadığı bir dönemsel süreç olmakla beraber geçmişten günümüze, toplumdan topluma, kültürden kültüre çocuğun ve çocukluğun kavramsal olarak niteliğinin, insanlar tarafından kavranışının, değişim gösterdiğinden bahsetmek mümkündür. Bu açıdan çocuğun tanımı yapılacak, tarihsel açıdan çocuğa bakış açısı irdelenecek ve gelişmişlik düzeyine göre ülkelerin çocuğa verdiği değere değinilecektir. Sözlük anlamında “bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız”, “büyüklere yakışmayacak, daha çok küçüklerin yapabileceği gibi davranan kimse” şeklinde tanımları olan çocuk (TDK, 2018) kavramıyla ve çocukluk dönemleriyle ilgili evrensel bir tanım olmamasının yanı sıra kavramsal açıdan uluslararası düzlemde, hukuki ve sosyolojik açıdan pek çok görüş bulunmaktadır (Can, 2018).

Türk Ceza Kanunu’nda (TCK) tanımların yer aldığı 6. maddede çocuk hakkında “henüz on sekiz yaşını doldurmamış kişi” (TCK, 2004) açıklaması yer almaktadır. Öte yandan 1979 yılından beri yürürlükte olan Çocuk Mahkemeleri Kanunu (ÇMK), 15 yaşın altındaki bireyleri “küçük” (2005) olarak tanımlamaktadır.

Uluslararası düzlemde Çocuk Hakları Sözleşmesi (1991) çocuğu, 18 yaş altındaki tüm bireyleri kapsayacak bir ifade ile tanımlamaktadır. Bununla birlikte 1985 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kuralları, diğer bir adıyla Pekin Kuralları’nın (1985) içeriğinde çocuklukla ilgili belirli bir yaş aralığı bulunmazken çocuğun suçla ilişkisi olduğunda yetişkinlerden farklı şekilde ele alınması gerektiği belirtilmektedir. Pekin Kuralları’nın 1. maddesinde “Ülkeler, çocukların doğru yoldan saptırılmaya müsait yaşlarda olmaları nedeniyle, bu dönemlerinde onlara toplum içinde yararlı bir yaşam sağlamak için çaba göstermeli ve suçtan ve kabahatlerden uzak bir yaşam için çocukların içinde buldukları koşulları iyileştirmelidirler.” ifadesiyle çocukların, yaş dönemlerinde sahip oldukları koşullardan dolayı bakıma, yardıma, desteğe ve yasal korumaya gereksinimleri olduğuna, çocuğun suça sürüklenme risklerini suç oluşmada ortadan kaldırmak gerektiğine değinilmektedir

(Can, 2018). Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi'nin uygulanma alanı bölümünde ise “Bu Sözleşme, on sekiz yaşına ulaşmamış çocuklara uygulanır” (2001) ifadesiyle, “çocuk” kavramının, on sekiz yaşına ulaşmamış bireyleri kapsadığı belirtilmektedir.

Çocuk ve çocukluk olguları sosyal bilimlerin; sıklıkla üzerinde durduğu, anlamlandırma çabasıyla teoriler ürettiği, özel gereksinimlerini ele aldığı kavramlardır. Bu noktada çocukluğun tarihsel süreçteki yerine değinmekte fayda olacaktır. Erkut ve arkadaşlarının (Erkut ve diğerleri, 2017) yaptığı çalışmada, tarih öncesi dönemde; zayıf, hasta çocukların ölüme terk edildiğine, engelli doğan çocukların doğaüstü güçlerden dolayı cezalandırması olarak görüldüğüne, İlk Çağ'da; çocuğun köle olarak satılabildiğine, varlıklı ailelerin erkek çocuklarının okula giderken, kızlar gidemediğine, Orta Çağ'da; kutsal dinlerin yayılmasıyla çocuğun bir birey olarak değerli olduğu düşüncesi benimsendiğine, Rönesans ve devamında hümanizm kavramı ele alınmasıyla çocuğa önem verildiğine, sanayi devriminin gerçekleştiği 19. yüzyılda çocuğun ucuz işçi olarak görüldüğüne, tehlikeli koşullarda çalıştırıldığına, Modern çağ ve devamında; çocuğa özgü bazı tatlı, çikolata ve gevreklerin keşfedildiğine, ilk çocuk oyun alanının kurulduğuna değinmektedirler. Tarihsel süreçte çocuğun değerinin, çocukluk dönemine bakışın değiştiği, bu değişimde dönemin koşullarının da etken olduğu görülmektedir.

Akbaş ve Topçuoğlu (Akbaş, 2009) yaptığı çalışmada modern çocukluk anlayışının çocukları tektipleştirdiğini, çocukların bireysel fikirlerini almaksızın, çocuğun katılımının göz ardı edildiğini, yetişkinlerin görüş ve önerileriyle çizilen yolda çocuğu pasif bırakarak kendi yaşamı hakkında söz sahibi olmasına fırsat verilmediğini aktarmaktadır.

Türkiye'de çocukluğun tarihine bakıldığında, eski dönemlerde çocukların “küçük yetişkinler” olarak görüldüğü ve yedi yaşından itibaren yetişkinler gibi giydirilip onlar gibi hareket ettirildiği bilinmektedir (Özservet, 2014). Zamanla bu tutum ve davranışta değişiklik olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nda yüzyıllarca devlet, aile içi ilişkilerin bir parçası olarak gördüğü çocuğa gerekmedikçe müdahale etmemiş, İslam fitratına dayanarak çocukların masum oldukları düşüncesini benimsemiş, erken yaşta alınacak terbiyenin, adap ve dini bilgiler eğitiminin çocuğun ahlaki gelişiminde önemli yere sahip olduğu için çocuğa, çocukluk dönemine yetişkinlerden farklı olarak bakılmıştır (Karataş,

2016). 17. yüzyılda çocukların sevimli, eğlenceli olarak görülmesiyle algının değişmeye başladığı ve 18. yüzyılda yetişkinlerden farklı bir olgunluğa sahip olduklarının fark edildiği çocuk tarihi üzerine yapılan çalışmalarda görülmektedir (Özservet, 2014). İslahatçı ve yenilikçi Padişah Sultan II. Mahmut'un 1824 tarihinde çıkardığı fermanla ergenlik çağına kadar çocukların zorunlu olarak okula gönderilmesi eğitim hakkının temelini oluşturmakla beraber çocukların geleceğine yön çizildiğini, diğer bir ifadeyle çocukların, toplumların geleceği olarak görülmeye başlandığını göstermektedir.

Geçmiş dönemlere kıyasla değişen yasal düzenlemelerle 20. yüzyılın çocuk ve gençlerin yüzyılı olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Günümüzde çocuk, on sekiz yaşını henüz doldurmamış olmakla beraber özel ilgi, bakım, gözetim, denetim, yönlendirme ve desteğe ihtiyacı olan kişidir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de çocuk "*çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan*" (1991) olarak tanımlanmaktadır. Burada mahkeme tarafından çocuğun 15 yaşını doldurması şartıyla, çocuğun ve ailenin isteği üzerine ya da çocuğun erken evliliği amacıyla reşit olma sağlanabilir.

Çocuk kavramının toplumlar tarafından algılanışı farklılık gösterebilmektedir. Az gelişmiş ekonomilerdeki geleneksel anlayışa göre çocuk; ekonomik boyutta aileye katkı sağlayabilecek kişi, ilerleyen süreçte ise ailenin bir nevi sosyal güvenlik aracı anlamına gelmektedir (Kulaksız, 2014). Çocuğun küçük yaşta ailenin geçimine destek olma görevi ilerleyen yaşta da evdeki yaşlı bireylerin bakımını üstelenmesine dönüşmekte ve aile fertlerinin çocuktan beklentilerini ortaya koymaktadır.

Modern dünyada ise çocuğa artık bir "kişi" kabulüyle yaklaşılmaya başlamıştır. Bu yaklaşımda çocuğun aktif bir vatandaş olabilmesi ve toplumsal rolünü edinebilmesi için bilgilenmesi ve kendini demokratik sınırlar içinde ifade edebilmesi, sosyal ve toplumsal hayata katılım sağlama hakkının korunması önem taşımaktadır (Şahin, 2012). Bu yeni bakış açısı Sanayi Devrimi ve sonrasında Aydınlanma Dönemi burjuvazi sınıfının öncülüğüyle gelişerek çocukluk döneminin farklı bir gelişimsel, kişisel özellikler taşıdığına, çevresel faktörlerden etkilendiğine vurgu yapmaktadır (Yolcuoğlu, 2015).

Çocuğun, kavramsal boyuttaki açıklamalarında on sekiz yaş altındaki bireylere odaklanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma da “çocuk” olarak 0-18 yaş arasındaki bireylere işaret edecektir.

2.2. Çocuk Suçluluğu Kavramı

2.2.1. Suçun Tanımı

İnsanlık tarihi kadar eski olan suç kavramı toplumdan topluma, kültürden kültüre, geçmişten günümüze farklı tanımlanmış, anlamlandırılması değişim göstermiştir. Basit anlamda suç, başkasına zarar veren, başkasının özgürlüğünü kısıtlayan, toplumsal düzenin işleyişini bozan davranışlardan oluşur. Suçun faili bireysel olmakla beraber suç fiili yönden toplumsal bir olgudur (Göver, Şenol, akt. Henry, Lanier, 2017). Sonuçları suçu işleyen kişiyi de toplumu da etkileyebilmektedir. Aynı zamanda tersi bir bakışla suçun oluşumunda toplumsal nedenler etkili olabilmektedir.

Suç kavramının olumsuz bir olay olarak nitelendirilip yaptırımlara tabi tutulması insanın topluluk içinde kurallara bağlı olarak yaşamaya başlamasına dayanır (Ata, 2018). Toplumda kendiliğinden doğan ve toplumdan topluma değişiklik gösteren gelenek, görenek, ahlak ve görgü temelli yazısız kuralların tarihi oldukça eskidir. Bu kurallara uymayanlara somut ceza verilemez. Ancak toplum tarafından dışlama, ayıplama, istenmeyen kişi olarak görülme suretiyle toplum tarafından cezalandırılabilir. Yazılı kurallar, toplumsal hayatı düzenlemek amacıyla devletler tarafından düzenlenir. Yurttaşlar bu kurallara uymakla hükümlü kılımlar. Uymayanlar, yazılı olarak belirtilen suçun niteliğine ve suçu işleyen kişinin özelliğine göre cezalandırılır. Yavuzer'e (2015) göre çocuklar, a-sosyal oldukları için hangi kurallara neden uyulacağını yeterince algılayamazlar. Dolayısıyla suç davranışındaki farkındalık çocuklarda, yetişkin bireylerden farklıdır. Çocukların korunmaya, yönlendirilmeye, teşvik edilmeye ihtiyaçları olduğuna çalışmanın ilerleyen süreçlerinde değinilecektir.

Literatürde suçun tanımı araştırıldığında birçoğunun hukuksal düzeyde irdelendiği görülmektedir. Hukuksal düzeyde suç kavramı, kanun tarafından cezalandırılan veya toplum tarafından ayıplanan, dışlanan eylemlerin bütünü olarak tanımlanabilir. Kanunlarda açıkça belirtilen suç davranışı, toplum düzenini bozan ya da

başka bireylere zarar veren tutumu sergilediği için yasalara aykırı davranılma şeklidir. Suç ve cezalar yasalar, kanunlar yoluyla koyulur, değişime uğraması ya da kaldırılması gerekiyorsa da feshedilir. Bireyler yasada suç olarak yazılmayan durumlardan cezalandırılmaz. Dönmezer'e (2018) göre suç, kanun koyucular tarafından seçilmiş, bir ceza yaptırımını ile karşılığı olan sapıcı eylemdir. TCK'da suç tanımlanırken “*hukuka aykırı olarak*”, “*hukuka aykırı başka bir davranışla*”, “*hukuka aykırı diğer eylemlerle*”, “*hukuka aykırı yolla*”, “*hukuka aykırı yollarla*” gibi ifadelerle yer verildiği görülmektedir.

Emile Durkheim, suçluluğun her toplumda farklı şekillerde ortaya çıkabileceğine, insanın ve kuralların olduğu her yerde buna karşı çıkan insanların olabileceğine, suçluluğun bulunmadığı toplumun olamayacağına vurgu yapmaktadır (Arısoy, 2009).

Suçun tanımında hukuki yaklaşımın ötesinde ve konuya ilk kez sosyolojik bir görüş kazandıranlardan birisi Walter Reckless'dir. Reckless, suçu “modern devletin ceza yasalarıyla ya da sosyal grupların kurallarıyla yaptırım gören davranış normlarının ihlali” olarak tanımlamıştır (Göver, Şenol akt. Henry, Lanier, 2017). Sosyolojik açıdan toplum kurallarına aykırı davranış sonucu oluşan suça yönelik ceza veya tedbir kararı sürecinde suçlunun kişiliği dikkate alınır. Suçlanan kimsenin çocuk olması halinde gelişimi, kişilik özellikleri ve suç işleme nedenleri özellikle araştırılması gerekir (Güdek akt. Erdoğan, 2016). Bu nedenle yetişkinlerden farklı olarak değerlendirilmesi gereken çocuk suçluluğu alanının bireyi suça sürüklenen çocuk kavramını alt başlıkta irdelenecektir.

2.2.2. Suça Sürüklenen Çocuğun Tanımı

Çocuk suçluluğundan bahsederken literatürde suça sürüklenen/itilen çocuk veya kanunla ihtilafa düşmüş çocuk kavramları kullanılmaktadır. Gelişim döneminde olan, yönlendirilmeye, gözetime, eğitime, sosyalleşmeye, anlaşılmaya ihtiyacı olan çocuğun suçla ilişkisi olduğunda söz konusu kavramsallaştırmaların kullanılması tartışılmaz bir gerçektir. “Suçlu çocuk yoktur, suça itilmiş çocuk vardır” (Yavuzer, 2015) ifadesiyle bu görüşü desteklemektedir. Çocuğun suça bilerek ve isteyerek bulaşmasından ziyade, ailesinde ve yaşadığı çevrede karşılaştığı çeşitli problemlerle başa çıkamamasının kendisine, ailesine ve topluma suç olarak geri yansıdığını anlatmaktadır. Aslında burada suçla ilişkisi olan çocuk mağdurdur.

Birçok çocuğun, çocukluk çağlarında suç olgusuna rastlanabilir. Ancak bu durum, çocukların gelecekte de suç işleyeceği sonucunu çıkarmaz. Çocuklar yaşadıkları dönemdeki zihinsel ve pedagojik durumdan dolayı hangi kurallara, niçin uymaları gerektiğini yeterince idrak edemezler. Bu dönemde toplumsallaşma süreci de henüz anlaşılammıştır. Gelişim süreci ve yetişkinliğe geçişiyle birlikte çocukların büyük bir bölümü toplumsallaşmayı ve çevresini anlamayı, çevresine uyum sağlamayı öğrenmeye başlamaktadır (Çakır, 2013).

Yavuzer (2015), çocuk suçluluğunda “yasanın gösterdiği suç, bu suçu işleyen kişi de suçludur” anlayışının hatalı olduğuna, çocukla yetişkini birbirinden ayırmak gerektiğine değinmektedir. Özellikle ergenlik dönemini “problemlı evre” olarak tanımlayarak henüz olgunlaşmamış çocuğa alelade bir suçlu gözüyle bakmanın olanaksız olduğunu ifade etmiştir.

Saldırım (2013) çocuk suçluluğu olgusunda çevrenin etkisine şu şekilde değinmiştir: “*Bakım ve korunmaya muhtaç, fiziksel ve zihinsel gelişimlerini tamamlayamamış, toplumun onları eğitmekle yükümlü olduğu çocukların suç işlediklerinden değil ancak toplumun onları suça ittiğinden söz edilebilir*”. Bu görüşte de çocuğun gelişim evrelerinde desteğe ve yönlendirilmeye ihtiyacı olduğu işaret edilmektedir.

Bir diğer yandan çocuğun cezai sorumluluğunun daha az olması, kanunen suç sayılan davranışları bilmemesi, kandırılmaya müsait olması ve yetişkinlere göre daha az dikkat çekmesi çocuğun bir başkası tarafından kasten suça itilme, suça teşvik edilmesinde etkendir (Söyüt, 2017).

Çocuk suçluluğu olgusunda “suç” kavramından ziyade çocuğu suça iten sebeplere bakmak gerekir. Sosyal hizmetin mesleki bakış açılarından biri olan “çevresi içerisinde birey” yaklaşımı çocukla çalışan meslek elemanlarının yaptığı incelemelerde göz önünde bulundurduğu en önemli kavramlardandır.

Çocuk Koruma Kanunu’nun (2005) 3. maddesinde suça sürüklenen çocuk “kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk” olarak tanımlanmaktadır. Türk Ceza Kanunu (2004) da hangi yaşta ve hangi

özellikte çocukların ceza sorumluluğuna sahip olduğunu belirtmektedir. TCK madde 31'e göre "Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir. Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiili algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan on iki yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde yedi yıldan dokuz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte ikisi indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası altı yıldan fazla olamaz. Fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde on dört yıldan yirmi yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan on iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası sekiz yıldan fazla olamaz." maddesiyle çocukların ceza sorumluluğu yasalaştırılmıştır. Yasal mevzuat, 12 ile 18 yaş arasındaki çocuğun gelişimsel dönemini, çevre koşullarını, henüz olgunlaşmayan kişiliğini araştırmaya tabi tutarak işlediği fiilden dolayı sorumlu tutabilmektedir.

2.3. Çocuk Suçluluğu ve Sosyal Hizmet Müdahalesi

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nda (SHK, 1983) sosyal hizmetleri; "kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü" olarak tanımlanmaktadır.

Sosyal hizmet; bireyle, toplumla ve grupla çalışmakta olan, insanların yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları çözmelerine ve ileriye dönük olumlu sonuçlar

almalarına yardımcı olan insan hakları temelli akademik bir disiplindir. Bireylerin kendi kaderini tayin etme, süreçlere katılma haklarını sağlama ve sosyal sorumluluklarını arttırma yoluyla yaşamak istedikleri ortamları kurmalarına yardımcı olur. Sosyal yönden sağlıklı olmayan bireyin bütünsel sağlığını koruması zordur.

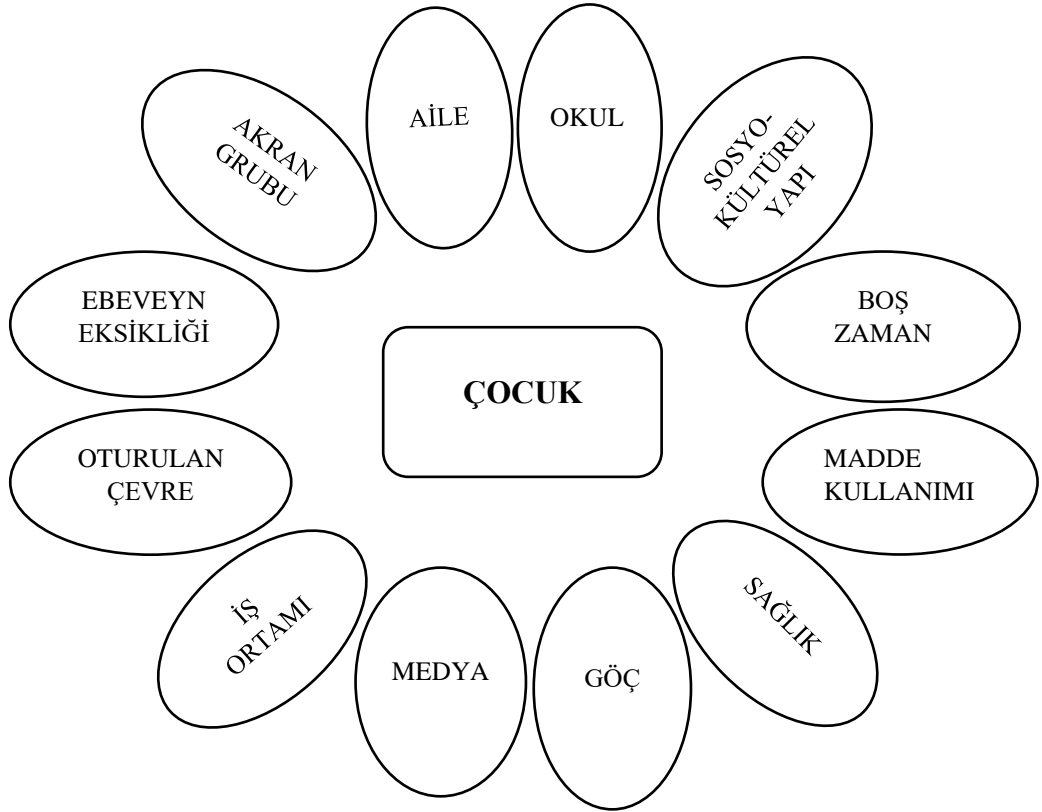
Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlığı “*sadece hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, bedence, ruhça ve sosyal yönden tam iyilik hali*” olarak tanımlamıştır (Sayım, 2017). Sosyal hizmet müdahale planları da bu perspektiften yola çıkarak çalışır. Doğumundan sonra ilk 20 yılı sağlıklı geçirenlerin ileride hastalığa yakalanma riski düşük olacağı gibi ruhen ve sosyal yönden ihtiyaçları karşılanan, sorun yaşamayanların da psikolojik iyiliklerinin sağlanacağını düşünmek doğaldır (Südütemiz, 2019).

Sosyal hizmet mesleğinin görevleri arasında insanların güçlendirilmesi ve özgürleştirilmesi, sosyal değişimin teşvik edilmesi, sosyal gelişme, sosyal uyumun sağlanması yer almaktadır. Zengin ve Altındağ’a (2016) göre mesleğin ve disiplinin amacı sadece insanların sorunlarını çözmek değil, aynı zamanda sorunları ortaya çıkaran nedenleri bulmak ve var olan sorunlara çözüm bularak hem insan haklarını hem de insanların iyilik halinin devamını sağlamaktır.

Sosyal hizmet mesleğinin önemli bir çalışma alanını çocuk refahı alanı oluşturmaktadır. Çocuk refahı alanında sosyal hizmet müdahaleleri mikro düzeyde korunmaya muhtaç veya suça sürüklenen çocuklara, bireylere danışmanlıktan, bu bireyleri güçlendirmeden, mezzo düzeyde yürütülen aile ve grup çalışmalarına ve makro düzeyde savunuculuk yapma, politika ve hizmet geliştirmeye dek uzanan geniş bir yelpazede ele alınmaktadır. Çocuk refahı alanında çalışan sosyal hizmet, tüm çocuklar ve gençler için savunucu olmayı, çocuk ve gençlerin haklarını, gelişimlerini ve refahlarını korumayı amaçlar.

Çocuk suçluluğunun her aşamasında sosyal hizmetlere ihtiyaç vardır. Doktorların insanın bedensel sağlığında uzman kişi oldukları gibi sosyal hizmet uzmanları da çocukların biyolojik ve psiko-sosyal açıdan sağlıklı gelişmelerinde kilit kişidir. Çocuklarla çalışırken toplumun değişen koşullarına uyum sağlamaya yardımcı olmak, refah politikaları geliştirmek, sosyal değişimini etkilemek, işlevselliklerini etkileyen hizmetlerin temel amacıdır (Danış & Şahbikan, 2014).

Şekil 1 Çocuğu Suça Sürükleyen Çevresel Etmenler (Baykara Acar, 2009).

Çocuk, çevresi içerisinde pek çok sistemle karşı karşıya gelmektedir. Bu çevresel faktörler çocuğun gelişiminde, yönelimlerinde önemli etkiye sahiptir. (Baykara Acar, 2009). Bu nedenle çocuk değerlendirildiğinde her bir çevresel sistem ayrı ayrı ele alınmalıdır. Çocuk refahı alanında çalışan sosyal hizmet uzmanı kültürel çeşitliliğin olduğu çocuk ve ailelerle, farklı disiplinlerle ve kurumlarla çalıştığı için çok yönlü bir role sahiptir. Çocuk hakkında uygulayacağı süreçleri, raporları, çocuğun ilerleme hedefini belirlerken vaka yöneticisi rolünü kullanır. Kurumlarla çalışırken de koordine edici rolünü üstlenir (Webb, 2017). Çocuğu suça sürükleyen çevresel etmenler incelenerek değerlendirme yapılır.

Şener ve arkadaşları (2013) yaptıkları vaka sunumunda, çocuğu ve ailesini tüm yönleriyle ele almanın, çok boyutlu bir değerlendirmeye birlikte ailenin mevcut durumuna uygun en doğru kararı aileyle birlikte vermek gerektiğine değinmektedirler. Her sürecin ve ailenin kendi koşulları içerisinde incelenmesinin, dolayısıyla da süreçlerin her ailede/vakada farklılık göstereceğinin doğru yaklaşım olduğunu ifade etmektedirler. Suça sürüklenen bir çocukla mesleki çalışmada kısa vadede amacın, çocuğun suçtan ve

suça iten çevreden korumak ve bakımını sağlamak; uzun vadede amacın ise çocuğun ve ailesinin rehabilitasyon sürecinin tamamlanmasından sonra çocuğun sağlıklı bir aile ortamına kavuşturmak olması gerektiğini savunmuşlardır.

Çocuğun suça sürüklenme nedenleri, bu nedenleri oluşturan risk faktörlerini önleme yolları ve suça sürüklenen çocukların yeniden topluma kazandırılma çalışmaları sosyal hizmetin “çocuk suçluluğu” alanındaki öncelikli meselelerindendir. Ceza adalet sisteminde sosyal hizmet mesleğinin ana hedefi ıslah unsurlarını devreye sokmaktır (Zastrow, 2013).

Sosyal Hizmet Görevlisi mesleki beceri ve müdahalesinde:

1. Müracaatçıyı tüm sistemin bir parçası kabul ederek başlar. Bu nedenle de sorun alanlarını tespit etmek ve olası çözümleri tanımlamak için diğer sistemlerle çalışır.
2. Diğer disiplinlerden profesyonel meslek elemanlarıyla çalışırken vaka koordinasyonunda beceri sahibidir.
3. Toplum kaynaklarını belirler ve etkili bir biçimde kullanır.
4. Bireyle çalışma ve grup çalışması konusunda beceri sahibidir ve geri bildirim verme, etik ihlaller, kriz müdahalesi, sınır koyma, amaçları formüle etme gibi teknikleri kullanır.
5. Müracaatçılarla anlamlı ilişki kurar ve uygun olmayan davranışların tanımlanması ve değiştirilmesi konusunda yardımcı fonksiyona sahiptir.
6. Müracaatçıların öğrenme becerileri geliştirmelerinde ve hayatlarının diğer alanlarında sorun çözme yöntemlerini öğrenmelerinde yol göstericidir.
7. Tahliye öncesi hazırlık aşamasında görev alırlar. İş bulma, barınma, ihtiyaçları vb. konularında danışmanlık yaparlar. Müracaatçının tahliyesinden önce diğer sistemlerle ilişki kurarak ve bir destek mekanizması koordine ederek tahliye sonrası için hazırlık yapar.
8. Kapalı kurumlarda kalanların eğitimi konularında da görev alırlar. Örneğin ebeveyn becerileri, sorumlulukları, benlik saygısı, madde kullanımı gibi alanlarda

çalışmalar yürütür, sağlık ve aile içi şiddet gibi konularda da danışmanlık hizmeti verirler.

9. Ailelerin birlikteliğinin yeniden kurulmasına yönelik hizmetler sunarlar. Tekrar birlikteliği destekler ya da engelleyici davranır ve ebeveyn-çocuk ziyaretlerini destekleme yoluyla aileyi güçlendirirler (Baykara Acar, 2009).

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Birleşmiş Milletler Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kurallar (Pekin Kuralları), Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeleri (Riyad ilkeleri), Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Havana) suça sürüklenen çocuklar açısından önemli uluslararası belge ve sözleşmelerdir. Bilindiği gibi tüm bu belgelerde çocuğun yüksek yararı, çocuğun toplumla bütünleşmesi ve cezanın en son çare olması vurgulanan temel unsurlardandır. Ulusal düzeyde ülkemizde 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve 5396 sayılı Çocuk Koruma Kanunu çocuk alanında yasal dayanak oluşturmaktadır.

2.3.1. Suç Önleme Yaklaşımları

Sosyal devlet, suçun ortaya çıkmasına sebep olan nedenlerin azaltılmasında ve kişilerin suça karışma sebeplerinin ortadan kaldırılarak güvenilir, refah, adil bir toplum yapısının oluşturulmasında görevlidir. Bunu sağlamak için ekonomik, sosyal, kültürel ve eğitim alanında reform geliştirmek zorunlu olmakla beraber kolluk gücünün desteği ve yasalarla suçu önleme çalışmalarının da yürütülmesi gerekmektedir.

Literatürde sıkça karşılaşılan üç temel suç önleme yaklaşımı şu şekildedir:

- Birincil suç önleme; gerçek ve potansiyel suçluları dikkate almadan suça bulaşma, suç işleme imkanlarını azaltan suç önleme stratejilerini,
- İkincil suç önleme; suçluluğu önlemeyi, yani suça yönelme riski altında bulunduğu düşünülen kimseleri hedefleyen politikaları,
- Üçüncül suç önleme; en az bir suçtan mahkum olan suçluların rehabilitasyonunu ifade eder (Dağ, 2003).

2.4. Türkiye’de Suça Sürüklenen Çocuğa Yönelik Hizmet Veren Kurumlar ve Sosyal Politika Uygulamaları

Çalışmanın bu kısmına kadar çocuk ve suça sürüklenen çocuk kavramları incelenmiş ve bu kavramların sosyal hizmet mesleğiyle olan ilişkisine değinilmiştir. Bu bölümde ise, suça sürüklenen çocukların ilişkili olduğu sistemler ve kişiler irdelenecektir. Türkiye’de suça sürüklenen çocuklara sunulacak hizmetler aşağıda yazılı olan müdürlük ve bakanlıkların görev kapsamına girer:

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
- Emniyet Müdürlüğü
- Çocuk ve Aile Mahkemeleri
- Adalet Bakanlığı ve Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü

2.4.1. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

10 Temmuz 2018 tarihinde kanun hükmünde kararname ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın adı değışerek ve Çalışma Bakanlığı’yla birleştirilerek bugünkü adını almıştır. Toplumsal değerler çerçevesinde bireyi ve aileyi güçlendirerek sosyal hizmetler sunmak, sosyo-ekonomik kalkınmaya katkı sağlama hedefiyle istihdamı arttırmak, çalışma hayatını düzenlemek, denetleyen tedbirler almak ve sosyal güvenlik sisteminin etkinliğini sürdürmek bakanlığın görevleri arasındadır (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı).

Bakanlığın Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, çocuk refahı alanında hizmetler sunmakta, alana yönelik politikalar geliştirmektedir. Türkiye’de çocuklara yönelik koruyucu ve önleyici politikaları değerlendirme çalıştayı raporuna (Gündüz, 2017) göre yürütülen ve hedeflenen projeler aşağıda belirtildiği gibidir:

- RTÜK ile iş birliği yapılarak dizi, film içerikleri çocuğun ruhsal ve psikolojik gelişimini olumsuz etkilemesinin önüne geçmek, aile ve çocuk dostu yapım ve dizilerin teşvik edilmesine ilişkin çalışma gerçekleştirilir.

- ‘Çocukların İnternetin Risklerinden Korunması’ kampanyası kapsamında sosyal medyanın çocuklar üzerinde riskini azaltmak için afiş, broşür ve kamu spotu hazırlanmasına yönelik çalışmalar yürütülür.
- Çocuk refahı alanında çalışan profesyonel meslek elemanları ve diğer çalışanlara hizmet içi eğitim planlayarak hem çocuğa uygun hizmet götürülmesi hem de çalışanların motive edilmesi sağlanır.
- Ailesi yanında bakımı sağlanan çocuklar için Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmetine ihtiyaç duyulması durumunda “SED Hizmetinin Etkinliğinin Arttırılması Projesi” yürütülmektedir.
- Çalışan ebeveynlerin 0-6 yaş grubundaki çocuklarının bakımlarını sağlamak, çocuklara temel alışkanlık ve değer kazandırmak amacıyla özel kreş ve gündüz bakımevleri hizmetleri yürütülmektedir. Adalet Bakanlığına bağlı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü veya tutukluların da 0-6 yaş grubu çocuklarının cezaevi yaşamının olumsuz koşullarından bir ölçüde uzaklaştırılarak kreş ve gündüz bakımevlerinde bakılmaları, gerektiğinde korunma altına alınarak çocuk evine/çocuk evleri sitesine yerleştirilmeleri ile sosyal ve ekonomik destek hizmetlerinden yararlanmaları sağlanmaktadır.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerinin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinden oluşturulan komisyonların takip ve denetiminde kurulan mobil ekipler aracılığıyla çocukların yoğun olarak çalıştırıldığı/dilendirildiği bölgelerde alan taramaları yapılması, böylece tespit edilen çocuklar ile ailelerine ilişkin mesleki çalışmalar yapılması, mevzuat doğrultusunda ihtiyaçlarına uygun sosyal hizmet modellerinden faydalanmalarının sağlanması amaçlanmıştır.
- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve UNICEF Türkiye Temsilciliği iş birliğinde “Sosyal Uyum Programı” düzenlenmektedir. Bu Program ile çocukların sosyal uyum problemlerini en aza indirmek, toplumdaki risk ve kaynaklarla ilgili farkındalıklarını arttırmak, haklarına uygun bir yaşam sürmelerini sağlamak ve aynı zamanda kültürler arasında karşılıklı anlayışın ve hoşgörünün geliştirilmesi hedeflenmektedir.
- Ailesi yanına döndürülmesi, öz ailesi yanına dönüşü mümkün olmayan çocukların ise öncelikli olarak akrabaları yanında koruyucu aile hizmetinden

faaydalandırılması sağlanmaktadır. Koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların eğitim, okul servisi ve giyim ihtiyaçları karşılanmaktadır.

- Aile odaklı hizmetlerden yararlanılması mümkün olmayan çocuklar ise son seçenek olarak aile yapısına en yakın olan ev sisteminde kurgulanan çocuk evi ve çocuk evleri sitesine yerleştirilmektedir. Hizmet dönüşümü kapsamında Haziran 2017 itibariyle yurt ve yuva olarak adlandırılan ve ev tipi sosyal hizmet modeline uygun olmayan kuruluşlar kapatılmıştır.

Aile, alışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından çocuk refahı alanında uygulanan bir diğer hizmet kurumu olan Çocuk Destek Merkezi (ODEM) alt başlıkta detaylı olarak ele alınacaktır.

2.4.2. Çocuk Destek Merkezi (ODEM)

Ülkemizde suç mağduru ve suça sürüklenen çocuklara hizmet vermek amacıyla Çocuk Destek Merkezleri oluşturulmuştur. Çocuk Destek Merkezlerinde; çocukların temel gereksinimleri karşılanmakta, fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları tespit edilerek gerekli müdahale planları gerçekleştirilmektedir. Merkezler; çocukların mağduriyet, suça sürüklenme, sokakta yaşama, madde bağımlılığı gibi ihtisas alanlarında; yaş gruplarına (11-14/15-18) ve cinsiyetlerine göre ihtisaslaştırılmaktadır. Çocuk Destek Merkezlerinde; korunma ve bakım altında bulunan çocukların yaşadıkları travmanın etkilerinin azaltılması, başa çıkma becerilerinin edinilmesi, sağlıklı kişilik gelişiminin sağlanması, suç ile ilgili davranış değişikliğinin sağlanması, madde bağımlılığı tedavisinin yapılması ve kurallı yaşam becerisinin kazandırılması ve uygulanan müdahale planı sonrasında en kısa zamanda kendi ailesine döndürülmesi, ailesinin yanına döndürülemeyen çocuklar için de sosyal hizmet kurumlarının planlanması hedeflenmektedir (Gündüz, 2017).

2.4.3. Çocuk Şube

Emniyet Müdürlüğü'nün çocuk birimi, illerde "Çocuk Şube Müdürlükleri", ilçelerde ise "Çocuk Büro Amirlikleri" biçiminde teşkilatlanmıştır. Jandarma Genel

Komutanlığı'nca ise illerde, çocuk ve kadın kısım amirlikleri kurulmuş, ilçelerde ve karakollarda ise çocuk ve kadın suçları işlem astsubayı görevlendirilmiştir (Türkiye'de Çocuklar için Adalet Projesi, 2013).

Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği (2001)'nde sosyal çalışmacı şu şekilde tanımlanmıştır: “Çocukların ve ailelerinin kendileri veya çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal sorunların tespit edilmesi çalışmalarını yürüten, lisans düzeyinde eğitim almış sosyal hizmet uzmanı, pedagoğ, psikolog, çocuk gelişimcisi gibi emniyet hizmetleri sınıfı dışındaki personeli”dir.

Aynı Yönetmelikte geçen sosyal çalışmacı görev ve sorumlulukları;

- a) Sosyal inceleme raporu hazırlanması için muhafaza altına veya gözaltına alınan çocukla ilk görüşmeyi yapmak,
- b) Çocuk hakkında sosyal inceleme raporu hazırlamak ve ilgili büro / kısım amirliğine vermek,
- c) Çocukları suça iten fiziki, psikolojik ve sosyolojik etkenleri araştırmak,
- d) Suçluluğu ortadan kaldırmaya yönelik plan ve programlar geliştirmek,
- e) Korunmaya muhtaç olan, ihmal ve istismara maruz kalan, evden veya bulunduğu kurum ya da kuruluştan kaçan, sokakta yaşayan ve sokakta çalıştırılan, uçucu, uyuşturucu ve psikotrop madde bağımlısı olan, suça itilen ve mağdur çocuğun kendisine ve kanuni mümessiline rehberlik hizmetinde bulunmak,
- f) Çocuğun durumunu iyileştirmek için ailesi ve okul, sosyal ve sağlık hizmetleri gibi kuruluşlarla iş birliğinde bulunmak,
- g) Uçucu, uyuşturucu, psikotrop madde bağımlısı olan çocuğun tedavisi için sağlık müdürlükleri ve tedavi kuruluşları ile iş birliği yapmak,
- h) Geçici barınma ünitesinde kalan çocuklar için sosyal, kültürel ve eğitici programlar geliştirmek ile görevlidir.”

2.4.4. Çocuk Mahkemeleri ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi

Çocuk mahkemelerinin Türkiye’de kurulmasına ilişkin ilk adım 1979’da çıkarılan Çocuk Mahkemeleri Yasası ile atılmıştır. Olanaksızlıklar nedeniyle 1987 yılında yürütülme olanağı bulan, Ankara, İstanbul, İzmir ve Trabzon illerinde açılan çocuk mahkemeleri suça sürüklenen ve suç mağduru olan çocuklara yönelik hizmet etmektedir. 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile çocuk mahkemelerine ek olarak çocuk ağır ceza mahkemesi kurumu yapılandırılmıştır (Erükçü & Akbaş, 2012).

Suçta sürüklenen çocuk ve gençlerin rehabilitasyonu, topluma kazandırılması; şiddete ve istismara uğrayan, sosyal haklarından mahrum bırakılan çocukların korunması ile ilgili çalışmalar yapmakla görevlidir. Çocuk mahkeme süreçlerine ya mağdur sıfatıyla ya da suça sürüklenen çocuk sıfatıyla dahil olmaktadır. Burada vurgu ikisinin de korunma ihtiyacı içinde olan çocuk olduğudur (Südütemiz, 2019).

Çocuk mahkemeleri, esasen asliye ceza mahkemesi tarafından yargılanması gereken suçlar ile ilgili yaş küçüklüğü nedeniyle suça sürüklenen çocuklar hakkında açılan davalara bakmakla görevlidir (ÇKK, 2005, md. 26/1).

Çocuk ağır ceza mahkemeleri ise, çocukların işlediği ve esasen ağır ceza mahkemesi tarafından yargılanması gereken suçlarla ilgili yaş küçüklüğü nedeniyle çocuklar hakkında açılan davalara bakmakla görevlidir (ÇKK, 2005, md. 26/2).

Suç işlesin veya işlemin çocuklar hakkında her türlü koruyucu ve destekleyici tedbiri alma görevi çocuk mahkemesi hakimine aittir (ÇKK, 2005, md. 71/1). Çocuk hâkimi, çocuğun ebeveyninin, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın ve Cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya kendiliğinden çocuğu koruyucu ve destekleyici tedbirler almakla görevlidir. Sosyal hizmet uzmanı mahkemede sosyal incelemesini gerçekleştirmiş ve hazırladığı raporunda değerlendirmesini hazırlamış olarak bulunur. Mahkemede çalışan sosyal hizmet görevlileri çocuğun savunucusu, destekçisi, yönlendiricisi, eğiticisi, kaynak ve alternatif oluşturucusudur.

2.4.5. Denetimli Serbestlik

2005 yılında hukuk sistemine katılan denetimli serbestlik kavramının günümüzde en kapsamlı tanımıyla şu şekilde ifade edilmiştir: “*Suç işleyen bir kişinin*

yakalanmasından veya teslim olması anında başlayıp, yargılama sonucunda verilen hükmün infazının bitimine ve hatta infaz sonrası hükümlüye ve suç mağdurlarına yardım aşamalarına kadar uzanan bir süreç içerisinde uygulanma kabiliyetine sahip bir ceza adalet sistemi olarak görülmektedir". Çağdaş bir ceza infaz yöntemi olarak ortaya çıkan denetimli serbestliğin temel amacı; hükümlünün sosyalleşmesini teşvik etmek, yeniden suç işlemesine neden olacak etkenleri ortadan kaldırmak, toplumsal kurallara saygılı ve üretken olmasını sağlamak, sorumluluk taşıyan bir kişilik tarzına sahip olmasını mümkün kılmak ve böylece hem toplumu hem de kişinin kendisini suçtan korumaktır (Güldiker, 2014). Bu hedefleri gerçekleştirebilmek için denetimli serbestlik müdürlüklerinde psikolog, sosyolog, sosyal çalışmacı ve öğretmen görev yapmaktadır.

Ceza adalet sistemi 18 yaşından gün almamışlar içi çocuk kavramını kullansa da denetimli serbestlik müdürlükleri bireylerin gelişim dönemlerini göz önünde bulundurarak 21 yaşından gün almamış olanları da bu kapsamda değerlendirir (Karal, 2014).

Ülkemizde, suça sürüklenen çocukların topluma kazandırılması amacıyla yürütülen çalışmalar "Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS)" kapsamında yürütülmektedir. BİSİS "risk", "ihtiyaç" ve "uygunluk" temel unsurları üzerine kurulmuştur. Bu sistem ile çocuğun suça sürüklenmesine neden olan etmenler belirlenmekte, bu etmenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmekte ve bu çalışmalar belirli aralıklarla gözden geçirilmektedir (Kamer, 2015).

Müdürlüğe başvuran bireylere risk-ihtiyaç durumlarını analiz etmek için Araştırma Değerlendirme Formu uygulanarak bireylerin yükümlülükleri belirlenir. Sonrasında sürecin birinci basamağı olan "görüşme" gerçekleştirilir. Bireysel görüşmeciyi tanımak, çevresini kavramak, sağlıklı bir ilişki kurmasına olanak sağlamak, aileyle iş birliği yapmak amacıyla uzmanın belirlediği sayıda bireysel görüşme tamamlanır. Tanı, ihtiyaç belirleme, problem çözme, motivasyon kazandırma, olumlu davranış kazandırma ve zamanı planlamaya yönelik eğitimler verilmektedir. Sürecin bir sonraki basamağı suça sürüklenen çocuklarla yapılan grup çalışmaları ve seminerlerdir. Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığı Farkındalık Programı (SAMBA), Çocuklar İçin Genel Suçlu Davranışı Müdahale Planı, Öfke Kontrol grup çalışması, Hayat İçin Değişim

Programı (HAYDE) gibi yapılandırılmış eğitim programları uygulanmaktadır (Karal, 2014).

2.4.6. Çocuk Eğitimevi

Hakkında mahkemece hapis cezası verilen çocukların kesinleşen cezaları çocuk eğitimevlerinde yerine getirilmektedir. Çocuk eğitimevlerinde, çocukların firar etmemesi için engeller bulunmamakta ayrıca bu kurumlarda sadece iç güvenlik personeli; yani infaz koruma memurları görev yapmaktadır (Kamer, 2015).

Kurumların kapasiteleri 100 ila 250 kişi arasında değişmektedir. Kaloriferli olan eğitimevlerinde; revir, sinema, konferans salonu, müstakil yemekhane, yatakhane, tam teşekküllü mutfak, soğuk hava deposu, bulaşikhane, çamaşırhane, berber, kütüphane, spor alanları ve iş atölyeleri mevcuttur. Bu kurumlarda suçla ilişkisi olduğu zaman 12 ila 18 yaşları arasında bulunan çocuklar ve cezasını çekmeye başladığında 18 yaşını doldurmayan hükümlü çocuklar barındırılmakta, 18 yaşını doldurup da buldukları kurumda herhangi bir eğitim kurumuna devam eden çocukların eğitim programlarını tamamlayabilmeleri açısından 21 yaşına kadar kalmalarına, cezaevi idaresinin uygun görmesi şartıyla, müsaade edilebilir. Şu an Türkiye’de: Ankara, İstanbul, İzmir ve Elazığ olmak üzere 4 adet çocuk eğitimevi bulunmaktadır (Çocuk Eğitimevi Kurumlarımız ve Özellikleri).

2.4.7. Ceza İnfaz Kurumu

Mahkemelerce haklarında tutuklama kararı verilen çocuklar, müstakil çocuk kapalı ceza infaz kurumlarında, bu kurumların bulunmaması halinde yetişkinlerin kaldıkları ceza infaz kurumlarının çocuklar için ayrılan bölümlerinde barındırılmaktadır. Ülkemizde; Ankara, İstanbul ve İzmir’de müstakil çocuk kapalı ceza infaz kurumu bulunmaktadır. Çocuk kapalı ceza infaz kurumları, çocukların firar etmemesi için engelleri olan, içeride infaz ve koruma memurlarıyla, dışarıda jandarmayla güvenliğin sağlandığı kurumlardır. Hükümlü ve tutuklu çocukların bulunduğu ceza infaz kurumlarında ARDIÇ Psiko Sosyal Destek Programı uygulanmaktadır (Kamer, 2015).

Suçta sürüklenen çocuk hükümlü ve tutuklular ile kurum öğretmeni çocuğun kuruma alındığı tarihten itibaren üç gün içinde bireysel görüşme gerçekleştirerek çocuğun hem temel eğitim hem de meslekî eğitim durumu hakkında ihtiyaçlarını belirlemekte ve alınan bilgiler Ulusal Yargı Ağı Projesi' ne (UYAP) kaydedilmektedir (Kamer, 2015).

Ceza infaz kurumlarının çocuk suçluluğu alanındaki görevleri aşağıda belirtildiği gibidir (Ceza İnfaz Kurumu Görevleri):

- *Hükümlü ve tutukluların sevk ve nakil işlerini yürütmek,*
- *İlgili kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine göre infaz ve ıslah işlerini düzenlemek,*
- *Kurumlarda hükümlülerin ve tutukluların eğitim ve öğrenim işlerini düzenlemek,*
- *Görev alanına giren konularda mevzuat yetersizliğine ve aksaklığına dair inceleme ve araştırmaları yaparak, Bakanlığa tekliflerde bulunmak, tüzük tasarıları ve yönetmeliklerini hazırlamak ve takip etmek, yargı yetkisinin kullanılma alanına girmeyen konularda görüş bildirmek ve genelge düzenlemek,*
- *Ceza infaz kurumları ve tutukevleri ile küçüklerin cezalarının yerine getirileceği ıslah ve eğitim evlerinin, haklarında tedbir uygulanmış olan küçüklerin yerleştirileceği kurumların, müşahede merkezlerinin, küçüklerin kısa sürelerde kabul edilecekleri kurumların ve küçüklere mahsus tutukevlerinin çağdaş ölçülere uygun tesis, yapım, onarım, satın alma ve kira işleri ile ilgili program ve projeleri hazırlamak, geliştirmek, uygulamak, bu kurumları sevk ve idare etmek ve buralara alınmış küçüklerin korunma, bakım ve eğitim işlerinin kontrolünü yapmak.*
- *Çocuk suçluluğu konusunda Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünden alınacak istatistiki bilgileri değerlendirmek, çocuk suçluluğunun sebepleri üzerinde incelemeler yaparak önlenmesi çarelerini araştırmak ve bu hususta yerli, yabancı ve milletlerarası kurum ve kuruluşlarla ilişki kurmak,*
- *Kendi görev alanına giren konularda küçüklere vasi tayinine dair işlemleri takip etmek,*
- *Çocuk mahkemeleri ile olan ilişkilerinin düzenlenmesi konularında eğitimi güç küçüklerin yerleştirildiği kurumlarla küçüklerin zararlı yayınlarından korunması, filmlerin küçükler yönünden kontrolü, çeşitli iş yerlerinde çalışan küçükler*

bakımından çalışma şartları, küçüklerin yerleştirileceği tedavi kurumları ve sosyal servislerin tespiti hususunda ilgili bakanlık ve kamu kuruluşlarıyla iş birliği yapmak,

- *Cezaları infaz edilen hükümlülerin işe yerleştirilmeleri konusunda, infaz sonrası yardım müesseseleri ve diğer kurumlarla ilişkileri düzenlemek,*
- *Görev alanına giren konular hakkında araştırmalar yürütmek, bilgi alış-verişini ve iş birliği sağlama*

Bireysel çalışma yönetimi, grupsal çalışma yönetimi, öfke kontrolü programı, önce düşün programı, salıverme öncesi mahkum gelişim programı, intihar ve kendine zarar verme konusunda farkındalık programı, özel gözetim ve denetim programı, alkol ve madde bağımlılığı programı, 0-18 yaş aile eğitimi programı gibi özel alanlarda kurumda çalışan profesyonel meslek gruplarına hizmet içi eğitim aldırılarak çocukların hayatlarında olumlu gelişme göstermeleri desteklenir. Ayrıca Ardıç Programıyla da, psiko-sosyal servis uzmanlarının çocuklarla çalışma ve çocuklara yaklaşım konularında bilgi ve becerilerini güçlendirmek amacıyla eğitim programı düzenlenir ve hazırlanan kılavuz modülü uygulayıcılara rehberlik etmesi için yazılı halde teslim edilir.

Yıllar	Hükümlü	Tutuklu	Toplam
2014	540	1.522	2062
2015	720	1.683	2403
2016	678	1.744	2422
2017	1.161	1.662	2823

Tablo 1. Türkiye’de Yıllara göre Tutuklu ve Hükümlü Çocuk Sayısı (Can, 2018)

Yıllara göre çocuk tutuklu ve hükümlü sayılarında düzenli bir artış olduğu, özellikle 2017 yılında hükümlü çocuk sayısının 2016 yılındaki sayıyı neredeyse ikiye katladığı Tablo 1’de görülmektedir.

Karatay ve Kılıç (Karatay & Kılıç, 2013) yaptıkları vaka sunumunda; aile içi şiddet, aile dışı şiddet, madde bağımlısı, fuhuşa sürüklenen çocuk, suça sürüklenen çocuk kabulleri yapılan ilk kabul kurumlarının mahkeme süreci sonuçlanıncaya kadar çocuğun rehabilitasyon sürecini olumsuz yönde etkilediğini, çocuğu yeni suç ortamına ittiğini, çocuğun ilk şokunu kurum ortamında yaşadığını vurgulamaktadırlar. Ayrıca kurumların

kapasite üzeri hizmet verdiğini, personel yetersizliği ve kuruluşun fiziksel yetersizlikleri nedeni ile çocukların birbirleri ile olumsuz yönde etkileşim halinde olduklarını açıklamaktadırlar.

2.5. Danimarka

2.5.1. Genel Bilgiler

Danimarka, güneyinde Batı Almanya, doğusunda Baltık Denizi, batısında Kuzey Denizi ile çevrili bir kuzey Avrupa ülkesi ve aynı zamanda en küçük İskandinavya ülkesidir. Dünyanın en büyük adası Grönland da Danimarka'ya bağlıdır. Başkenti Kopenhag'tır. Nüfusun büyük çoğunluğu başkent bölgesinde bulunmaktadır. Danimarka'nın nüfusu 2019 yılı itibari ile 5,7 milyonun biraz üzerinde tahmin edilmektedir. Bilinen en eski tarihi M.S. 800 yıllarına dayanmaktadır. Danimarka tarihi incelendiğinde uzun yıllar İngiltere ile savaş halinde olduğuna, 1013 yılında İngiltere'yi ve ardından Norveç'i ele geçirerek büyük bir krallık kurduğuna, 1042 yılında çıkan karışıklıklarla İngiltere'nin bağımsızlığını kazandığına, 1397 yılında İsveç'i de kendisine bağladığına, 1645'te bugünkü durumunu aldığına ulaşılmıştır. Nüfus artış oranı binde 4 civarında olup oldukça düşüktür. Bu nedenle devlet doğum oranlarını arttırmak için çeşitli teşvik politikaları yürütmektedir (Coğrafya Dünyası).

Başkent Bölgesi'nde 29 adet, Güney Danimarka Bölgesi'nde 22 adet, Orta Danimarka Bölgesi'nde 19 adet, Zelanda Bölgesi'nde 17 adet ve Kuzey Danimarka Bölgesi'nde 11 adet belediye bulunmaktadır (Vikipedi). Yani Danimarka, 98 belediyeden oluşan 5 bölgeye ayrılmıştır.

Meşruti bir idare vardır. 1920 tarihinde kabul edilen anayasaya göre Danimarka, anayasa düzeninde kral tarafından yönetilir. 4 yıllık süreyle seçilen 179 üyeli bir meclisi vardır. Kral, kanunları tatbik etme ve yürütme yetkisine sahiptir. Parlamentoda kurulan bir hükümet yönetiminde krala yardımcı olur. Kral parlamentoda başbakanı tayin eder (Coğrafya Dünyası).

Dünya mutluluk raporuna göre, Danimarka 2016 yılında en mutlu ülkeler sıralamasında ilk sırada yer almıştır. Bu rapor, gelir seviyesi, sosyal destek, kadın erkek

eşitliğini sağlama, sağlıklı yaşam beklentisi, yaşam seçimi yapma özgürlüğü, çevreye verilen önem, cömertlik ve yolsuzluk algısı da dahil olmak üzere sayısız faktörü dikkate almaktadır.

2.5.2. Danimarka'da Refah Modeli

Sosyal devlet, Danimarka'da 2. Dünya Savaşı'nın ardından yeniden inşa edildiği bir dönemde gelişmiştir. 18. yüzyılın sonlarından itibaren topluluklardaki yapıların sanayileşme ve kentleşme nedeniyle değiştiği reform ve düzenlemeler üzerine inşa edilmiştir (Social Policy in Denmark, 2011). Danimarka refah modeli işsizlik, hastalık veya bağımlılık gibi sosyal sorunlarla karşılaşılması durumunda tüm vatandaşlara bazı temel hakları garanti altına alacak ilkelere dayanmaktadır. Sosyal refah yönetimi, bazen günlük yaşamda, bazen yaşam boyu; yardıma ve desteğe ihtiyaç duyan çocuklar, gençler, engelliler, yetişkinler ve yaşlılar için tasarlanmıştır. İhtiyaç sahibi tüm vatandaşlar, emek piyasasına bağlı olmalarına bakılmaksızın sosyal güvenlik yardımları alma ve sosyal hizmetlerden faydalanma hakkına sahiptir (Lyketoft, 2010).

Kamu, genel vergilendirmeden finanse edilen sosyal güvenlik yardımlarının ve sosyal hizmetlerin sağlanmasından sorumludur. Danimarka refah görevlerini dört bakanlık arasında bölüştürmektedir: Çocuk Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İstihdam Bakanlığı ve Eğitim Bakanlığı. Bununla birlikte, yerel belediyelerin önemli miktarda Danimarka'nın refah görevlerini üstlenmelerinden sorumlu olduğunu vurgulamak önemlidir. Sosyal refah alanı geniş bir yasa ile yönetilirken sosyal hizmetlere olan ihtiyacı değerlendirmek yerel belediyelerin sorumluluğundadır. Yerel belediyeler ve bölgeler çeşitli sosyal koruma programlarını uygularken geniş özerkliğe sahiptir. Sadece belediyeler vergileri bireysel olarak tahsil edebilir. Yerel siyasi yönetimden sorumlu organlar; bölgesel konseyler ve yerel konseyler dört yılda bir olağan seçimlerde seçilir. Yerel makam vergi oranı ve hizmet düzeyi arasında işlem yaparken siyasi öncelikleri belirlemektedir. Bu, hizmet düzeyindeki bir yerel otoriteden diğerine olabilecek farklılıklara ve değişen vergi oranlarına işaret etmektedir. En yüksek yerel vergi oranı %28 ve en düşük %23'tür (Social Policy in Denmark, 2011).

Danimarka'daki önemli bir dayanışma kaynağı mali sistem ve yeniden dağıtım planlarıdır. Diğer İskandinav ülkeleri gibi, Danimarka da düşük gelirli nüfusu korumak ve daha eşit gelir dağılımını kolaylaştırmak amacıyla ağır gelir vergi sistemleri uygulamaktadır. Danimarka'nın dünyadaki en ağır vergi alan ülkelerden biri olduğu tahmin ediliyor (Duru, Sejersen & Trenz, 2018). Gelir dağılımında adaleti sağlamak adına vergi oranları bireyin maddi durumuna göre değişmektedir. Eşit servet dağılımı ilkesi ülke vatandaşlarının geniş çoğunluğu tarafından kabul edilir.

Kamu sektörü; sosyal güvenlik yardımları, sosyal yardımlar ve hizmetlerin sağlanmasından sorumludur. Yardımların ve hizmetlerin çoğu kamu sektörü çalışanları tarafından sağlanır ve pratik olarak tüm sosyal güvenlik yardımları, sosyal yardımları ve hizmetleri kamu vergilendirmesi ile finanse edilir.

Toplam kamu harcaması gelirin yaklaşık %60'ını oluşturmaktadır. Bu harcamaların yarısı kamu refah programları (sağlık ve sosyal hizmetler sektörü ve işgücü piyasası) ile ilgilidir (Social Policy in Denmark, 2011).

Hizmet alanındaki ağır harcama kalemlerini; çocuklar için günlük bakım tesisleri ve bağımlı yaşlı ve engelli insanların bakımı oluşturur. Devletin öncelik verdiği sosyal kamu harcamaları (Social Policy in Denmark, 2011) şu şekildedir:

- 65 yaş ve üstü herkese ödenen yaşlılık aylığı
- Kendilerini destekleyemeyen kişilere gelir garantisi veren nakit yardımı
- Rehabilitasyon veya eğitim ve öğretimle birlikte ödenebilecek rehabilitasyon yararları
- Kapsayıcı aylık; fiziksel, zihinsel veya sosyal sorunlarla maddi olarak kazanç sağlayamayacak olan 18 ila 65 yaşları arasındaki kişiler
- Çocuk yardımı

2.5.3. Danimarka'da Çocuğun Suça Sürüklenmesi ve Yasal Boyutta Çocuk

Danimarka'da, herkes için geçerli olan düzenli yasa ve sistemlerden bağımsız, belirli bir çocuk adalet sistemi veya çocuk adalet yasası yoktur. Hangi yaşta olursa olsun aynı mahkemelerde yargılanırlar. Her mahkeme ve her hakim düzenli olarak hukuk ve

ceza davalarını görür. Ancak diğer yandan çocukların ve gençlerin ihtiyaçlarını, çıkarlarını ve haklarını korumak için istisnalar vardır. 18 yaşın altındaki suça yönelenler, yetişkinler için mevcut olmayan sosyal destek kurumlarına yönlendirilmek gibi çeşitli alternatif ceza politikaları ve seçeneklerinden yararlanmaktadır (Alternatives To Custody For Young Offenders And The Influence Of Foster Care In European Juvenile Justice).

Ceza adalet sistemi polis, mahkemeler, kovuşturma makamı ve cezaevi servisinden oluşur. Adalet İdaresi Kanunu, polis, mahkemeler ve kovuşturma makamının nasıl çalışması gerektiğini öngörmektedir. Cezalandırma, yasalardaki olanakların yanı sıra diğer mahkeme davalarından emsalleri esas almaktadır (Frank & Herold, 2017).

ÜLKE	Ceza Sorumluluk Yaşı	Tam Cezai Sorumluluk (yetişkin ceza hukuku uygulanır)	Hapis veya gözetim altına alarak Özgürlüğünden Yoksun Bırakma
Danimarka	15	15/18/21	15-23
Türkiye	12	15/18	12-18/21

Tablo 2. Çocukluk dönemi ceza sorumluluğu (TR-DK)

Danimarka'da cezai sorumluluk yaşı 15'tir. Yasal ceza yaşı kişinin 18 yaşına girmesiyle başlar. Dolayısıyla, bir kişi için aşağıdaki durumlarda ceza adaleti sisteminde nasıl hareket edileceği konusunda bir fark vardır (Frank & Herold, 2017) :

- 15 yaş altı¹ için (cezai sorumluluk yaşının altında)
- 15-17 yaşları arasında (cezai sorumluluk var, ancak özel uygulamalarla)
- 18 yaş ve üstü (cezadan sorumlu)

Cinsel rıza yaşı 15 olup oy kullanma, evlenme, kiliseye üyelik başvurusunda bulunma, sürücü ehliyeti alma, kişisel ve maddi koşullarına karar verme hakkı 18 yaşında elde edilir. 16 yaşından itibaren çocuklar bir dükkandan sigara ve bira alabilir; 18 yaşından itibaren bir barda veya restoranda alkol alabilir. Genç suçlulara karşı açılan davalar; cezai müdahalelere değil, rehabilitasyona gereksinim duyduğu temel

¹ Bu yaş dönemselsel bir siyasi gerekçeyle geçici olarak 2010'dan 2012 yılına kadar 14'e düşürülmüştür.

düşüncesine dayanmaktadır. Bu nedenle, örneğin sosyal refahtan gelen talimatlara uyulması durumunda, suçlamadan vazgeçme, cezayı toplum hizmeti yerine getirmeye dönüştürme, hükmü askıya alma gibi hapis cezasına alternatifler çocuk davalarında çok yakındır. Çocukların davranışlarını daha uygun bir yöne doğru değiştirmeye teşvik etmek için, özellikle çocuğun, gencin ilk suça yönelmesiyle daha sık gözlemlenme, önlem alınma ihtiyacı güder (Storgaard, 2012).

Andersen ve arkadaşları yaptıkları araştırmada (2016) 1996 yılından 2013 yılına kadar suçla ilişkilendirilen 15-18 yaş arası çocukların oranında düşüş eğilimi olduğunu, özellikle 2004 ve 2013 yılları arasında %46 oranında belirgin bir düşüş saptandığını açıklamışlardır.

Suç	Tekrarlama yok	6 ay içinde tekrar	6 ay sonra ve 1 yıl içinde tekrar	1 yıl sonra ve 2 yıl içinde tekrar	
Erkek					
Toplam	125.012	82.915	17.864	10.579	13.654
15-19 yaş	12.981	6.605	3.056	1.506	1.814
Kız					
Toplam	36.626	30.440	2.250	1.652	2.284
15-19 yaş	2.591	1.994	268	153	176

Tablo 3. Danimarka'da çocukların Cezai sorumluluk yaşında suçu tekrar etme durumları (Statistics Denmark, 2019)

2019 yılına ait olan yukarıdaki istatistikte; erkek çocuklarının kız çocuklarından daha fazla suçla ilişkisinin olduğu, suçtan sonra kız çocuklarının yarısından fazlasının suçu tekrar etmediği, bu oranın erkeklerde yarıya yakın olduğu görülmektedir.

Ceza muhakemesine ilişkin kurallara gelince, açıkça çocuklara odaklanan birkaç dikkate değer kural vardır. 18 yaş altındaki kişinin suç işleme durumunda gözaltı süreci en fazla 4 haftadır. Gözaltında bulunan 18 yaşın altındaki kişiler, gözaltında kalmak yerine sosyal hizmet tarafından işletilen kapalı bir çocuk kurumu gibi alternatif kurumlara transfer edilebilir. Çocuk suçlulara ilişkin davalarda, mahkeme hazırlık çalışmaları sosyal hizmetler tarafından yürütülmektedir. Bir kişi 15 yaşına girdiğinde ve bir suçtan suçlu bulunduğu, suçla ilgili olan ve ceza hukukunda öngörülen her türlü cezaya mahkum

olabilir. Ceza için belirleyici parametreler; suçun türü, suçun ağırlığı, karşılaştırılabilir suçlar için eski cezalar ve örneğin yaş, mesleği ve sabıka kaydı gibi kişisel şartlardır.

Danimarka’da gençlerin suç nedeniyle özgürlüğünden yoksun bırakılması; açık ya da kapalı cezaevinde, güvenli ya da sosyal kurumda veyahut disiplin birimi tarafından yönetilen konaklama evinde gerçekleştirilir. Gençler için özel bir cezaevi yoktur. 18 yaşın altındaki çocukların hapis cezasına çarptırıldıklarında, öncelikle sosyal hizmetler tarafından işletilen kapalı (yüksek güvenli) bir çocuk kurumuna yani açık cezaevine aktarılmaları, ikincil seçenek olarak en fazla 29 yaşındaki genç erkeklerin ve her yaşta kadınların olduğu kapalı cezaevinin gençlik biriminde bulunmaları gerekmektedir. Açık ve kapalı cezaevi/kurum arasındaki seçim, esas olarak hükmün uzunluğuna ve suç tipine dayanmaktadır.

Alt başlıkta yukarıda bahsedilen suça sürüklenen çocukların ilişkili olduğu kurumlara değinilecektir.

2.6. Danimarka’da Suça Sürüklenen Çocuğa Hizmet Veren Kurumlar ve Sosyal Politika Uygulamaları

2.6.1. Çocuk ve Sosyal İşler Bakanlığı

Sosyal hizmetler, çocuk bakımı ve aile hukuku alanlarından Çocuk ve Sosyal İşler Bakanlığı sorumludur. Bakanlığın görev alanları (Børne og Socialministeriet):

- Dezavantajlı çocuklar ve gençler hakkındaki politika alanı; çocuklara ve gençlere çağdaşları ile aynı kişisel gelişim, sağlık ve bağımsız bir yetişkinlik için aynı fırsatları sağlamak amacıyla, dezavantajlı çocukların, gençlerin ve ailelerinin kişisel kaynaklarını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için, Sosyal Hizmetler Yasasına göre özel desteğe ihtiyaç duyulabilir. Özel destek örneğin danışmanlık hizmetlerini, evde verilen pedagojik veya diğer destekleri, aile muamelelerini, çocukların ve gençlerin bireysel sorunlarının tedavisini içerebilir. Ev dışında yerleşim olarak koruyucu bir ailede veya bir kurumda önlemler alınması da gerekli olabilir. Belediyeler hem önleyici tedbirlerden hem de gerektiğinde destek sağlamaktan sorumludur. Çocuklara ve gençlere destek erken aşamada ve sürekli olarak sağlanmalıdır. Yetkili makamlar her zaman

çocukların ve gençlerin görüşlerini dikkate almalı ve zorluklar ortaya çıktığında, mümkün olduğunda aile ile istişare ve iş birliği içinde çözümlenmelidirler. Ayrıca, Bakanlığın görevleri arasında dezavantajlı çocuklar ve gençler alanında mevzuatın hazırlanması ve politikaların geliştirilmesi yer almaktadır.

- Erken çocukluk dönemi alanında; 26 haftalıktan büyük tüm çocuklara, okul çağına erişinceye kadar, yaşına uygun bir günlük bakım tesisinde günlük bakım hizmetini garanti altına almıştır.
- Sosyal Hizmetler Yasasına göre, fiziksel veya zihinsel işlevleri kalıcı olarak bozulan kişilere yardım sağlanmaktadır. Fiziksel veya zihinsel işlevlerin azalmasının ardından ihtiyaçların karşılanması, bireyin sosyal, kişisel işlev ve potansiyel gelişim düzeyinin iyileştirilmesi için sosyal hizmetler sağlanmaktadır. Bireysel olarak kişilere destek sağlamaktan belediyeler sorumludur. Çocuk ve Sosyal İşler Bakanlığı, engellilere yönelik politikaları koordine etme ve sosyal politika geliştirme sorumluluğunu üstlenir.
- Uluslararası İlişkiler alanındaki görevlerden özellikle de sosyal hizmetler, sosyal yardımlaşma konularında, çocuk ve engelli bireylerin haklarında düzenlenen toplantı ve çalışma gruplarına katılmada sorumludur.
- Sosyal marjinal yetişkinler; 18 yaşından büyük, sosyal problemi olan veya sosyal problem geliştirme tehlikesi taşıyan kişileri içerir. Sosyal problemler, örneğin; evsizlik, alkol veya uyuşturucu kullanımı, akıl hastalığı, fuhuş ve yakın ilişkilerde şiddet Sosyal Hizmetler Yasası'na göre desteğe ihtiyaç duyan gruptur. Destek; kişinin kendi evinde kişisel ve uygulamalı yardım, barınaklarda veya diğer geçici konaklama tesislerinde barınma, uyuşturucu bağımlılığı için tedavi, temas kurma ve sürdürme çabası gibi hizmetlerdir. Belediyeler, danışmanlık gibi önleyici tedbirlerden ve gerektiğinde destek sağlamaktan sorumludur.
- Sivil Toplum alanı; gönüllü çalışma yapan birçok Danimarkalı, gönüllü kuruluşlar, toplumlar, gönüllü kuruluşlarla iş birliği yapan belediyelerle ilgilidir. Bakanlık, gönüllü çalışma ve bölgedeki gelişme ve yenilik için olumlu koşulları sağlamayı amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra, Bakanlık gönüllü projeleri ve organizasyonları ekonomik olarak bir dizi hibe ile desteklemektedir. Sosyal

Hizmetler Yasası'nın 18. maddesi, belediyelerin gönüllü sosyal kuruluşlar ve toplumlarla iş birliği yapmalarını ve gönüllü sosyal çalışmayı finansal olarak desteklemelerini gerektirmektedir. Belediyelere bunun için hükümetten ekstra bir genel hibe (blok hibe) şeklinde mali olarak destek tazmin edilmektedir.

- Aile hukuku alanında: evlilik, evlilik mülkiyeti rejimi, babalık ve beraberlik, yasal olarak ayrılma ve boşanma, velayet, çocuğun ikamet ettiği yer, çocuk ve eş bakımı, evlat edinme ve uluslararası çocuk kaçırma konularında politikaları koordine etmekten, politika oluşturmaktan ve merkezi otorite konumuyla mevcut sistemi düzenlemekten sorumludur.

2.6.2. Belediyenin Aile ve Sosyal Hizmet Birimi

Aile ve sosyal hizmet birimi, sosyal açıdan savunmasız çocuklar, gençler ve yetişkinlerin yanı sıra engelli vatandaşlarla ilgilenir. Danimarka'da bazen günlük yaşamda veya yaşam boyu ekstra yardıma ve desteğe ihtiyaç duyan birçok farklı vatandaş için mevcuttur (Københavns Kommune).

Sosyal hizmetlerin çocuk, genç ve aile alanını inceleyen bu birimin çalışma alanları (Københavns Kommune):

- Sosyal problemi olan çocuklar, gençler ve aileler
- Psikiyatrik tanıları olan çocuklar ve yetişkinler
- Zihinsel engelli insanlar
- Fiziksel engelli çocuklar ve yetişkinler
- Uyuşturucu ve / veya alkole bağımlı vatandaşlar
- Sokakta yaşayan vatandaşlar

Sosyal yönetimin ana görevleri; çocuklu ailelere ve özel ihtiyacı olan gençlere ilişkin düzenleyici programlar geliştirmek, danışmanlık hizmeti vermek, gençlik alanında SSP, gençlik aylığı gibi özel çabaları yürütmek, özel alanın genel alanla koordinasyonunu sağlamak, kapsayıcı çabalarla akademik ve pedagojik gelişim sağlamaktır. Uygulanan politika ve destek hizmetleri bölgenin ihtiyacına göre sosyal yönetim tarafından belirlenmekte ve şekillenmektedir.

2.6.3. Çocuk ve Gençlik Kurumu

Belediyelerin Çocuk ve Gençlik İdaresi çocuğun ve gencin iyi bir gelişme göstermesi, zorunlu eğitimini alması ve sağlıklı bir yetişme imkanlarına sahip olması için uygulamalarını gerçekleştirmektedir. Bunun aşağıda belirtilen alan ve kurum hizmetlerinin görevlerini üstlenir (Børne- og Ungdomsforvaltningen) :

- İlkokullar
- Çocuk bakımı ve günlük bakım
- Özel kurumlar ve özel okullar
- Sağlık
- Çocuk Diş Hekimliği
- Müzik okulu ve resim okulu
- Eğitim Psikolojik Danışmanlık
- Gençlik Eğitim Rehberi
- Gençlik Okulu
- Eğlence teklifleri (eğlence merkezleri, eğlence kulüpleri, gençlik kulüpleri)
- Kapsamlı özel eğitim
- Diğer türev faaliyetler

Sosyal güvenlik programı kurallara dayalı olmasına, evrensel haklara dayanmasına ve devlet tarafından finanse edilmesine rağmen, sosyal hizmetler araçlarla test edilmekte ve belediyeler tarafından karşılanmaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının çoğunluğu belediyeler tarafından istihdam edilmekte ve değerlendirmelere dayalı ek sosyal hizmetler sağlamaktadır. Belediyelerde sosyal hizmet uzmanlarının görevleri öncelikle çocuk koruma, işgücü piyasasına entegrasyon, sosyal yardımlar, savunmasız insanları ve aileleri barındırma ve destekleme kapsamındadır. Ek olarak, sosyal hizmet uzmanları hastanelerde, ruh sağlığı, denetimli serbestlik, mülteci merkezleri ve gönüllü ve özel kuruluşlarda istihdam edilmektedir (Askeland & Strauss, 2014).

1. Birincil Düzeyde Suç Önleme; Belediyenin okullar gibi ana işi ve gündüz bakım merkezleri, eğlence tesisleri, sağlık ve sosyal hizmet önlemleri burada önemli bir rol oynamaktadır. Birincil önleme çalışmaları çok geniş bir gözlemci kitlesini hedef alır. *Okul Sosyal Hizmet Uzmanı düzeni*; tüm ilkokul ve gündüz bakım merkezlerinin bir okul sosyal danışmanı vardır. Danışman; okuldaki, bakım merkezindeki çocuğun güçlendirilmesiyle, yoksul refah belirtileri gözlemlenen çocuğa önleyici sistemlerin sunulmasını sağlamasıyla sorumludur. Çocukları, okulların çabaları mümkün olduğunca erken müdahaleyle desteklemek ve yönlendirmek temel hedeftir. *Disiplinlerarası çalışma*; gençlik kulüpleri aracılığıyla okul sonrası boş zaman aktiviteleri, derslere yardımcı öğretmenler, iş bulma kurumu aracılığıyla gençlerin meslek edinmesine destek olma sağlanır (Politik- Sikker By). Bu seviyedeki çabalar hem sosyal hem de bireysel düzeyde, tüm çocuklar ve gençler için koşulları iyileştirmeye, refahı ve esnekliği desteklemeye odaklanır. Örneğin, iyi ve kapsayıcı bir okul ortamına odaklanan girişimler, madde ve alkol kötüye kullanımı, genel suistimal, cinsel sağlık vb. risk davranışlarını önlemek için kampanyalar veya eğitim bu düzeyde alınabilecek önlemlerdendir (Vidensportal).
2. İkincil Düzeyde Suç Önleme; suç tehdidi altındaki çocuklara yönelik sosyal yardım girişimlerini, okul desteğini, sokakta yapılan mesleki çalışmalarla genci gençlik kulüplerine çekmeyi hedefler. *Kopenhag takımı*; 9-25 yaş arasındaki suça sürüklenen veya suç tehdidi altındaki erkek çocuklarla sokakta ve bireysel mesleki çalışmayla çocuklara destek olmaya, danışmanlık vermeye, onları alternatif kurumlara çekmeye çalışır. Kopenhag takımının amacı, sokakta güvenliği arttırarak suçu ve suç aktörlerini azaltmaktır. *İkinci şans*; uzun süreli okuldan ayrılma, derslerden kopma riski taşıyan gençlerin motivasyonunu sağlayarak okula hayatına devam etmeyi hedefler. Toplumun bir parçası olarak hissetmek için eğitilmiş olmak önemlidir. Bu düzeydeki çabalar, suç riski altındaki belirli bir çocuk ve ergen grubunda istenmeyen bir durum, olay ya da sorunu önlemeye yönelik öngörülen hizmetlerdir. Aile danışmanlığı, destek ve irtibat olacak kişi yani mentor planı gibi çabalar örnek olarak gösterilebilir.

3. Üçüncül Düzeyde Suç Önleme; suç işleyen çocuk ve ergenler için suça tekrar bulaşmayı önlemeye yönelik müdahaleci çabaları içerir. *Öncü*; 15 ile 18 yaş arasındaki okula hazır olmayan, çalışma hayatını deneyimlemek isteyen gençlere staj, kurs imkanları bularak gençlerin geleceğe yönelik iş ve eğitim ilişkilerini test etme, değerlendirme, meslektaşlarıyla birlikte sosyal yeterlilikleri geliştirmelerine fırsat sağlar (Politik- Sikker By). *+18 merkezi*; belediyenin 18-25 yaş arasındaki suç ve çete tehdidi altındaki gençlere yönelik sürdürülebilir çözümler geliştirmesi ve desteklenmesi için belediye dışındaki diğer aktörlerle de iş birliği yapar (+18 Københavns Kommune). Bu düzeydeki yaklaşım, yeniden suç işleyişinin önlenmesi amacıyla suça geri dönme şüphesi bulunan çocuk ve gençlerin sosyal güvenlik açığına, bireysel zorluklarına, sorunlarına odaklanırlar.

2.6.4. Okul, Sosyal Hizmet ve Polis Ortaklığı (School, Social Work and Police / SSP)

Danimarka Okul, Sosyal Hizmetler ve Polis asıl adıyla School, Social Services and Police (SSP) ortaklık sistemi, çocuklara ve gençlere yönelik yerel ve bölgesel düzeyde suçları önleyici çalışmalar düzenlemektedir. Okulun, sosyal hizmet uzmanının, pedagoğun ve polisin dışında ailenin de sistem içinde işlevsel çalışmaları mevcuttur.

SSP sistemi aslen 1977’de Danimarka Suç Önleme Konseyi’nin Merkez SSP komitesini atamasıyla kurulmuştur. Günümüzde, yerel makamların büyük çoğunluğu, belediyelerde örgütlenebilecek SSP ortaklığını kurmuştur (Lenos & Keltjens, 2016). SSP Kopenhag, Sosyal İdare, Çocuk ve Gençlik İdaresi, Kültür ve Boş Zaman İdaresi, İstihdam ve Entegrasyon İdaresi, Cezaevi ve Denetleme Hizmeti ve Kopenhag Polisi arasında yerel bir iş birliğidir. SSP’nin amacı, 10-18 yaş arası çocuklar ve gençler arasındaki suçu önlemek ve ciddi suç işleyen 10-18 yaş arası genç sayısını azaltmaktır. Bu hedefle okuldaki öğretmenler, gençlik kulübü çalışanı, polis memuru, sosyal hizmet uzmanı, kültür kurumundan çalışanlar ve diğer sosyal kurumlarda çalışanlardan oluşan bir çalışma ağı vardır (Om SSP København). Belediyelerin bu iş birliğini uygulaması zorunluluk değil; gönüllülük ve çocuğun hayatında bir değişim yaratma amacı taşımaktadır. SSP ortaklığı devamlı bir süreçtir. “Dubu.dk” profesyonel meslek elemanlarının sosyal numarayla sisteme girebildiği ve mesleki raporlarını kaydettiği bir

sistemdir. DUBU'nun öncelikli hedef grubu savunmasız çocuklar ve belediyede sosyal bir vakası olan gençlerdir. SSP'ye kayıtlı olan çocuk yer değiştirdiğinde yerleştiği belediyeye dosyası gider. Aile ve çocuk yeni belediyede “hoş geldiniz” toplantısına çağrılır.

SSP çocuğu suçtan önleyici bir süreçtir. Gençlerin refahıyla ilgili kurumlar ile çocuklar ve gençler arasında suç ve riskli davranışları önleme, azaltma konusundaki ortak hedefleri arasında resmi bir iş birliğine dayalı çalışma ilişkisi haline gelmiştir. Eş ortaklar arasında iş birlikçi çalışma, izleme ve değerlendirme ilkesi, SSP'nin çalışma şeklinin temelini oluşturur. SSP ortaklığı belirli bir mevzuata bağlı değildir. Fakat polisin olduğu yerde yasamaya gerek duyulduğu için suçu önlemeyi zorunlu kılan bilginin gizlilik ve açığa çıkarma kuralı yetkililer tarafından bir kenara bırakılabilir. Polis ve belediye birey hakkında bilgileri paylaşabilir ama bu konuda zorunlu değildirler. Bilgiler bireyi korumak amacıyla kullanılır. Bilgiler aynı zamanda çocuğun ailesiyle de paylaşılır. Daha sonra çocuk hakkındaki bilgiler bir toplantıda tartışılır. 18 yaş altındaki çocuk için polis, koruyucu yaklaşım gerçekleştirmek için belediyede çocuğun temsilcisi ile iletişim kurar. Bir suçla ilişkisi olduğu görülen veya bulunduğu ortamdan dolayı suça sürüklenme riski taşıyan çocuğu gözlemleyen polis çocuğun kimliğinden isim, soy isim bilgisini ve kimlik numarasını not eder. Haftalık düzenlenen SSP toplantısında; danışman, sosyal hizmet uzmanı ve polis koruma memuru çocuk hakkında yapılması gerekenler hakkında hızlı şekilde karar verir (Stothard, 2016).

Genç ve bireysel çocuk hakkında bütüncül bir görüş almak önemlidir. Bireysel çocuk, grupsal çocuklar, aileler, yerel bölge ve benzeri gibi dahili ve harici taraflar süreçlere dahil ederek geçerli sonuçlar bulmak amaçlanır. Çocukların ve gençlerin refahı alanında, suçun önlenmesi ve mevcut bilgiyle önleme stratejilerinin desteklenmesi önemli bir unsurdur. Refah politikası ve dolayısıyla gençlik suçunun önlenmesi, çocukların yaşamlarında iki hayati unsurun varlığından ayrılamaz. Bunlardan ilki ebeveynin yeteneği, çocuklarına güvenli ve duygusal açıdan uygun bir terbiye verme imkânıdır. İkincisi, eğitim sisteminin sınıf ortamında refah yaratma kabiliyeti, yani öğrencilerin sınıf ortamında dışlanması, iyi geliştirilmemesi olumsuz sosyal süreçlere sebep olabilir. Bu iki koşul başarısız olursa, birey için de risk davranışı / çocuk suçu gelişebilir. Boş zaman (hang out) grupları ya topluluklar tarafından dışlanan bireyler ya da başarısız,

gelişemeyen sınıflardaki gruplar tarafından oluşturulur. Bu gruplar anti-sosyal davranış geliştirme ve suç çetelerine dönüşme riski taşır. Önleyici çalışmanın aileye ve koşullarına, eğitim sistemine, çocuğun kaybedilme riskini taşıyan çevre koşullarına odaklanılmasını gerekli kılar. Bu nedenle SSP tarafından yapılan önleme çalışmaları üç alana odaklanır (Ansbjerg & Lywood, 2016) :

1. Tüm çocuklar
2. Gençlik grupları
3. Bir veya birden çok nedenle sorun yaşayan bireyler

Öncelikle çocuklar sosyal normların önemini anlayabilmeliler. Bu, var olan sosyal abartıların anlaşılması anlamına gelir. Bu, birçok gencin, akranlarının daha fazla içtiklerini, daha fazla uyuşturucu kullandıklarını, daha sonra yattıklarını vb. Bu sosyal abartıları azaltarak kendi risk davranışları da azalır. İkincisi, öğrenciler arasında, öğretmenler ve öğrenciler arasında ve ebeveynler ve öğrenciler arasında neyin kabul edilebilir ve neyin kabul edilemez olduğuna dair “sözleşmeler” olması önemlidir. Sosyal normların net olduğu ve katılan herkesin bunlara bağlı kaldığı okullar, zorbalık, daha az çatışma ve daha az öğrenci arasında, bu okullardan daha büyük bir genel refah içindedir olmaz. Üçüncüsü, sınıftaki öğrenciler arasında iş birliği ve takım dayanışması oluşturmak için çaba sarf etmek gerekir. Böylece herkes, birbirleriyle ilgilenerek, yalnız olmadıklarını ve güvende olduklarını hisseder. Bu üç unsur öğrencilerin, kendilerini bir bütünün parçası olarak görmelerini sağlayan açık normlar yaratır. Dördüncüsü, öğrencilerin çatışma yönetimi ve çatışma arabuluculuğunda yetkinliklerinin olmasının önemidir. Bu, çatışmada bir düşüşe izin verilir ve çatışmaların gerçekleştiği yerlerde çatışmalarla baş etmek için yöntemler konusunda öğretici olunur. Beşinci olarak ve son olarak “yardım ilişkileri” olarak adlandırılan; insanların başkalarına yardım etme konusunda köklü bir içgüdüye sahip olmasına odaklanır. Bu nedenle, bu doğal içgüdüyü geliştirmek ve sınıfa yaymak çok güçlü bir yöntemdir (Ansbjerg & Lywood, 2016).

2.6.5. Açık Cezaevi

Danimarka'da açık cezaevleri çocuklar için cezaevi sisteminin temel alternatifidir. İlk olarak 1933 yılında Rehabilitasyon amacıyla cezaevi koşullarını sosyalleştirme yönü taşıdığı için tercih edilmektedir. Düşük güvenli ve hiç güvenliksizdir. Çocuklar için yeterli sosyal aktiviteler, okullar planlanmakta ve gençlerin ihtiyaçlarına yönelik eğitim

oluşturma çabası gösterilmektedir (Storgaard, 2012). Andersen (2014) açık cezaevleri ile kapalı kurumu karşılaştırdığı bir çalışmasında;

- Daha insancıl olduğu
- Dışarıya ıkma konusunda bireye özgürlük tanıdığı
- Özel telefonunu istediği gibi kullanabilme özgürlüğü tanıdığı
- Duvarının bulunmadığı

Açık cezaevleri profesyonel meslek elemanlarının ocuk hakkında gözlem ve raporu, çocuğun psiko-sosyal durumuna göre belediye veya mahkemeden alınan karar sonrasında varlığını göstermektedir. Açık cezaevleri hem devlet hem özel şahışlar tarafından işletilebilmektedir. Bu nedenle özel kurumlar, çocuğun ihtiyaı ve buna karşılık kurumun koşulları değerlendirilerek yerleştirme yapılır. Örneğin etrafı yakma alışkanlığı olan bir suça sürüklenen çocuğun rehabilitasyon süreci için yanıcı maddeye karşı güvenlikli kurum tercih sebebi oluşturur.

2.6.6. Kapalı Cezaevi

Kapalı Ceza Kurumuna yerleştirilebilen gençler 15-18 yaşları arasındadır. Danimarka'da 13 tane kapalı cezaevi bulunmaktadır. Bunlardan ikisi aynı bölgede gençlik bölümü barındırmaktadır. Gözaltı sürecinde ve ciddi suçlarda alınan karar sonrasında gençler bu kuruma yerleştirilmektedir. Genç suçlular tutuklanabilir, gözaltına alınabilir ve diğer yaş gruplarıyla eşit şartlarda cezalandırılabilir. Ancak, bu grup için özel kurallar vardır ve pratikte genellikle yetişkinlerden farklı olarak ele alınırlar. Gözaltında tutulma, gençler için özel kurumlarda gerçekleştirilebilir. Temel olarak cezai suçlar için suçlama, iddianame sürecinde bir yandan da kendilerine veya başkalarına zarar vermemeleri için gözaltında tutulmaktadırlar (Nielsen & Kyvsgaard).

SUÇUN NİTELİĞİNE GÖRE;		2015	2016	2017
Tutuklanmadan serbest bırakılan	15 yaş	459	403	341
	16 yaş	699	693	524
	17 yaş	865	872	682
	18 yaş	1367	1364	1126
Gözaltına alınan	15 yaş	37	46	55
	16 yaş	81	82	87
	17 yaş	111	114	110
	18 yaş	183	190	210
Hapishaneye transfer edilen	15 yaş	0	0	0
	16 yaş	0	1	0
	17 yaş	1	0	0
	18 yaş	0	0	0

Tablo 4. Danimarka'da cezai sorumluluğu olan çocukların yıllara göre ilişkili olduğu suçun niteliği açısından cezai işlem sayıları (Statistics Denmark, 2019)

Tablo 4'te görüldüğü gibi hapishane tercihi çocuklarda, çok nadiren ve devreye girmektedir. Ciddi ve tekerrür eden, kendisine ve çevresine zarar verme riski olan çocuklar için son çare olarak tercih edilmektedir.

Gençlik yaptırımı, ciddi suçlar işleyen 15-17 yaşları arasındaki gençler için geleneksel, koşulsuz hapis cezasına bir alternatiftir. Yaptırım, ağır suç işleyen 15 ila 17 yaş arası gençlere uygulanabilir. Gençlerin yeni suçlar işlememelerini ve aynı zamanda yeniden sosyalleşme fırsatlarını bulmalarını sağlamalıdır. Yaptırım, iki yıl boyunca sürecek bir sosyal eğitim tedavisini içerir. Güvenli kurum, açık kurum veya sosyal eğitim kurumlarında ve ayakta tedavi bazında üç aşamada çalışma yürütülmektedir. İlk aşama, gencin tipik olarak iki ay geçirdiği güvenli bir bölümde gerçekleşir. Güvenli bölümde kalmanın amacı, kısmen gençleri yerel çevreden uzaklaştırarak gençlerin suç eylemlerini durdurmak ve kısmen de sosyal eğitim tedavisinin temelini oluşturmaktır. İkinci aşama, açıkça bir konutta veya açık bir kurumda gerçekleşir ve genellikle bir yıl sürer. Üçüncü aşama ayaktan tedavi bazında gerçekleşir ve genellikle kendi evinde ya da ebeveynlerin evinde bir koordinatörün desteğiyle gerçekleştirilir (Ungdomssanktionen).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına ve veri analizine değinilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Türkiye’de ve Danimarka’da suça sürüklenen çocuklara sunulan sosyal hizmetleri karşılaştırmalı olarak sunan bu araştırma nitel modelidir. Farkında olunan ancak derinlemesine bilgi sahibi olunmak için tercih edilen olgubilim (fenomenoloji) araştırmanın desenini oluşturmuştur. Yani tümüyle yabancı olunmayan ancak tam anlamıyla sebeplerini, müdahale yöntemlerini ve bu müdahaledeki kişi, kurumları, neler yapıldığını, nelerin yapılması gerektiğini kavrayamadığımız suça sürüklenen çocuk olgusu için bu desen uygun bir araştırma zemini oluşturmuştur.

Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim uygun bir araştırma zemini oluşturur. Araştırılan konuyu olduğu gibi aktarmak, konu hakkında verilen bilgilerle ve değerlendirmelerle durumu aydınlatmak amacıyla bu model seçilmiştir. Nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, insan deneyimlerinin derinliklerini yorumlama, anlatma, doğrudan yansıtma yöntemiyle anlamlandırmayı amaçlar. Nicel araştırmada olduğu gibi sayısal verilere değil, sözcüklere, imgelere odaklanır (Krysik & Finn, 2015). Anlamayı ve yorumlamayı kolaylaştıran nitel yöntem, esnek yapısı gereği araştırmacıya derinlemesine keşif yapma olanağı sağlamaktadır. Niteliksel araştırmalar, katılımcılardan alınan görüşlerin derinlemesine anlaşılmasına, bakış açısı geliştirilmesine yardım ederken; niceliksel araştırmalar bu görüşlerin sayısal verilerle ölçülmesine yarar (Karataş, 2017). Gerçekliğe, yaşanan deneyime dayanan yeni bir açıklayıcı kuram geliştirmek nitel verinin önem verdiği noktadır (Krysik & Finn, 2015).

Nitel araştırmaların sosyal hizmet bölümünde uygulama alanı ve çıktıları oldukça değerlidir. İnsan hakları temelli olan sosyal hizmet mesleği, insanlara uygun hizmet sunmak dışında; onların ihtiyaçlarını, taleplerini, duygu ve düşüncelerini, hislerini

önemsemekte, mesleki müdahale süreçlerine katılmalarını desteklemektedir. Nitel araştırma, sosyal hizmet alanında çalışan meslek elemanına incelediği konu hakkında zengin bir kavrayış sağlar. Sosyal politika uygulayıcılarına var olan sistemi değerlendirmeleri için deneyim aktarır.

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı, ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek; iki uç arasında yer almaktadır (Karasar, 2011). Araştırmacılara bu esnekliği sağladığı için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Ayrıca sosyo-demografik bilgi formuyla bazı demografik bilgilere ulaşılmıştır. Literatür taraması yapılarak da Danimarka ve Türkiye'deki sosyal refah sistemi, suça sürüklenen çocuklara hizmet veren sosyal hizmet kurumları genel bilgiler kısmında aktarılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'de ve Danimarka'da suça sürüklenen çocuklara hizmet sunan kurumlarda çalışan profesyonel meslek elemanları oluşturmaktadır. Fakat bu evrene ulaşmak imkânsız olduğundan mevcut çalışma evreni seçilmiştir. Bu seçim sonucunda suça sürüklenen çocuklara hizmet sunan kurumlardan birer profesyonel meslek elemanı ile görüşme gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Görüşmeciler seçilirken gönüllülük esas alınmıştır. Araştırmaya katılımda gönüllülük esas olduğu için suça sürüklenen çocuklara hizmet sunan tüm kurumlar dahil edilememiştir. Bu çalışma evreninden de örnekleme gidilmiştir. Araştırmada amaçlı örnekleme yolu izlenmiş olup kolay ulaşılabilir olma durumuna göre çalışma grubu oluşturulmuştur.

Türkiye'de; cezaevinden 1 sosyal hizmet uzmanı, çocuk şubeden 1 sosyal hizmet uzmanı, denetimli serbestlikten 1 sosyal hizmet uzmanı, çocuk ve destek merkezinden 2 sosyal hizmet uzmanı, adliyen 1 pedagoğ, yetiştirme yurdu ve sivil toplum kuruluşlarında aktif çalışan 1 sosyal hizmet uzmanı ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma konusu belirlendikten sonra öncelikle konuyla ilgili literatür taraması yapılmış, konuyla ilgili makaleler, kitaplar ve tezler incelenmiştir. Ayrıca internet çalışmaları ve süreli yayınlardan da yararlanılmıştır. Gerekli çalışmalar yapıldıktan sonra araştırma taslağı oluşturulmuş ve soru cümleleri belirlenmiştir.

Verilerin toplanması için öncelikle bilgilendirilmiş onam formu ve yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Bunun yanında gözlem ve doküman inceleme yöntemleri de kullanılmıştır. Bireylerin yaşantılarına ve düşüncelerine odaklanan nitel araştırma yönteminde doğru soru sormak araştırmanın kilit noktasıdır. Görüşme sürecinde soruların açık ve anlaşılır bir şekilde görüşmeciye yöneltilmesi ve gerekli durumlarda ek sorularla araştırılan konunun derinleştirilmesi sağlanmıştır.

Görüşmecilere ulaşmak kolay olmamıştır. Görüşme soruları mesleki deneyime ve var olan çocuk adalet sistemini değerlendirmeye yönelik olsa da Türkiye’deki birçok kişiden katılıma red cevabı alınmıştır. Çocuk şubede çalışan kişilerin red cevabı vermesi üzerine Emniyet Müdürlüğü’ne dilekçe verilerek tez görüşmesi için izin alınmıştır. Görüşmeci ses kaydı istememiş ve şube müdürünün eşliğinde kurumyla ilgili olan soruları cevaplamıştır. Danimarka’daki görüşmeciler de açık cezaevinden 1 pedagog, çocuk ve gençlik kurumundan 1 pedagog, belediyenin çocuk ve gençlik danışma merkezinden 1 sosyal hizmet uzmanı, belediyenin SSP programından 1 pedagog ve belediyenin çocuk suçlarıyla ilgilenen 1 avukattan oluşmuştur. Danimarka’daki görüşmelere Danimarka’ya gitmeden mail yoluyla ve tanıdık vasıtasıyla ulaşılmıştır. Mail yoluyla alınan randevular için 10 günlük Danimarka seyahati planlanmıştır. Görüşmeciler ayarladıkları gün ve saatte görüşme için hazır olarak bulunmuş, hatta bazıları tüm gününü araştırma sorularına ve çalıştıkları alanı tanıtmaya ayırmıştır.

Görüşmeler gerçekleştirilmeden önce görüşmeciler ses kaydı alınacağına dair bilgilendirilmiş ve kimliklerinin gizli tutulacağı kendilerine iletilmiştir. Danimarka’daki tüm görüşmeciler kimlik bilgilerinden araştırmada bahsedebileceğini söylemiştir. Fakat Türkiye’deki görüşmeciler kimlik bilgilerinin gizli tutulmasını istediği için tek bir standart oluşturmak adına isim ve kuruluş adları gizli tutulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Amaçlı örneklemenin kolay ulaşılabilme türü katılımcıları müsait olma durumuna göre seçer. Bütünlük ve güvenilirlik pahasına para, zaman ve enerji tasarrufu sağlar (Krysiik & Finn, 2015). Bu yaklaşımda amaç görüşme ve gözlem sonucu elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır.

Araştırmanın verileri için görüşmecilerden alınan randevu doğrultusunda uygun gördükleri yer ve zaman dilimlerinde toplanmıştır. Görüşme soruları her bir görüşmeciye, aynı sözcüklerle ve aynı açıklamalarla yöneltilmiştir. Veriler, öncelikle bilgisayar ortamına aktarılmış ardından nitel analiz tekniğiyle çözümlenmesi sağlanmıştır. Görüşmelerin çözümlenmesinden 42 sayfa veri elde edilmiştir. Araştırma sorularından, araştırmanın genel bilgilerinden, görüşme ve gözlemlerde elde edilen bilgilerden yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturmuştur. Bu çerçeveye göre başlıklar belirlenmiş ve sunum düzeni kararlaştırılmıştır.

Görüşmecilerin görüşleri, gizlilik esasına dayanılarak, isimleri verilmeden meslek adlarıyla numaralandırılarak aktarılmıştır. Görüşmeciler sosyal hizmet uzmanı, pedagoğ ve avukattan oluşmuştur. Buna göre meslek isimlerine numara verilerek çalışılan kurum ismi verilmeden alan ismi ve ülke ismiyle görüşmecilerin değerlendirmeleri olduğu gibi aktarılmıştır. Bulgular bölümünde demografik bilgilere yönelik oluşturulan tabloda meslek isimlerinin numaralandırılması cinsiyet, yaş ve çalışılan alan adı ile birlikte verilmiştir. Araştırmanın bu bölümünde, görüşme formunda yer alan sorular başlıklara göre gruplanmış ve bulgular sunulmuştur. Veriler iki ülkeden elde edilen bilgiler karşılaştırma yapılarak analiz edilmiştir. Bunun için Danimarka'daki görüşmeciler cevapları alt alta, Türkiye'deki görüşmecilerin cevapları alt alta verilmiştir. Başlıkların altına görüşmecilerin cevapları veri kaybı olmaması adına özetlenmeden ve hiçbir bilgi çıkarılmadan aktarılmıştır. Bulgularla birlikte tartışma kısmı da yürütülmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Araştırmanın Katılımcılarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme yapılan katılımcıların, sosyo-demografik bilgi formu aracılığıyla elde edilen temel bilgilerine yer verilmiştir. Sonraki bölümlerde ise görüşmelerden elde edilen veriler, nitel araştırma yönteminin nitel analiz tekniği kullanılarak değerlendirilmiştir. Betimleme ve yorumlama aşamalarıyla da veriler irdelenmiştir. Suça sürüklenen çocuklara sunulan sosyal hizmet müdahaleleri, devletin rolü, verilen hizmetin niteliği alanda çalışan profesyonel meslek elemanlarının mesleki deneyim ve öznel bakış açıları yardımıyla anlaşılmasına çalışılmıştır. Bulgular bölümünün tematik çerçevesini, sosyal hizmet uzmanı, pedagoğ ve avukat oluşturmuştur. Ayrıca araştırmanın nitel yöntemle tasarlanması gerekçesiyle amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak alan deneyimi olan ve araştırmaya katılmaya istekli meslek elemanlarıyla yarı yapılandırılmış görüşme yapılması tercih edilmiştir.

TÜRKİYE (TR)					
Görüşmeci	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim	Çocuk Suçluluğu Alanındaki Görev Süresi	Çocuk Suçluluğu Alanında Çalışmakta/Çalışmış Olduğu Kurum
SHU 1	E	31	Lisans	4 yıl	Çocuk Destek Merkezi
SHU 2	K	28	Lisans	2 yıl	Çocuk Destek Merkezi
SHU 3	K	34	Lisans	9,5 yıl	Çocuk Şube
SHU 4	K	43	Lisans	14 yıl	Denetimli Serbestlik
SHU 5	K	24	Lisans	2 yıl	Kapalı Cezaevi
SHU 6	E	33	Y. Lisans	8 yıl	Sivil Toplum Kuruluşu
Pedagog 1	E	46	Lisans	12 yıl	Adliye
DANİMARKA (DK)					
Görüşmeci	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim	Çocuk Suçluluğu Alanındaki Görev Süresi	Çocuk Suçluluğu Alanında Çalışmakta/Çalışmış Olduğu Kurum
SHU 1	E	30	Y. Lisans	5 yıl	Belediye
Pedagog 1	E	37	Lisans	12 yıl	Çocuk ve Gençlik Kurumu
Pedagog 2	K	27	Lisans	4 yıl	Belediye -SSP
Pedagog 3	E	30	Lisans	5 yıl	Belediye- açık ceza kurumu
Avukat 1	K	29	Y. Lisans	2 Yıl	Belediye-Ceza Adaleti

Tablo 5. Türkiye ve Danimarka görüşmecilerinin sosyo-demografik bilgileri

Araştırma kapsamında görüşme yapılan katılımcıların mesleği, yaşı, öğrenim durumu, çocuk suçluluğu alanındaki görev süresi ve çocuk suçluluğu alanında çalışmakta veya çalışmış olduğu kurumun genel adı, yer ismi içermeden, tabloda verilmiştir. Görüşme yapılan bazı katılımcılar, çalıştıkları özel alan nedeniyle isimlerinin ve çalışma

yerlerinin gizli tutulmasını talep etmiştir. Bu nedenle tüm görüşmecilerin çalıştığı kurum ismi yerine çalıştığı alandan, hangi ülkede olduğundan bahsedilmiş, isim ve soy isim yerine de mesleki unvanlar numaralandırılarak veri analizi yapılmıştır.

Türkiye ve Danimarka örneği ile suça sürüklenen çocuklara sunulan sosyal hizmetleri değerlendiren bu çalışmada, çocuk suçluluğu alanında hizmet veren kuruluşların çeşitli olması yani sistemin bütüncül anlaşılmasına dayanak oluşturması için aynı alanda fakat farklı kuruluşlarda çalışan meslek elemanlarıyla görüşme yapılması hedeflenmiştir. Bu hedefle Türkiye’den; Denetimli Serbestlik Kurumu, Kapalı Cezaevi, Çocuk Şube, Çocuk ve Destek Merkezi, Sivil Toplum Kuruluşu ve Adliye’de çalışan profesyonel meslek elemanları, Danimarka’dan; Belediye’nin SSP Organizasyonu, Çocuk ve Gençlik Kurumu, Belediye’nin Çocuk ve Gençlik Danışma Merkezi, Belediye Kriminal Hukuk Bölümü ve Açık Cezaevi’nde çalışan profesyonel meslek elemanları çalışmaya dahil edilmiştir. Danimarka’da çocuk suçluluğu alanında çocuğu suçtan koruyucu, suçu önleyici program olarak uygulanan SSP (School, Social Work, Police / Okul, Sosyal Hizmet ve Polis) Programı yapılan görüşmeler vasıtasıyla öğrenilmiştir. Bu programla ilgili literatür bilgisi genel bilgiler kısmında aktarılmış olup uygulayıcı olan meslek elemanı görüşlerine de bu bölümde yer verilecektir.

4.2. Görüşmecilerin Alandaki Mesleki Görevleri

Bu başlıkta, görüşmecilere yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla sorulan “Çalıştığınız alandaki mesleki görevlerinizi tanımlar mısınız?” sorusunun cevapları aktarılacaktır. Mesleki görevler anlatılırken ek sorularla bilinmeyen ve açıklanması istenen konular hakkında bilgi de görüşmeciden alınmıştır. İlk olarak suça sürüklenen çocuk alanının Danimarka ayağını oluşturan görüşmecilerin, ardından Türkiye’deki görüşmecilerin bilgilendirmelerine yer verilecektir.

Danimarka’da tüm belediyelerin bir veya birden fazla Çocuk ve Gençlik Kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlarda çalışan profesyonel meslek görevlileri çocukların okul saatlerinde “sokak pedagogu” olarak çalıştıkları bölgeyi veya riskli bölgeleri dolaşmaktadırlar. Ayrıca polis tarafından bildirilenler çocuk hakkında suça sürüklenme riski de pedagogun çalışmasını bu kişiye doğru yoğunlaştırmasını gerektirir. Pedagog veya diğer Çocuk ve Gençlik Kurumu çalışanı risk altında gördüğü ya da bir sorunu olabileceğini düşündüğü çocuğu gözlemlemek adına önce onun güvenini kazanmak için

tüm çabasını, ilgisini çocuğa ve çevresine yoğunlaştırarak arkadaş olmaya ve sonrasında çocuğu Çocuk ve Gençlik Kurumu'na çekmeye çabalar. Çocuğun hayatında olumlu değişim yaratmak adına sorunlarını görmeye ve çözmeye çalışır, müdahale edemeyeceği alanlarda ilgili kurumları devreye sokar. Bu alanda çalışan pedagog mesleki görevlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Kopenhag Belediyesi, sokaktaki çocuklarla çalışmam için bana koordinasyon görevi verdi. Hizmet sunduğum bölgenin beş tane Çocuk ve Gençlik Kurumu var. Bu kulüplerden ben sorumluyum. Çalıştığım alanda iki fonksiyonum var. İlki; sorunla nasıl çalışacağımızı buluyoruz. Mesela boş vaktini sokakta geçiren “sokak çocuğu” dediğimiz, vaktini nasıl değerlendireceğini bilmeyen çocuğu gençlik kulüplerine çekmek için dışarıda çalışıyoruz. İlk işimiz “merhaba” ile çalışmak. Genç beni tanımıyor ama görevimi biliyor. Danimarka’da çocuklar mesleklerimizi tanıyor. İlişkilerimizde çocuğun, gencin temposunda ilerliyoruz. Güven kazanmak için 3-5 ay bekleyebiliriz. Sohbet ediyoruz, “Neden dışarıdasın?” diye soruyoruz. İlgi alanını öğrenmeye çalışıyoruz. Mesela karate öğrenmek istiyorum dediğinde Kopenhag Belediyesi’nin hangi karate okuluyla anlaşması olduğunu araştırıyoruz ya da tanıdığımız bir yer varsa arabayla götürüyoruz. Aracılık yapıyoruz, başlangıçta kendisine eşlik ediyoruz. Devam ediyorsa gidiyor, zorunlu bir şey yok. Bazen “işime karışmayın” diyebiliyor çocuklar, aynı gence ertesi gün “merhaba” diyerek her zaman elimizi uzatıyoruz. Unutmamak lazım, her zaman gencin ve çocuğun temposunda olacak işimiz. O bizi davet edecek. Diğer fonksiyonum; SSP. 18 yaşından önceki suça yönelik olaylar bize geliyor. Biz çalıştığımız bölgedeki koordinasyon grubuyuz. İlk önce araştırıyoruz. Bu çocuğu tanıyan var mı; aile olabilir, polis olabilir, kütüphane olabilir, gençlik kulübü olabilir... Tanıyan olunca sorunu anlamaya çalışıyoruz. SSP’de 4 önemli aşama var. Birincisi; endişe. Mesela gece polis bir genci dışarıda görüyor. “Bu saatte ne işin var” diye soruyor. Durum bize bildiriliyor. Ailesine soruluyor: “Çocuğun burada görüldü. Haber var mı?”. Bazen haberleri oluyor, bazen de olmuyor. İkincisi; sorun, suç olduğuna polis veya belediye karar veriyor. Durum yine bize bildiriliyor. Dosyasını açıyoruz. Aile sürece dahil ediliyor. Sorun giderilene kadar aile, çocuk, SSP arasında görüşmeler oluyor. Üçüncü aşama; suçta tekerrürlük: yani suç işlemenin hayat

tarzı olduğu durumlar. Dördüncü; cinayet gibi ciddi suçları kapsıyor. Biz sorunu birinci ve ikinci aşamada çözmeye çalışıyoruz ki üçüncü, dördüncü aşamalar yaşanmasın. SSP aracılığıyla sorunun nereden kaynaklandığını araştırıyoruz. Polis, öğretmen, pedagoğ, sosyal danışmandan oluşan bir ekiple toplantı yapıyoruz. Okuldaki sorumluya soruyoruz, “Bu çocuk okula gidiyor mu?” önce devamsızlığını tespit ediyoruz. Her şey bilgisayarda kayıtlı. Okul müdürü kayıtları çıkartıyor. Neden gelmedi, gelmediği kime haber verildi... Devamlı bir okula gitmeme durumunda aileye ve belediyeye bilgi vermek gerekiyor. Okul, belediyeye söylemişse, belediyedeki yetkiliye soruyoruz. Belediye’ye bilgi verdiğiine dair kayıtlar var, her şey elektronik sistemde kayıtlıdır. Belediye’ye soruyoruz: “Sizin haberiniz var, ne yaptınız?”. Kanunen anında işlem yapılması, aileye haber verilmesi gerekiyor. Aileye sorarak çocuğun neden okula gitmediğini öğreniyoruz. Ailenin verdiği cevaba inanmıyorsak polise soruyoruz. Ailede suç geçmişi olup olmadığını araştırıyoruz. Çocuğun ailesinde sorun olmayabiliyor. Poliste raporu yok, belediyede de dosyası yok ise başka bir sorununun olduğunu düşünüyoruz: psikolojik bir sorunu olabilir, diğer arkadaşları tarafından duygusal istismar ediliyor olabilir... Sonra bana soruyorlar. “Bu çocuğu sen sokakta ya da Gençlik Kulübünde görüyor musun?”. Bazen geldiğini veya her gün geldiğini fakat bizde bir sorununun olmadığını söylüyorum. Yani çocuğun hayatındaki bütün profesyonel meslek elemanları toplanıp sorunu çözmeye çalışıyoruz. Büyük bir sorun varsa belediyedeki sosyal kurum karar veriyor. Her şey yolundaysa sosyal kurumdaki çalışan dosyayı kapatabilir. Polis, öğretmen veya pedagoğ dosyayı kapatamaz. Kapanan dosyayla ilgili ilerde tekrarlama olduğunda sosyal kurum tekrar dosyayı açıyor. Birinci ve ikinci aşamadaki çocuğu Gençlik Kulübü’ne çekmeye çalışıyoruz. İki pedagoğ aileye gidebiliyor, belki pedagoğlardan biri ailedeki abiyi tanıyorsa genci kazanmak için olumlu bir başlangıç olabiliyor. Bazen de arkadaşının gittiği Gençlik Kulübü’nü bularak genci de oraya çekmeye çalışıyoruz. Bu aşamadaki çocuk/gençler için büyük çaba sarf ediyoruz. Üçüncü ve dördüncü aşamadaki gençler bizler tarafından zaten biliniyor. Bizim kapımız her zaman onlara da açıktır. Fakat onlarla daha çok polis ilgileniyor. Kopenhag Belediyesi yeni bir kanun çıkardı. Artık çete gruplarıyla çalışmak yasak. Eğer

çocuk/genç bir gruba aitse onlar polisin görevi. Polisin çözümü ya yurda vermek ya göz altına almak ya da Danimarka vatandaşı değil ise yurtdışı etmek oluyor. Dördüncü aşamadaki devamlı ve tehlikeli suç işleyen çocuk /gençlerle çalışamıyoruz.” (Gençlik Kulübü, Pedagog 1, Danimarka)

Her belediyenin farklı SSP kural ve uygulamaları olmakla beraber hepsinin ortak amacı: hizmet sunulan bölgeye yönelik sosyal politika uygulamalarını şekillendirmek, çocuğu suça bulaşmadan önlemek için erken müdahale mekanizmalarını geliştirmek. Yerel alanda SSP, çocuklar ve gençlerin ağıdaki okullar, dernekler ve diğerleriyle iş birliği yapılmasını sağlar. Bölgenin ihtiyacına göre Gençlik Kulübü gibi kurumları yaratarak çalıştıkları Belediye’deki suça sürüklenen çocukların rehabilite edilmesini, en önemlisi de suçun önlenmesini hedeflerler. Belediye’nin SSP yapısında çalışan bir başka pedagogen ifadesi:

“SSP organizasyonuna bağlı çalışıyorum. Polis, bize çocuğa yönelik gözlemi hakkında bilgi veriyor. Bir sorunu olduğunu düşündükleri için konuşmamızı öneriyorlar. Bazen de biz çocukları sokakta görüp keşfediyoruz. Haftada 2 gün arabayla, kız ve erkek çocukların boş zaman harcadığını duyduğumuz sokaklarda gözlem yapıyoruz. Konuşmaya çalışıyoruz: ‘İsmin ne? Nerede yaşıyorsun? Nasılsın? Hayat, okul nasıl gidiyor?...’ Bazıları bizimle iletişim kuruyor. Bazılarıyla da biz iletişim kurmak zorundayız. Görüştüğümüz çocukların numarasını alıyoruz ve mesajlaşıyoruz; ‘Seni dün gördüm, nasılsın?...’ Belediye’ye ait Cube (12-18 yaş) ve Tetrix (9-18 yaş) adında 2 tane gençlik kulübümüz var. Maksimum yaş 18 olmasına rağmen çocuğun genel durumuna göre bu yaş 23’e kadar uzayabiliyor. Okuldan sonra saat 3’ten akşam 10’a kadar oyun oynayabileceği, sohbet edebileceği, derslerini yapabileceği, dersleri için yardım alabileceği bir merkez. Bazen çocuklar sorunlarını bu kuruma geldiklerinde bize anlatabiliyor; çeteyle, maddeyle, aile içi sıkıntılarla, kız arkadaşıyla... bizimle rahatlıkla paylaşabiliyorlar, çünkü onlara yardım edeceğimizi biliyorlar. Mesela; madde bağımlılığını aktaran çocuğu bağımlılığını tedavi edici kuruma yönlendiriyoruz, çocuğu destekliyoruz.” (Belediye, Pedagog 2, Danimarka)

Danimarka’da, Belediye’nin Çocuk ve Gençlik Danışma Merkezi; çocuklu ailelere, özel ihtiyacı olan çocuklara danışmanlık vermek, gençlik alanında sosyal politikaları düzenlemek, uygulamaları takip etmek, özel alanı genel alanla koordine etmek, alana akademik katkıda bulunmak görevlerini üstlenmektedir. Koordine edici ve yönlendirici rolüyle çocuk suçluluğu alanında çalışan diğer meslek elemanlarına da destek olmaktadır. Belediye’de bu birimde çalışan sosyal hizmet uzmanı mesleki görevlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Sokaklarda çalışan pedagoglar bize çocukları yönlendirebiliyorlar. Mesela; bu genç çok fazla esrar kullanıyor diye bilgi verdiklerinde, evlerine gidiyoruz. Polis, psikolog, okul müdürü, öğretmen veya sivil vatandaşlar herkes bize bildirebilir, danışabilir. En çok da polis bize danışıyor. Ayda iki kez polislerle SSP toplantısı yapıyoruz. Onların listesi var. Listedeki çocuklar hakkında konuşuyoruz. Mesela; ‘Ali’yi durdurduk. Ali’nin üzerinde 5 gr esrar vardı’. Bizdeki dosyasına bakıyoruz. Belki de okuldan bir görevli veya ailesi de aynı konuyu bildirmiş olabilir. Bazı suçlar daha ciddi olabiliyor; bıçaklama gibi. O zaman polis direkt tutukluyor, öyle tanıştırız çocuklarla. Polis istasyonuna gidiyoruz. Yapılan toplantılarda suçu türlerine göre; yeşil, sarı, kırmızı olarak ayırıyoruz. Yeşil; hafif suçlar. Burada okul, öğretmen ve pedagog aileyle evinde toplantı yapabiliyor. “Sizin çocuktan biz çok endişe ediyoruz. Böyle böyle yapmazsanız şu riskler olabilir” diye bilgilendirme gerçekleşiyor. Sarı grupta; biz dahil oluyoruz. Yani sosyal çalışmacı, polisle beraber ailenin evine gidiyor veya aile Belediye’ye çağrılıyor. Anneye, babaya: “Sizin çocuğun şu suça yönelmiş, bunu yardımınızla düzeltmezsek ve böyle devam ederse hapse girebilir. Size psikolog verelim, danışmanlık verelim, aile yapınızı gözlemleyelim...” bunu iyileştirebilir miyiz diye yardım sunabiliyoruz. Bunun dışında çocuğun arkadaş çevresinden kaynaklı da olabiliyor. Bu konuda görevli olan kişi sokakta dolaşan pedagoglar. Diyorlar ki Ali, Mustafa, Mehmet bunların üçü bir arada olduğu zaman suç işliyorlar, alkol alıyorlar ya da esrar kullanıyorlar, çevreyi rahatsız ediyorlar. Bu çocukları sokaktaki pedagoglar Gençlik Kulüplerine çekmeye çalışıyor. Biz ailelerle çalışıyoruz. Diğer grup kırmızı; ağır suç işleyen çocuklar. Bu noktada aileyle çalışılmıyor artık. Çünkü çocuklar tutuklu olduğu zaman kırmızı alanda değerlendiriliyor. Mesela;

bıçaklama, yaralama, hırsızlık, soygun. Bunlarla ilk olarak polis istasyonunda tanışıyoruz. Hırsızlığın boyutu da önemli; mesela, bazıları bir tane macbook çalıyor, bazıları da okula girerek 30 tane ipad çalıyor, suçun tekrarlanma durumu ve boyutuna göre yeşil, sarı ya da kırmızı olarak değerlendiriyoruz. Aile inceleniyor. Ailenin yardım edemeyeceği görülmüşse, gencin de kendisinin bu noktada isteği yoksa onu yatılı kuruma veriyoruz. Çok ağır suç işleyenler tutuklu oluyor, mahkemeye sevk ediliyor. En fazla 4 hafta gençlik hapisanesinde gözaltında tutuluyor. Ceza alıyor. Çok nadir ve gerçekten ağır suçlarda kapalı kurumlar düşünülüyor. Hem çocuğun rehabilitasyonu hem de kurumlarda çocukların maddi olarak devlete yükü fazla olduğu için. Örneğin; benim çalıştığım bir vakadan bahsedeyim; mahkemede 2 yıl ceza aldı. İlk 3 ayı kapalı bir kurumda başlatıldı. 1 yıl açık kurumda kaldı. Gördük ki iyiye gidiş var. Daire bulduk. Okuluna yardımcı olduk. Danışman verdik. 1 yıl içinde çocuğa yaklaşık 300.000 Danimarka Kronu harlandı. Bu nedenle Belediyeler her zaman kurumlara yönelik karar vermek istemiyorlar. Bazen de mahkeme karar verdiği zaman mecbur kalıyorlar. Mahkemeye sosyal hizmet uzmanları çocuk hakkında rapor veriyor, fakat son söz mahkemenin. Bizim verdiğimiz rapor onlar için en iyi tavsiye oluyor. Çocuk için neyin uygun olduğunu öneriyoruz; 6 ay çocuğa fazla gelebilir, hapishaneye girerse kriminal arkadaş çevresi oluşabilir ve riskler olabilir gibi değerlendirmemizi yazıyoruz. Ama mahkeme çocuğun işlediği suç için 6 ay uygundur diye karar alabilir. Çocuk hangi bölgede yaşıyorsa yani hangi Belediye'ye bağlıysa orası bütçesinden çocuğun giderlerini karşılar. Geçen yıl Belediye'nin yatılı kurumlar için 30.000.000 DK bütçesi vardı. 10.000.000 DK'yı ben 1 yıl içinde 6 çocuk için harcamışım. Sadece hapisaneler değil; tüm yatılı sosyal hizmet kurumları dahil buna; mesela otizmli çocuklar için merkez, anne baba şiddet uygulayan çocukları aldığımızda yerleştirdiğimiz yerler... Gerçekten çok büyük bir bütçe gerekiyor. Bilgi ve uygun ortam istiyor. Bu düzeydeki çocuklar çok sert ve hırslı oluyor. Yani herkes çalışamıyor bu çocuklarla. O yüzden çok pahalı kurumlara veriyoruz. Bunlar özel kurumlar. Danimarka'da devletin sadece 2 tane Gençlik Hapishanesi var. 15 yaşını doldurdıkları zaman mahkeme gözaltı kararı veriyorsa devletin kurumunda kalıyor. Ama ceza aldığı zaman hapishanede kalmayacaksa özel

kurumlara veriyoruz. Ayrıca şartlı tahliye kararında Kriminalforsorgen (Şartlı Tahliye Merkezi) Kurumu; 6 ay huzurevinde çalışacak, 6 ay çöpleri temizleyecek, esrar kullanımında bireysel ve grup toplantılarına katılacak gibi şartlarla cezayı kararlaştırabiliyor. Ceza süresinde ayağına elektronik kelepçe takılabiliyor, sadece eve-işe ya da eve-okula gitsin diye... 16 yaşını dolduran ve okula gitmek istemeyen kişiye Belediye olarak iş bulmasında yardımcı oluyoruz. Genelde çocuklar bir suçu işlediği zaman tek başına yapmıyorlar. Çete halinde oluyorlar. Bu çocukları da gözaltı sürecinde bir arada olmamaları için farklı bölgelerdeki polis teşkilatlarına gönderiyorlar. Bu süreçte de dosyalarını takip etmek için uzak/yakın her yere gidiyorum.” (Belediye, SHU 1, Danimarka)

Danimarka’da 18 yaş altındaki suça sürüklenen çocuklar, zorunlu olarak yasal uygulama gerekmedikçe bir hapis hane yerine açık cezaevi denilen aslında tedavi ve rehabilitasyon merkezi olarak adlandırılabilen kuruma yerleştirilir. Açık cezaevleri, en küçük soygundan cinayete kadar her türlü suç için Danimarka'nın tamamında geliştirilmiştir. Danimarka açık cezaevi sistemi mahkumların yaşamını geliştirme, tekrar serbest bırakılacakları zaman topluma uyum sağlamalarını destekleme fikri etrafında şekillenir. Cezaevi içindeki ve dışındaki eğitim olanakları teşvik edilir, mesela; uyuşturucu bağımlılığı için tedavilerin yanı sıra spor ve sanatsal faaliyetler önerilir. Mahkumlar aktif olmalıdır. Her biri bir yatak odasına ve sosyal alanlara sahiptir. Evlerini kendileri temizlemekte, çamaşırlarını yıkamakta, yemeklerini hazırlamaktadırlar. Profesyonel meslek görevlileri çocuklara/gençlere 7/24 hizmet sunmaktadır. Açık cezaevleri özel kurumlar olduğu için bir çocuğun belediyeye, suç türüne göre değişen aylık maliyeti vardır. Mesela; etrafı yakma eğilimi bulunan çocuk için uygun koşullara sahip olan ve yoğun bir gözetim, denetim ve destek sunmak gerektiği için meslek elemanlarının sayısının yeterli olduğu açık cezaevi belediye görevlisi tarafından seçilerek çocuk yerleştirilir. Böyle bir kurumun maliyeti de diğerlerine göre daha yüksektir. Açık cezaevinde çalışan pedagog, mesleki görevlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Pedagogum. Eğer aile zor durumda kaldıysa ve kendileri belediyeye müracaat ediyorsa ya da SSP’de çalışan pedagog, sosyal hizmet uzmanı suça sürüklenen çocuğu tespit ettiyse ve çocuk için bizim kurumu uygun bulduysa belediye, çalıştığım özel açık cezaevine çocukları gönderiyor. Bunların dışında mahkeme

kararı sonrası alınan karar neticesinde belediye görevlileri tarafından çocuklar, bizim gibi kurumlara yerleştiriliyor. Çocukların ceza yaşı 15-18 yaş arası. Bazı özel durumlardan dolayı bu yaş 23'e kadar uzadığında gençler açık kurumda kalabiliyor. Fakat bu çok nadir. Çünkü gencin kurumda kalması belediyeye oldukça maliyetli oluyor. Bu nedenle belediyeler bunu istemiyor. Mesela çalıştığım süreç boyunca ben bir kez yaşadım: gencin bireysel isteği üzerine Belediye görevlileri gençle çalışmaya devam etmemizi kabul etti. 23 yaşına kadar iş, ders, aile gibi konularda kendisine yardımcı olduk. Genç bana çok güveniyordu, kendisini yani Danimarkalı genci Türk bir kızla evlendirdim, hatta kız istemeye gittik. Kurumda her gencin bir düzeni var. Fakat çabaladığımız düzen; herkesin sabah kalkıp okula gitmesi, eğer okul yoksa işe gitmesi, işten veya okuldan sonra bir sosyal faaliyetle uğraşması (bu spor olabilir, dil kursu olabilir), düzenli yeme-içmelerinin olması, odalarının temiz tutulması, elbiselerinin yıkanması, bizim tarafımızdan takip edilen ilaçlarının düzenli içilmesi, arkadaşlarıyla iyi vakit geçirmesi, ailesiyle iyi vakit geçirmesi gibi ana hedefleri içeriyor. Çocukların gideceği kurs, spor faaliyetleri, terapiler gibi dışarıdaki ihtiyaçlarında biz götürüyoruz. Gençle beraber gidiyorum ve katıldığı kurstaki öğretmeniyile, psikoloğuyula görüşüyorum. Nasıl gittiğini soruyorum. Yani 24 saat çocuklarla beraberiz. Yaptığı her faaliyetin içerisinde ve yanındayız. 4 pedagog ve 1 öğretmen sabit personelimizle beraber çalışıyoruz. Ayrıca ihtiyaç olduğunda dışarıdan çağırdığımız 5 pedagog daha var. Şu anda 4 çocuğa hizmet sunuyoruz.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagog 3, Danimarka)

Danimarka'da, belediyede çalışan avukat, suça sürüklenen çocuklarla ilgili mahkeme süreçlerinde çocuğa yardım etmek ve çocuğu rehabilite etmek odağıyla sosyal hizmet uzmanıyla iş birliği içerisinde. Yasal süreçlerle ilgili sosyal hizmet uzmanına danışmanlık yapar. Avukat görüşmeci mesleki görevlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Kopenhag Belediyesinde avukat olarak çalışıyorum. 18 yaş altı genç ve çocukların kriminal davalarında danışmanım. Sosyal hizmet görevlilerine yardımcı oluyorum. Aynı zamanda onlara sosyal hizmet anayasası hakkında hukuk danışmanlığı sağlıyorum. Çocuklarla konuşabilmek için yeterli eğitimi almış olmam gerekiyordu. Bu nedenle ben onlarla görüşmüyorum. Yargılama

Bakanlığı suç hukukunu yaratıyor, Sosyal Bakanlık da hukuku hem devletin hem de bireyin gözünden oluşturuyor. Bazen ne yapacağını çözmek zor oluyor. 15 yaşın altında olan çocuklar için sosyal hizmet uzmanları iletişime geçiyor. Polis, suç işleyen çocuklar için sosyal hizmet uzmanlarına başvuruyor. Soruşturmadan önce sosyal hizmet uzmanı çocuğu temsil eder. Çocuğun kendini güvende hissetmesi çok önemli. Çocuğa nasıl yardımcı olabileceğimizi çözmeye çalışıyoruz. Okulu nasıl gidiyor, ebeveynleri kim, nasıl bir çevrede yaşıyor sosyal hizmet uzmanı tarafından araştırılıyor. Sonrasında yasaya bakarak yapılacak müdahaleyi belirliyoruz.” (Belediye, Avukat 1, Danimarka)

Türkiye’de suça sürüklenen çocukların fiziksel, duygusal, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının belirlenmesi ve gerekli müdahalelerin gerçekleştirilmesi için Çocuk ve Destek Merkezi (ÇODEM) açılmıştır. Mevcut durum profesyonel ekibin bu alanda çabasını, eğitim programlarının içerikleri çocukların rehabilitesine önem verdiğini ve çocuğun iyi halinin artırılmasına odaklanıldığını göstermekle birlikte çocuklar, kendileri gibi suça yönelen yaşlıtlarının arasında, sıkı bir gözetim ve kurallarla, aile desteğinden yoksun olarak yetişmektedirler. Farklı illerdeki ÇODEM’de iki sosyal hizmet uzmanı ile görüşülmüştür. İlk görüşmeci mesleki görevlerini sırasıyla şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocuklar korunma altına alındıklarında ilk olarak ilk adım merkezlerine giderler. İlk Adım Merkezleri’nde çocukların durumuna göre; yaş, cinsiyet, korunma altına alınma sebepleri madde kullanımı, sokakta yaşama, suça sürüklenme durumları varsa ÇODEM, diğer korunma altına alınan grup yetiştirme yurtlarına yani sevgi evlerine yerleştirilir. Çocuk hakkında sosyal inceleme raporu hazırlanır ve gönderildiği kuruma dosyası iletilir. Çalıştığım ÇODEM; 11-18 yaş arası suçla ilişkisi olan erkek çocuklara hizmet sunan yatılı kurumdur. Bu kurumlar suçla ilişkisi olan ama cezaevi sürecine dahil edilmeyecek çocuklara hizmet vermektedir. 18 yaşını dolduran çocuğun talebi doğrultusunda eğer gidecek yeri yoksa 20 yaşına kadar; eğer okula devam ediyorsa da okulu bitine kadar kurumda kalma süresi uzatılabilir. Mental retarde ise ve gidecek yeri yoksa korunma kararı uzatılır. Kurum kapasitesi 40 olmakla beraber şu an 35 çocuk kalmaktadır. Odalar 3, 4 ve 5 kişilik tiptedir. Tek kişinin kendine zarar verme ihtimali, 2 kişinin de birbirlerine zarar verme ihtimalinden dolayı en az 3 kişilik olarak odalar planlanmıştır. Personel

grubumuz; 1 kurum müdürü (sosyal çalışmacı), 3 sosyal çalışma görevlisi, 1 psikolog, 4 sosyolog, 5 öğretmen, 2 hemşire, bakım elemanları, temizlik görevlileri, mutfak personeli, 1 binada, 1 de kapıda görevli güvenlik personelinden oluşmaktadır. Yatılı bir kurum olduğu için 7/24 kurumda bir meslek elemanı bulunur. Meslek elemanı dışında kimse nöbet tutamaz. Çocuklar için günlük yaşam planımız var: Çocukların sabah kalkış saati 07.00, sonrasında kahvaltı yapmaları, sigara içmelerinden sonra 09.00 ile 17.00 arası neler yapacakları planlanır. 40 dk. kitap okuma saati, beden eğitimi dersi, berberlik dersi, marangoz dersi, ahşap boyama dersi ... gibi çeşitli istasyonlara çocukların katılması sağlanır. Kendi taleplerini sorulur ama günlük yaşam aktivitelerine katılımın azaldığı görülünce kendilerini boşlukta hissetmemeleri ve tekrar suç davranışına yönelmemeleri için isteklerine yönelik planlama yaparak derslere katılmaları desteklenir. Kurum dışındaki eğitim kurumlarına, kurum servisiyle yanlarına öğretmen verilerek gönderilir. Genelde aynı okula giderler. 18 yaşındaki kurumda kalan veya kurumda kalmış gençlerin, devlet memuru olabilmeleri için ayrı sınavları, öncelikleri vardır. Zorunlu eğitim dışında okula devam etmek istemeyenler; İşkur'a, Halk Eğitim'e gönderilebilir. İşte çalışanlar da olabilir. 15 yaş altındaki çocuklar yaklaşık 150 TL, 15 yaş ve üzeri çocuklar yaklaşık 170 TL devletten aylık alırlar. Paranın hepsini bir anda harcayabilme ya da başka bir arkadaşın parasına el koyabilme riski olduğu için bu paralar kurum personelinin kontrolünde olur, ihtiyacı oldukça çocuğa verilir. 15 yaşından büyük ve mental retarde olmayan çocuklar tek başına dışarıya çıkabilir. 15 yaşından küçük olanlar veya 15 yaşından büyük olup mental retarde olanlar veya hangi yaşta olursa olsun kaçma riski olan çocuklar kurum personeliyle beraber kurum dışına çıkabilir. Kurumun yerini aileler genelde bilir fakat yerel halkın bilmemesi için çabalanır. Aileler kurumu bilmelerine rağmen kurum ziyareti çok fazla gerçekleşmez. Aile ile görüşmesi riskli olan çocukların ailesine 6284 sayılı kanun gereği uzaklaştırma kararı alınır.” (ÇODEM, SHU 1, Türkiye)

Diğer bir ÇODEM çalışanı da mesleki görevlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çalışmış olduğum ÇODEM 11-18 yaş arası suçla ilişkisi olan çocuklara hizmet sunan yatılı kurumdu. Çocuk okuyorsa ve kurumda kalmaya devam etmek

istiyorsa bu yaş 21'e kadar çıkabilir. 10 çocuğa 1 danışman görevliydi. Her çocuk kuruma geldikten sonra psikiyatriste gönderilir. Eğer psikiyatriste ihtiyacı varsa, süreç takip edilir. Kurumda psikolojik destek alması kararlaştırılmışsa oyun terapisine, grup çalışmasına ya da bireysel çalışmalara çocuğu dahil ediyorduk. Sosyal hizmet uzmanı olarak mahkemeye sunmak üzere çocuklar hakkında mesleki raporları yazıyordum. Daha özel ilgiye ihtiyaç duyan çocuk olursa, mesela 10 çocuğa değil de 2 spesifik ihtiyaçlı çocuğa danışmanlık sunuyor ve onlarla ilgileniyordum. Çalıştığım kurum 48 kontenjanlı 6 meslek elemanı; 2 sosyolog, 2 sosyal hizmet uzmanı, 1 psikolog, 1 çocuk gelişimci ile bakım elemanları, hemşire ve güvenlik hizmet sunuyordu. Mesleki raporlar için ev, okul ziyaretleri yapıyorduk. 3-6-9 ayda bir çocuklar hakkında yer değişikliği ya da evine dönmesi için çabalamak gerekiyor. Sistemde beklenen 3 ay sonra çocuğun grup çalışmalarının ve bireysel görüşmelerinin bitirilmiş olması, aile çalışmalarının yapılıp eve dönmesinin sağlanması ya da kurum çocuk için uygun ve yeterli değilse başka bir kuruma yönlendirilmesiydi. Suça sürüklenmesine sebep olan neden ile ilgili ihtisaslaşmış bir ÇODEM olabilir. Çocuk aileden uzaklaşabiliyordu. Çocukların bir kısmı okula gidiyordu. Ancak bir kısmı açık öğretimde devam ediyordu. Ayrıca meslek edinme okullarına gidenler de oluyordu. Burada çocuğun talebiyle birlikte kurumdan kaçma riski de göz önünde bulunduruluyor. Yakın okullar seçilerek çocuklar servis aracılığıyla götürülüp getiriliyor. Puanı uzak bir liseyi tuttuysa ve çocuğa da güveniyorsak tek başına gidebiliyordu. Aileler belirlenen gün, saat ve bilgilendirilen yerde, çocuklarıyla görüşebiliyorlardı. Kurumun yeri gizli tutulduğu için kurum dışında bir yerde görüştürülüyordu. Kurum gizliliği için bina içerisinde telefon ve internet yoktu. Televizyon izleyebiliyorlardı. Yaşlarına göre devlet tarafından aldıkları bir harçlıkları vardı. Birbirlerinden para gasp etme, para toplama risklerinden dolayı bu para yanlarında değil, danışmanlarda kalıyordu.” (ÇODEM, SHU 2, Türkiye)

Türkiye’de çocuk şube yetkilileri çocuğun suça sürüklenmesiyle ortaya çıkan suç olgusunda var olmaktadır. Bu aşamada çocuğun ifade sürecinde yanında bulunur ve çocuğun beyanı doğrultusunda, ailesi varsa onlarla da görüşerek sosyal inceleme raporunu hazırlarlar. Çocuğun önceden bir suçla ilişkisi varsa dosyası da bir kaynak

oluşturur. Ama bunun dışında çevresi kontrol edilmemekte, ilişkili olduğu kişiler, koşullar incelenememektedir. Çocuk Şube'den sosyal hizmet uzmanının mesleki görev ifadesi:

“Mağdur çocuklarla görüşme yapmak, sosyal inceleme raporu talep edilen çocukla görüşme yaparak raporu büro amirliğine sunmak, çocuğa ve ailesine rehberlik hizmeti sunmak, okul, hastane gibi kuruluşlarla iş birliği yaparak koruyucu, önleyici politikalar geliştirmek başlıca görevlerimiz arasındadır.”
(Çocuk Şube, SHU 3, Türkiye)

Türkiye’de suça sürüklenen çocukla adliyede sosyal hizmet çalışmaları; suça sürüklenen çocukla ilgili inceleme bir başka kurumda yapılmamışsa incelemeyi yaparak raporunu hazırlamak ve tedbir kararlarını mahkemeye sunmaktır. Sosyal hizmet görevlisi mahkeme sürecinde çocuğun savunucusudur. Bu alanda çalışan pedagoğ mesleki görevlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocuk alanında çalışırken; Çocuk Mahkemesi, Asliye Ceza Mahkemesi ve Ağır Ceza Mahkemelerinde görev alıyoruz. Aile mahkemesi bünyesindeyse boşanma davalarında çocukların velayetiyle ilgili rapor hazırlıyoruz. Çocuklarla iki şekilde: suça sürüklenen çocuklar ve mağdur çocuklar olarak iletişim kuruyoruz. Çocuk İzlem Merkezleri açılmadan önce savcılık aşamasında da biz bulunuyorduk. Mağdur çocuğa eğer beraber duruşmaya katılıyoruz. Duruşmalarda çocuğun adli sistem içerisinde örselenmesini en aza indirmeyi hedefliyoruz. Bunun yanında ona ve mahkeme heyetine “haklarını” hatırlatıyoruz. Moral vermek, destek olmak, güçlendirmek buradaki esas amacımız. Suça sürüklenen çocuklar için ise, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa göre çocuklarla ilgili hazırlanması istenen sosyal inceleme raporunu ve cezaya alternatif olarak düşünülen tedbir kararlarını sunuyoruz. Aynı zamanda bu raporların içerisinde daha önce Adli Tıp Kurumu'nun verdiği faik, mümeyyiz raporunun bir benzeri olarak; çocuğun işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayıp algılayamadığı hakkında mesleki görüş bildiriyoruz. Mahkemeye bunu anlatmaya çalışıyoruz. Mahkemenin talebi doğrultusunda evinde, öğrencisiyle okuluyla iletişime geçilerek incelemeler yapılıyor. Suça sürüklenen çocuğu bulmak oldukça zor. Çocukları ya polis buluyor ya da

kendimiz muhtarlarla, çocuk şubeyle iletişime geçerek bulmaya çalışıyoruz. Birçoğu suç teşkil eden davranış sergilediklerinde ya adresini ya da telefon numarasını değiştiriyor.” (Adliye, Pedagog 1, Türkiye)

Denetimli Serbestlik, çocuğun rehabilite edilmesi ve topluma yeniden kazandırılması amacıyla cezanın kapalı kurumda gerçekleştirilmesi yerine gözetim ve denetim yoluyla alternatif gelişen sistemdir. Denetimli Serbestlikte çalışan sosyal hizmet uzmanı mesleki görevlerini şöyle ifade etmiştir:

“Denetim planına göre bireysel görüşmeler yapıyorum. Suça sürüklenen çocukların yeniden suç işleme davranışının ortadan kaldırılması, bireysel görüşmeler yoluyla farkındalığının arttırılması, meslek edinme, okuma-yazma gibi çocuğun farklı alanlarda desteklenmesi, yönlendirilmesi, aileyle iş birliği yapılması görevlerim arasında. En temel hedefimiz suça karışma davranışını engellemek. Çocuk, soruşturma döneminde ya da mahkeme kararı sonrasında kurumumuza geliyor. Soruşturma sürecinde tedavi kararı varsa hastane sürecini takip ediyoruz. Tedavi bittiyse kurumda iyileştirme çalışmalarına başlıyoruz. Tedavisi yoksa bireysel görüşmeyle iyileştirme çalışmalarını sürdürüyoruz. Evde veya kurumda aile görüşmeleri yapıyoruz. Mahkeme kararı da şu şekilde oluyor; ceza infaz kurumuna girmiş çocuğun cezasına son 1 yıl kaldığında eğer iyi halliyse denetimli serbestlik yasasından faydalanıp çıkabiliyor. Adalet Bakanlığı'nın 2018 Ağustos ayında oluşturduğu bir sistemi, Denetimli Serbestlik ve Gençlik Programı (DENGE) adında bir projesi, var. Şu an 25 ilde uygulanan pilot bir proje. Düşük, orta, yüksek olarak sistem çocuğun suç işleme riskini hesaplıyor. Geçmiş suçları da bu hesaplamada göz önünde bulunduruluyor. Yüksek risk ise ev hapsi eklenebiliyor. 10 ila 20 arasında değişen dosyam var. Yani 10 ila 20 arasında çocukla ilgileniyorum. Çocuk alanında çalıştığım birimde ben görevliyim. Önceden Denetimli Serbestlikte çalışan herhangi bir meslek elemanı 18 yaş altındaki çocuğa mesleki müdahalesini sunabiliyordu. Ayrı bir büro yoktu. Bu projeye beraber sadece Çocuk Hizmetleri Bürosu'ndaki sorumlu uzman mesleki müdahalesini gerçekleştiriyor. Çocuk sayısı/dosya sayısı azaldığında yetişkin grubuyla da ilgileniyorum.” (Denetimli Serbestlik, SHU 4, Türkiye)

Suça yönelen çocuk, yasal çerçevede kapalı kurumda kalması gerektiğine karar verilen suç davranışı sonucu kapalı cezaevinde kalır. Cezaevinde çalışan sosyal hizmet uzmanı mesleki görevlerini şu şekilde açıklamıştır:

“Mahkumlara psikososyal mesleki müdahale gerçekleştiriyoruz. Kuruma gelen kişiyle ilk görüşmemiz zorunlu. Gelen giden sirkülasyonu fazla olduğu için ilk görüşmeler oldukça zaman alıyor. “Eğitim hakkı engellenemez” yaklaşımıyla istekli olan genç mahkumların, kurum aracılığıyla okula gönderilmesini sağlıyoruz. Kurumun her gün yapmamızı beklediği rapor, evrak işlerinden dolayı temel olarak yapmamız gereken rehabilite etmek suçun önlenmesine çalışmak ne yazık ki eri planda kalıyor. 1 sosyal hizmet uzmanı, 5 psikolog ile yaklaşık 4200 mahkuma hizmet sunmaya çalışıyoruz.” (Cezaevi, SHU 5, Türkiye)

Çocuk evleri sitesi, korunmaya ihtiyacı olan çocukların kaldığı kurum olmakla beraber çocuktan bahsettiğimiz için suça sürüklenme riski olan çocukları da bünyesinde barındırabilir. Bu nedenle çocuğun içerisinde olduğu tüm yatılı kurumların yeterli sayıdaki profesyonel meslek elemanı tarafından desteklenmesi gerekir. Öte yandan çocuğu suça yönelmeden önceki süreçte görüp keşfetmek, müdahalede bulunmak mümkün olamaz. Çocuk evleri sitesinde, suça sürüklenen çocuklara yönelik hizmet sunan çeşitli sivil toplum kuruluşlarında ve gönüllü bireysel çalışmasıyla çocuk suçluluğu alanında çalışmalar yürüten sosyal hizmet uzmanı çocuk evleri sitesinde bu alan yönelik mesleki görevlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocukla ve çocukla çalışan personelle iletişim halinde oluyordum. Çocuk evleri sitesinde kalan çocuk suça sürüklendiğinde raporunu yazar ve ilgili kuruma yönlendirirdim. 80 çocuktan 1 sosyal hizmet uzmanı, 1 psikolog olarak sorumluyduk. Bu nedenle suça sürüklenme riski yaşayan çocuğu erken dönemde fark etmek, müdahale etmek her zaman mümkün olmuyordu. Hakkında tutulan tutanak sayısı çoğalan çocuğu ancak o zaman fark edebiliyorduk. Yani kriz patladıktan sonra. Çalışan personelin de çocukla iletişim, farkındalık düzeyi düşük oluyor. Mesela çocuk, arkadaşının silgisini, kalemini çalıyor, bize çocuğun hırsız olacağını iletiyorlardı. 7-8 yaşlarındaki bir çocuğun sürekli bir şey çalmasının altında yatan yorumu görmek yerine hemen suçun infazını gerçekleştiriyorlardı. Cezaevinde suça sürüklenen çocuklarla: sanat

atölyeleri, grup çalışmaları gibi rehabilitasyon içeren, dışarıdaki hayattan kopmayacakları çalışmaları; sokaktaki çocukla bambaşka çalışmaları: görüşme, isteklerine yönelik nasıl bir merkez kurulabileceğine yönelik ilgili kurumlarla iş birliği, savunucu rolü kullanarak yürütüyordum. Cezaevi ve sokak çalışmalarını bazen sivil toplum örgütü aracılığıyla bazen de kendi gönüllülüğümle yürüttüm.” (STK, SHU 6, Türkiye)

Danimarka'da suçluluk alanındaki genel politika; önleme ve erken müdahale üzerine odaklanır. Sosyal hizmetler de dahil olmak üzere bu önleme girişimlerinden farklı sektörler de sorumludur: sağlık hizmetleri, cezaevi servisi, istihdam hizmetleri, eğitim kurumları, SSP (okullar arası iş birliği, sosyal hizmetler) ve polis. Önleme, erken müdahale ve tedavi girişimleri önermek Danimarka'daki tüm belediyelerin sorumluluğundadır. 15-17 yaş arasındaki gençler tarafından işlenen suçların cezai adalet sistemi içinde ele alındığı, tercihen tutuklanmadıkları ya da gözaltında tutulmadıkları görülmektedir. Ancak, suçun ciddiyeti nedeniyle gerekliyse, gözaltında tutulabilirler. 18 yaşın altındaki çocuklar için SSP, 18 ile 24 yaş arasındaki gençler için de SSP+ çalışmalarının temeli 1977 yılında atılmıştır. Oldukça uzun zamandır belediyelerin iş birliği içinde olduğu bu sistem zorunlu olmamakla beraber günümüz Danimarka'sının tüm belediyelerinde uygulanmaktadır. Yapılan görüşmelerde ve görüşme aracılığıyla yapılan kurum incelemelerinde sosyal hizmet mesleği açısından, araştırmacı tarafından şu notlar alınmıştır:

- Polis, sokakta çalışan pedagog, öğretmen çocukla ilgili gözlemlediği tüm farklılıkları, sorunu önemsemekte ve takip etmektedir. Polis ve öğretmen şüpheli olduğunu düşündüğü tüm olayları Gençlik Kulübündeki ya da belediyedeki pedagog ya da sosyal hizmet uzmanına bildirmektedir.
- Çocukla birebir ilgilenmek, ortada bir suç varsa eğer suça yönelme nedenini keşfetmek, çocuğun güvenini kazanmak adına sürekli iletişim halinde olmak için çabalamaktadırlar.
- Çocuk ve suçtan bahsederken sistem rehabilitasyon üzerine odaklanmıştır. Cezaevi en son çare olarak ciddi ve tekerrür eden suçlarda düşünülmektedir.

- Tüm çocuklar için yaşadıkları çevrede ulaşılabilir, okul sonrası boş zamanlarını değerlendirebilecekleri Gençlik Kulübü bulunmaktadır. Suça yönelme riski gözlemlendiğinde çocuklar bu kurumlara çekilerek suç oluşmadan önlemek amaçlanır.
- Açık cezaevleri, kapalı cezaevine alternatif olarak geliştirilmiştir. Çocuğun ihtiyacına göre düzenlenen koşullara sahiptir. Çocuk sayısından fazla meslek görevlileri çocuğa 7/24 danışmanlık sağlamaktadırlar.

Diğer bir taraftan Türkiye’de çalışan meslek görevlileriyle yapılan görüşmede elde edilen veriler ve mevcut yasal durum ışığında araştırmacı tarafından şu notlar alınmıştır:

- Çocukları suçtan önlemeye yönelik bir politika, uygulama bulunmamaktadır. Sosyal hizmet müdahaleleri suç oluşuktan sonra var olmaktadır.
- Kapalı veya açık kurumlarda suça sürüklenen çocuklar kalabalık olarak bir arada kalmaktadırlar. Bu hem çocuk için olumsuz model alma hem de yeni suç öğrenme risklerini oluşturur.
- Yasa ve yönetmelik nezdinde rehabilitasyonun üzerinde durulmasına rağmen fiziksel koşul ve olanaklar yetersizdir.
- Alanda çalışan profesyonel meslek elemanı sayısı çocuğun suça sürüklenme nedenini araştırmak, ihtiyacı doğrultusunda sosyal hizmet müdahalesini planlamak için yeterli olmadığından dolayı mesleki müdahale süreci rutin bir işe dönüşmektedir.

4.3. Görüşmecileri Çalışılan Özel Alanla İlgili Almış oldukları Eğitimler

Suçta sürüklenen çocuklara hizmet sunan profesyonel meslek elemanları çalıştığı grubu daha iyi tanımak ve yönlendirmek adına bazen devlet kurumları aracılığıyla bazen de özel olarak eğitim ve kurslara katılmaktadırlar. Bu açıdan ilk olarak Danimarka’daki sonrasında Türkiye’deki görüşmecilerin suça sürüklenen çocuklara yönelik aldığı eğitim ve kurs programlarından bahsedilecektir.

*“Pedagoji lisansında suça sürüklenen çocuklarla ilgili eğitimler aldım.”
(Gençlik Kulübü, Pedagog 1, Danimarka)*

“Radikalleşme kursuna katıldım. Işid, Hitler gibi kişilere sempati duyanlara yönelik nasıl konuşulacağı, nasıl dinleneceği, ne yapılacağı, kiminle iletişim kurulacağı hakkında bilgi içeren bir kurstu.” (Belediye, Pedagog 2, Danimarka)

“Devletin eğitim birimlerinin düzenlediği hiperaktif gençler, madde kullanımı, aile destek programlarına katıldım. Buradaki en büyük amaç aynı alanda çalışan insanları bir araya toplamak ve farklı deneyim ve fikirlerle çocuklar için en iyi çözümü bulmak.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagog 3, Danimarka)

“Belediyenin masraflarını karşıladığı Kriminoloji Yüksek Lisansı'na devam ediyorum. Çalıştığım özel alandan dolayı belediye beni senede 5-6 kez 1 gün boyunca süren kurslara gönderiyor. Bu kursları Danish Crime Prevention Council (Danimarka Suç Önleme Kurulu) düzenliyor. Çocukların suça sürüklenme riskleri, sokaklarda nasıl çalışmalar yapılabilir, çetelerle nasıl çalışma yapılabilir gibi konularda kurslar aldım.” (Belediye, SHU 1, Danimarka)

“Kriminal çocuklar için tedavi eğitimi aldım.” (Belediye, Avukat 1, Danimarka)

Danimarka'da çocuk suçluluğu alanında çalışan meslek elemanlarının çalıştıkları kurum, devlet tarafından desteklendikleri, hatta kriminoloji alanının zorluğundan dolayı bu alanda kendisini geliştirmek isteyen kişilerinde masraflarının karşılandığı görülmektedir.

“Bağımlılık Danışmanlığı eğitimi aldım. Bakanlık tarafından hazırlanan Anka Eğitimi'ne 2 kez katıldım. Anka eğitimi çalıştığım alanda kullandığımız bir rehber.” (ÇODEM, SHU 1, Türkiye)

“Kurumun Anka isimli bir eğitimini aldım: suça sürüklenen ve istismar mağduru çocuklarla nasıl çalışılacağını anlatan bir çalışması. Bununla ilgili 3 ayrı kitap verdiler. Çocuklara danışmanlığı da bu kitap üzerinden yapıyorduk. Evden kaçma, kendine zarar verme gibi durumlar için modüller vardı. Bunları kullanıyorduk. Ayrıca kendim özel olarak oyun terapisi eğitimi aldım.” (ÇODEM, SHU 2, Türkiye)

“Emniyet Genel Müdürlüğü ve Adalet Bakanlığı'nın ortaklaşa yürüttüğü; Çocuk Adalet Sistemi Eğitici Eğitimi aldım.” (Çocuk Şube, SHU 3, Türkiye)

“Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programı (SAMBA), Genç SAMBA, Öfke Kontrol grup çalışması, Hayat İçin Değişim Programı (HAYDE), Çocukla

İletişim gibi çeşitli hizmet içi eğitimler alıyoruz.” (Denetimli Serbestlik, SHU 4, Türkiye)

“Adalet Bakanlığı tarafından sağlanan hizmet içi eğitimler oluyor: Ardıç programı, Önce Düşün (Genel Suçlu Davranış Programı) programına katıldım.” (Cezaevi, SHU 5, Türkiye)

“Etik konular hakkında çalışma ve eğitim, özle olarak; çizim eğitimi, boşanma danışmanlığı, yaratıcı drama eğitimi, şiddetin haritalandırılması, vaka çözümleme eğitimi aldım.” (STK, SHU 6, Türkiye)

“Adalet Bakanlığı’nın Unicef aracılığıyla düzenlemiş olduğu birçok eğitime katıldım: Çocuklar için Adalet Programı da onlardan biri...” (Adliye, Pedagog 1, Türkiye)

Türkiye’de de çocuk suçluluğu alanında çalışan meslek elemanları da çalıştıkları kurum, Bakanlık tarafından desteklenmekle beraber kendilerini geliştirmek, çocuklara daha iyi hizmet sunmak isteyenler masraflarını kendilerinin karşıladığı eğitimlere katılmaktadırlar.

4.4. Sunulan Hizmetin Niteliğine İlişkin Değerlendirilme

Görüşmecilere sorulan “Çalıştığınız alanda sunulan hizmet sizce çocukları rehabilite edici mi? Yoksa cezalandırıcı mı?” sorusu üzerine alınan cevaplar şu şekildedir:

“Tamamen rehabilitasyon odaklı. Ceza benim alanda hiç yok. Çocuk ve Gençlik Kurumunda cezaya inanmıyoruz. Belediyelere bağlı tüm kurumların temel aldığı “Servicelovgivning” yani Sosyal Hizmet Kanunu da bunu destekliyor. SSP’nin kendine özel kanunları var. Her belediyenin ayrı bir SSP grubu var. Çocuk yer değiştirdiğinde SSP’ye kayıtlı meslek elemanı mail atarak çocuğun dosyasını isteyebiliyor ve anında çocuğun sorununu çözmeye çalışıyoruz.” (Gençlik Kulübü, Pedagog 1, Danimarka)

“Cezalar suçun önlenmesi için caydırıcı değil. Mesela en ağır suç olarak nitelendirilen eylemlerden; birisini öldüren kişi en fazla 12 yıl ceza alıyor. Bu 12 yılda zamanla aşağıya çekiliyor. Bu da suç işlemeyi kolaylaştıran bir sisteme dönüşüyor.” (Belediye, Pedagog 2, Danimarka)

“Rehabilite eden bir sistemiz. Her ne kadar ceza kurumu gibi görünse de ben ceza yeri olarak görmüyorum. Çünkü aileler kendi gerçeğini göremiyor. Çocuğu yönlendiremiyor, eğitemiyorlar. Bu nedenle başkasının bunu yapması lazım. Bazı gençler zorla geliyor tabi ama aslında bu kurumlar onlar için büyük bir şans. Çocuk dışında aileyi de ikna ediyoruz.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagog 3, Danimarka)

“Şu ana kadar rehabilite üzerine çalışmalar yapılmakta. Fakat yakında yeni reformlar oluşturulacak. Bu reform parlamentoda onay alırsa daha çok çocukları stigmatize edecek. Artık bakış açısı yardım diye başlamayıp seni nasıl cezalandırırız diye başlayabilir.” (Belediye, SHU 1, Danimarka)

“Sosyal servis ve mevcut sistem çocuğu rehabilite etmeye çalışıyor. Cezalandırmak suçu doğurur. Mağdur güçlendirilmeye, kendine güvenini arttırılmaya çalışılıyor.” (Belediye, Avukat 1, Danimarka)

Danimarka’da suça sürüklenen çocuklara sunulan hizmetin çocuğun rehabilitasyonu üzerine yoğunlaştığı, hatta meslek elemanlarının bile bazı suçlarda ‘acaba cezalandırılrsa suçu önleyebilir miyiz?’ diye düşünmesine rağmen sistemin cezayı en son çare olarak gördüğü yapılan görüşmelerde ve kaynak taramasında öğrenilmiştir.

“Bir dönem cezalandırıcı bir sistem uygulanıyordu. İdarenin de biraz etkisi vardı. Ancak idarenin değişmesiyle rehabilite edici modele geçtik.” (ÇODEM, SHU 1, Türkiye)

“Çocukları cezalandırdığını düşündüğüm yönleri de var, rehabilite ettiğini düşündüğüm yönleri de var. Cezalandırıcı olduğunu düşündüğüm kısmı; bizim kurumumuz bir cezaevi değildi, ancak çocukların giriş-çıkışı mümkün değildi. Ancak çocuklar olumlu hareket gösterirse çıkabiliyorlardı. Genellikle bakım elemanlarıyla çıkıyorlardı. Bahçeye dahi çıkabilmesi için kendisine ve arkadaşına zarar vermemiş olması gerekiyordu. Bu da aslında gençlerin özellikle yaş itibarıyla dışarıda vakit geçirmesi gerekirken onları kapalı alanda tutup öfkelerini arttırmaya neden oluyordu. Çocukların dışarıya çıkabilme durumu 3 basamakta değerlendiriliyordu:

1. Basamak; sadece bina içerisinde dolaşabilir. Kuruma giriş yaptığundan itibaren geçen 10 günlük süre içinde çocuğu tanımak adına bu basamakta değerlendiriliyordu.
2. Basamak; bahçeye çıkabilir. Haftada 1 gün dışarıya bakım annesiyle çıkabilir.
3. Basamak; güven duygusuyla beraber tek başına dışarı çıkabilir. Bunun da bir sınırı var; haftada 3 saat mesela.” (ÇODEM, SHU 2, Türkiye)

“Çalıştığım kurumda çocuk “şüpheli” sıfatıyla kuruma geliyor. Biz sadece çocuğun sürecini araştırma kısmındayız ve ancak ilgili kurumlara yönlendirebiliyoruz.” (Çocuk Şube, SHU 3, Türkiye)

“Cezalandırıcı olduğunu düşünmüyorum. Cezaevine alternatif bir sistem Denetimli Serbestlik. Denetimli Serbestlik süresi boyunca çocukla belirli periyotlarla görüşüyoruz. En fazla 3 haftada 1 çocukla görüşüyoruz. Denetimli Serbestlik süresi bittiğinde Süreci Değerlendirme Raporunu mahkemeye sunuyoruz. Çocuğun 1 kere gelmeme hakkı var. Gelmediğinde uyarı alır. 2.sinde dosyası kapanır, mahkemeye gider. Ya dava devam eder ya da cezaevine tekrar girer. UYAP sistemi üzerinden raporlarımızı paylaşıyoruz. Diğer nokta; rehabilitasyon... çocuğu rehabilite ettiğini de düşünmüyorum. Rehabilitasyon çok geniş bir kavram. Biz sadece çocuğun farkındalığını arttırmaya çalışıyoruz. İlgili kurumlara yönlendiriyoruz. Çocuğa ait bir alanımız yok. Sadece 2 tane grup toplantılarında kullanılan seminer odası var. Rehabilite dediğimizde daha geniş yerleşkede, çocuğa özel alanların planlandığı; sağlık, sosyal-sportif faaliyet alanlarının, meslek edinme kurslarının bir arada olduğu bir kurum aklımıza geliyor.” (Denetimli Serbestlik, SHU 4, Türkiye)

“Planlanan müdahalelerin, verilen özel eğitimlerin, içeriklerin, temel amacın rehabilitasyon olmasına karşılık gerçek hayatta uygulamada sorun yaşıyoruz. Cezaevleri kalabalık, fiziksel koşullar yetersiz, zorunlu bir yerleştirme olduğu için mahkumların motivasyonu düşük...” (Cezaevi, SHU 5, Türkiye)

“Rehabilite için gerekli alt yapı yok. Bireysel çabayla yapılan müdahaleler yapmakla zorunlu olunan işlerden dolayı arka planda kalıyor. Çocukla gezsen, raporları kim yazacak? Gezmek de iş tanımı içinde ama genelde somut bir iş olarak rapor yazmak bekleniyor. Bakanlığa göre en iyi uzman dosyaya kağıt

koyan uzman. Yaklaşım böyle olunca asıl dışarıda yapılacakları yapamadığımız için kriz patladıktan sonra çocuğu karşımızda görüyorduk. Kurumlarda çocuğun olumsuz davranışına yönelik ilk olarak cezalandırma akıllara geliyor. Mesela cezaevine gönüllü giderdim, 3 hafta düzenli grup toplantısına gelen fakat o hafta grupta olmayan Ahmet'i sorduğumda kavgaya karıştığı için ceza aldığını, bu haftaki toplantıya katılamayacağını öğreniyordum. Grubun amacı kavgaların yapılmasını önlemekken çocuğa ceza olarak grup çalışmasına katılmasını engellemek çocuğu hırçınlaştırıyor. Çocuğun nasıl olumlu davranış sergileyeceklerini kurum çalışanları bilmiyor.” (STK, SHU 6, Türkiye)

“Rehabilitasyonun amaçlandığını, fakat sonuca ulaşmadığını düşünüyorum. Karşımıza çıkan çocukla, bir süre sonra adliyenin farklı birimlerinde karşılaşabiliyoruz. Suç tekrar ediyor.” (Adliye, Pedagog 1, Türkiye)

Türkiye’deki suça sürüklenen çocuklara sunulan hizmete yönelik hiçbir görüşmeci rehabilitasyonun sağlandığını ifade edememiştir. Genel anlamda rehabilitasyonun hedeflendiğini ancak idarenin etkisiyle, profesyonel meslek elemanı dışında çalışan personelin cezalandırıcı tutumuyla, kalabalık ve uygun olmayan fiziksel koşullarla rehabilitasyonun sağlanamadığı vurgulanmıştır.

4.5. Yasal Düzeyde Çocuk Koruma Sistemine Yönelik Değerlendirme

Görüşmeciler bu başlıkta ‘Yasal düzeyde Çocuk Koruma Sistemini nasıl değerlendiriyorsunuz?’ sorusunu cevaplamışlardır.

“Bu konuda bazı sıkıntılarım var. Suça sürüklenen çocuklar son yıllarda bilinçli asimile ediliyor. Şimdiye kadar entegrasyondan bahsediyorduk. Örf ve adetleri yok etmeye çalışıyorlar. Mesela; 9. sınıftaki müslüman kız çocuklarına bir kart verirler. O kartta telefon numarası vardır. Eğer Türkiye’de baban seni evlendirirse, bırakılırsan ya da sorun yaşarsan bu numarayı ara diye eğitim verirler. Genç aradığında kaldığı ülkedeki konsolosluktan yetkili kişi devreye giriyor. Bu numaranın varlığı gencin ailesine karşı tehdit oluşturabiliyor. Gençler ‘sen bana karışamazsın’ diye aileye karşı çıkabiliyor.” (Gençlik Kulübü, Pedagog 1, Danimarka)

“Danimarka Sosyal Hizmet Kanunu uymamız gereken bir kanun. Ama yeterli değil, herkes için uygun değil. Esneklik bırakılması gerekiyordu. Her şey prosedür. Mesela ben bir genç geldiği zaman raporunu okumam. Önce kendim tanır, değerlendiririm. Ön yargılı olmamak için sonrasında okurum. Belediyeden gelen çocuğun yaşadığı sorun, ihtiyacı araştırılmış oluyor. Bize yazdıkları raporda değerlendirmelerini ve çocuğun ihtiyacını görüyoruz. Ona göre mesleki müdahalemizi planlıyoruz. Bazen çocukla yaşadığımız süreçte gelen dosyada yazan sorunu biz görmeyebiliyoruz. Onun yerine başka sorun varsa ona odaklanıp oradan ilerliyoruz.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagog 3, Danimarka)

“Şu an bütün imkanlar elimizde, demek oluyor ki koruyor ve yardım ediyor. Hukuki olarak bize çok yetki veriliyor. Her şey daha iyi olabilir tabiki ama başka ülkelere baktığımız zaman Türkiye’ye bakmaya da gerek yok, İngiltere’den de 30 yıl önde olduğumuzu düşünüyorum. Yeni reform çıkarsa birçok şey değişecek, Gençlik Mahkemeleri kurulacak.” (Belediye, SHU 1, Danimarka)

Danimarka’da yapılan görüşmelerde yasal düzeyde çocuk koruma sistemine yönelik eleştiride bulunan da olmuştur mevcut durumu yeterli gören de. Yasanın genellendiği ancak çocukların her birinin ayrı özellikte olduğu için ayrı değerlendirilmeye ihtiyacı olduğu, 9. Sınıfta Müslüman kızlara öğretilen aileyle ilgili sorun yaşadığında nerede olursa olsun ulaşabileceği danışmanlık hattının çocuğun ailesine yönelik tehdit mekanizması haline dönüştüğü eleştiriler arasındadır.

“Ulusal ve Uluslararası Çocuk Hakları yasaları yeterli gözükse de uygulanmasında sıkıntı olduğunu görüyorum.” (ÇODEM, SHU 1, Türkiye)

“Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Hatta çocukları çoğu kez mağdur ettiğini düşünüyorum. “Çocuk masumdur” yaklaşımı değil buradaki vurgum; çocuğun çevresini değiştirmek, ailesiyle bağlarını arttırmak gerekiyorken biz çocuğu daha çok elimizdeki olanaklardan dolayı ya bir kuruma gönderiyoruz ya ailesinden uzaklaştırıyoruz, daha çok suça bulaşmış insanların yanına gönderiyoruz. Kendi çalışma hayatım boyunca bunun zararlarını gördüm. Kendine zarar verme davranışı olmayan çocukların kuruma geldikten sonra arkadaşlarına bıçak çekmeye başladığını, kendine zarar vermeye çalıştığını

gördüm. Çocukların kurumlarda az malzemeyle suça bulaşma riskleri artıyordu. Örneğin; çocuk arkadaşıyla kavga etti ve masaya zarar verdi. Çocuk hakkında kurumdaki çalışanlar suç duyurusunda bulunuyordu. Burada ikilem şu; biz bu şekilde davranmadığımız zaman çocuğa nasıl sınır koyacağız. Mesela kırılmaz camı kıran çocuklar, müdürün odasını dağıtan çocuklar oluyordu. Bir dönem cam bardak gibi kırılabilir eşyaları değiştirmiştik. Sonra acaba yanlış mı yapıyoruz diye sorgularken cam bardaklara geri döndük. Bir çocuğumuz cam bardağı kırıp önce kendine zarar verdi. Sonra etrafındakileri tehdit etti ve etrafındakilere zarar vermeye çalıştı.” (ÇODEM, SHU 2, Türkiye)

“Cezalandırıcı değil evet ama rehabilitasyon da içermiyor. Rehabilitasyon edici olmalı, profesyonel meslek elemanlarının aktif olması sağlanmalı.” (Çocuk Şube, SHU 3, Türkiye)

“Yetersiz, eksik. Çocuk Koruma Kanunu’ndan bahsedecek olursak; alt komisyon toplantısına gidiyoruz. Orada birçok tedbirin işleyemediğini görüyoruz. Sistemden, araç yetersizliğinden, prosedürden kaynaklanan sorunlar olduğunu tartışıyoruz. Bazen çocuğa ulaşamıyorsun ama o ayrı bir konu; bazı sıkıntılar da bizim kendi elimizde olup düzeltilmediğimiz oluyor. Mesela çocuğa sağlık tedbiri verilmiş; hastaneye götüreceksin, hangi kurum götürecektir, araç bulamıyorsun, benim aracım yok denebiliyor. Veyahut çocuğu okula yazdıracaksın, alternatif bir eğitim modeli yok. Burada alternatiflerin devreye girmesi gerekiyor.” (Çocuk Şube, SHU 3, Türkiye)

“Yüzeysel kaldığını düşünüyorum. Neticede kitabı açıp baktığımızda çok iyi yasalarımız var dedirtiyor bize. Ama uygulanabilirlik kısmına geldiğimizde çok yetersiz kalıyor. Ne yazık ki prosedürden ibaretmiş gibi görünüyor.” (Cezaevi, SHU 5, Türkiye)

“Yeterli değil, çocuk odaklı değil, önlemeye dair çalışma içermiyor, çocuklar için ulaşılabilir bir sistem değil. Çocuk kendisiyle ilgili şikayetini kime anlatacağını, kendisini kimin koruduğunu bilmiyor. Neyi yapıp yapmayacağına dair sürekli karar verenler var; 18 yaşından önce oy kullanamaz derken 12 yaşında suç işlerse cezaevine gidebilir de diyor. Çocuk sistemde nesne olarak kalıyor, özne olamıyor.” (STK, SHU 6, Türkiye)

“Çocuk Koruma Kanunu, Aile Mahkemeleri Kanunu uyum süreçlerinde, hızlandırılmış şekilde iyi niyetle çıkartılmış yasalar. Her ne kadar iyi niyet içerse de detaylı bir alt yapı çalışması olmadığından, tepeden inme bir şekilde uygulanmaya çalışıldığından karşılığını bulmadığını, henüz özdeşleşmediğini düşünüyorum. Ayrıca Çocuk ve Aile Mahkemelerinin hukuk kökenli tek hakimlik ilkesiyle çalıştığından; her ne kadar sosyal hizmet uzmanı, psikolog, pedagog istihdam edilse de bu meslek gruplarının mahkemelerdeki etkinlikleri arttırılmadığından, karar mekanizmasına fiilen dahil olmadıklarından, bu alandaki yasaların toplumla özdeşleşmesinin sağlanamayacağını düşünüyorum. Üzülerek görüyorum ki, Asliye Hukuk Mahkemeleri’ne döndü: Aile Mahkemeleri; Asliye Ceza Mahkemeleri’ne döndü: Çocuk Mahkemeleri.”
(Adliye, Pedagog 1, Türkiye)

Türkiye’deki görüşmeciler yasal düzenlemeye yönelik farklı değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Yasanın yeterli olmasına rağmen yüzeysel kaldığını, uygulamada sorun olduğunu mesela, alınan tedbir kararlarının imkansızlık nedeniyle sürdürülemediğini, yasal boyuttaki mesleki müdahalenin çocuğun çevresini değiştirmek, ailesini desteklemek yerine çocuğu aileden uzaklaştırarak suça sürüklenen akranlarının arasına yerleştirdiğini, yasal düzenlemelerin alt yapı çalışması olmadan mevcut durumla özdeşleşmeyecek şekilde hızla çıkarıldığını aktarmışlardır. Suçu önleme çalışmalarının olması gerektiği, profesyonel meslek elemanlarının aktifleştirilmesi ve mahkeme sürecinde yetkinleştirilmesi gerektiği, suça sürüklenen çocuklara yönelik rehabilitasyona yönelik alternatif kurumların oluşturması gerektiği önerilmiştir.

4.6. Görüşmecilerin Çocuk Suçluluğu Alanında Hizmet Sunan Profesyonel Meslek Grubu Dışındaki Personelin Tutumuna Yönelik Değerlendirmeleri

Görüşmecilere ‘Çocuk suçluluğu alanında hizmet sunan sistemin içindeki diğer meslek elemanlarının (polis, infaz koruma memuru, savcı, hakim...) çocukla iletişimini nasıl değerlendiriyorsunuz?’ sorusu sorulmuştur.

“Polis, pedagoji eğitimi alıyor. Çocukla iletişim kuran meslek elemanı daha çok pedagog, sosyolog, sosyal danışman. Sistemi zorlayan gençler için polis ufak cezalar verebiliyor; mesela 1 saat olan fitness saatinin yarım saatini kullandırtmıyor.” (Gençlik Kulübü, Pedagog 1, Danimarka)

“Bu kurumlarda çalışanlar pedagoğ oluyor. Bazen bu pedagoğların bakışı çocuğın ihtiyaını görmek yerine oradaki düzeni korumak çabasında. Fiziksel müdahale yasak. Güvenlik görevlisi yok. Böyle bir ihtiyaç da yok aslında. Gençler senin ona yardım etmek istediğini anladığı zaman her şey düzene giriyor. Yeter ki o hissi ver. Tabi bu hissi vermek çok zor ve uzun bir iş. Bu nedenle 24 saat telefonda olduğumuz zamanlar olabiliyor ki o bağı kaybetmeyelim. Her doğruyu bize söylemelerini, bizimle rahatça konuşmalarını, bizden bir şey saklamamalarını sağlamış oluruz.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagoğ 3, Danimarka)

“SSP’ler her zaman çocuğın penceresinden bakabiliyor. Polisler her zaman bakamıyor. Polisler eğitimlerinde belki birkaç hafta çocukla iletişimi görmüşlerdir. Fakat bizler gibi 5,5 sene okumadılar. Polisin yaptığı iş suçluları yakalamak, onlara yardım etmek değil, o benim işim. Kapalı kuruma gelen genci mentör (danışman) karşılıyor. Mentör sosyal çalışmacı olabilir, pedagoğ olabilir. Gencin sorununu birebir çözüyorlar. Çzemediklerinde bize danışıyorlar. Biz doktora gönderebiliyoruz, psikoloğa gönderebiliyoruz.” (Belediye, SHU 1, Danimarka)

Danimarka’da suça sürüklenen çocuklara hizmet sunan kurumlarda, buna açık cezaevi de dahil, güvenlik görevlisi bulunmamaktadır. Sosyal hizmet uzmanı, pedagoğ çocuğın danışmanıdır. Sistemin içindeki polis pedagoğ eğitimini alır ancak asıl işleri suçluları yakalamak olduğu için profesyonel dili kullanmaları beklenmemektedir.

“Çocuk suçluluğ alanında çalışan ruh sağığı çalışanları dışındaki polis, infaz koruma memuru, savcı ve hakimin aldıkları eğitimin içeriğinde çocuk alanıyla ilgili özel eğitimleri ve farkındalıkları olmadığı için profesyonel yaklaşımı sergileyemiyorlar. Aldıkları eğitim belli, sistemleri belli. Duygusallık uzak, sert bir mizaca sahipler.” (ÇODEM, SHU 1, Türkiye)

“Çocukla kesinlikle profesyonel bir ilişki kurduklarını düşünmüyorum. Çocuklar çocuk şubeye gidip geldikten sonra davranışları daha fazla değışiyordu. Kendilerine orada bizim koyduğumuz sınırların dışında davranılıyordu, sigara veriliyordu ya da çocuğa biz senin arkadayız gibi

çocukla meslek elemanı dışındakiler tarafından konuşulmayacak konularda hatta dava dosyası hakkında konuşuluyordu.” (ÇODEM, SHU 2, Türkiye)

“Çocuk Şube’de çalışan profesyonel meslek elemanı dışındaki görevliler de hizmet içi eğitim alıyorlar. Ayrıca bu alanda çalışmaya gönüllü kişiler tercih ediliyor.” (Çocuk Şube, SHU 3, Türkiye)

“Çocuklar cezaevinden çıkıp geldiklerinde, çocukla süreci değerlendirdiğimizde görevliden dayak yediğini ifade edebiliyordu. Aynı zamanda kendisinden büyük çocuklar tarafından zorbalığa uğradığını, çeşitli fiziksel, duygusal dışlanmaya uğradıklarını öğreniyoruz. Kurumda çocuklarla ve yetişkinlerle çalışıyoruz. Buradaki memurlardan şunu da çok duydum: “Bunlardan bir şey olmaz. Biz niye bunlarla uğraşıyoruz ki? Toplumla zarar vermiş. Ben bunun okuma-yazmasıyla mı uğraşacağım. Bunlar zaten düzelmez”. İnanmadığın zaman yapılan iş iyi bir iş olmaz. Bu zor bir iş. Herkesi kurtarabileceğin anlamına gelmiyor. Ama küçük de olsa çocukla ilgili başarı sağlayabiliyorsan bu çok değerli. Bazı arkadaşlarımızın motivasyonunun düşük olduğunu düşünüyorum. Zor bir iş yapıyorsunuz, zor bir kitleyle uğraşıyorsunuz, sosyal ve özlük hakları da bu alanda çalışan grubun motivasyonunu etkiliyor. Çalıştığımız kitlenin de motivasyonu düşük olduğunu düşünürseniz, iki düşük motivasyonlu kişiyi karşılaştırıyoruz. Çalışanların da hükümlülerin de desteklenmesi gerekiyor.” (Denetimli Serbestlik, SHU 4, Türkiye)

“Alanda çalışan kişinin duyarlılığına göre değişebiliyor. Deneyimlediğim kadarıyla öyle hakimler var ki bu özel alan hakkında bilgili ve hassaslar ama öyle hakimler de var ki çocuk, genç, yetişkin fark etmeksizin aynı saldırgan tavırla yaklaşabiliyor. İnfaz Koruma memurları için de özellikle yaşça büyük olanların üslup, iletişim konusunda yetersiz olduklarını düşünüyorum. Belirli bir eğitimden geçmiyorlar. Mahkuma karşı kendini savunmak, diğer personeli korumak yani iç güvenliği sağlamaya yönelik eğitimler alıyorlar. Çocukla iletişim konusunda eğitilmiyorlar. Bunların yanı sıra Adalet Bakanlığı’nın güzel bir sistemi var: çocuk sayısının yoğun olduğu cezaevlerinde “body” sistemi var. Mesela 5 çocuğun 1 infaz koruma memuru oluyor. Bu memur çocukla ilgili

gözlemlerini, bildirmesi gereken durumları profesyonel meslek gruplarıyla paylaşıyor. Bu güzel bir sistem.” (Cezaevi, SHU 5, Türkiye)

“Çocukla güzel iletişim kuran hakimler de var, çocuk dahil salondaki herkese sert davranan, kızan, bağırان hakimler de. Avukatlar da çocuğun ifadesi alınırken görüşmede bulunmayabiliyor, siz ifadesini alın ben altına imza atarım diyebiliyor. İnfaz koruma memurlarının da “bunlardan bir şey olmaz” düşüncesini çok kez duydum. Bu bakışa sahip olanların da olumlu bir yaklaşım sergilemelerini bekleyemiyorsun.” (STK, SHU 6, Türkiye)

“Çalışma alanımla beraber psikolog, pedagoğ, sosyal hizmet uzmanlarının örgütlü olduğu Adalet Sistemi Uzmanları Derneği’nde çalışmalar yürütüyorum. Derneğimizin bu alanda çalışmaları mevcut. Özellikle çocuk teslimi konusunda görev alan icra memurlarına, ceza mahkemelerinde duruşmaya çıkan katiplere, çocukla iletişim halinde olan polislere eğitim programı planlıyoruz. Psikoloji ve pedagoji eğitimi almamış meslek grupları ciddi anlamda çocuğun dilinden uzak bir iletişim sergiliyorlar. Kendi kişilik özellikleriyle çocuklara yaklaşıyorlar. Çocuğun moralini düzelteyim derken ağlatan hakimler olabiliyor. Bilgi ve beceriye sahip olmadıkları için kaş yapayım derken göz çıkartabiliyorlar. Eski alışkanlıklarla polisler, hakimler kendi mesleğini diğer tüm mesleklerinin önünde görebiliyor. Pedagojinin ve psikolojinin bu alanda çok gerekli olduğuna inanamıyorlar. Kendi mesleklerinin öğretisi doğrultusunda hareket etmeye çalışıyorlar. Çocuk suçlu da olsa, mağdur da olsa sonuç olarak savunmasız bir kişi.” (Adliye, Pedagoğ 1, Türkiye)

Türkiye’de çocuk suçluluğu alanında çalışan profesyonel meslek elemanları, diğer personellerin çocukla iletişimine yönelik genel anlamda bu özel alanla ilgili eğitimleri olmadığı için iletişimin sınırlarını, etik değerleri aşarak, sert bir mizaçla, düşük motivasyonunu ve beklentisiz duygularını çocuğa yansıtarak bir iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir. Eğitimsiz memurların çocuklara yönelik beklentilerinin düşük olması, kişinin duyarlılığına ve kişilik özelliklerine göre çocukla kurduğu iletişimin şekillenmesi bu konuda bir standart yaklaşımın olmadığını ve çocuğun gelişiminde olumsuz etki yaratabilecek risk oluşturduğunu göstermektedir.

4.7. Sosyal İnceleme Raporlarının Çocuk Adalet Sisteminde İşlevselliğine Yönelik Görüş

Görüşmecilere sorulan ‘Sosyal İnceleme Raporlarının çocuk adalet sisteminde işlevselliği hakkında ne düşünüyorsunuz?’ sorusuyla aşağıdaki cevaplar alınmıştır:

“Rapor olmadan hiçbir şey yapamazlar. Pedagoglar çocuğun sürecini takip ediyor ve bunları yazıyor; çocuk/genç mutsuz, çok kilo kaybetti, sigaraya başladı, kilo aldı gibi gözlemleri sosyal kuruma bildiriyoruz. Belediye inceliyor. Biraz daha gözlemlememizi istiyor. Belki okulunda bizim gözlemlerimizle aynı notları var. Bunların hepsi sosyal kurumda toplanıyor. Raporlara göre tedbir alınıyor. Sosyal Kuruma yazılan rapor anında aileye haber veriliyor. Hatta rapor okunuyor. Onay vermesi için değil, bilmesi için aileyle paylaşılıyor. Sadece cinsel istismar vakaları araştırma sürecinde aileden gizli kalıyor. Mahkeme, sosyal kurumun verdiği raporu göre karar veriyor. Mahkeme gence “haftada 3 gün Gençlik Kulübüne gitme” kararı verdiyse, takip ediyoruz. Gelmiyorsa mahkemeye bilgi veriyoruz. Hakim; huzurevine gitme, izmarit toplama, mültecilerle çalışma, kreşte çocukla çalışma cezası da verebiliyor.” (Gençlik Kulübü, Pedagog 1, Danimarka)

“Ceza kararı sürecinde hâkim, sosyal danışmanın değerlendirme ve önerisini göz önünde bulunduruyor. Biz her 6 ayda 1 çocuk hakkında belediyeye rapor yazıyoruz. Belediyede çalışan sosyal danışmanların en çok önemsendiği konu okul veya iş nasıl gidiyor... çocuğun değişen her durumunu da belediyeye haber veriyoruz. Birlikte çözüm buluyoruz. Benim iletişimimde olduğumuz kurum belediye, mahkeme değil.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagog 3, Danimarka)

“18 yaş altı tüm davalarda savcı, hakim kesinlikle bize soruyor: “Bu çocuk hakkında ne biliyorsunuz? Ne önerirsiniz?” ona göre rapor hazırlıyoruz. Aileyle, çocukla görüşüyoruz. Okulu nasıl gidiyor?, Sokak hayatı nasıl?, Spora gidiyor mu?... gibi incelemeleri yapıp rapor hazırlıyoruz. Bir daha yapmayacak garantisi veriyorsa ve biz de buna inanyorsak ona göre rapor yazıyoruz. Kaç kere bu gence belediye olarak şans verdik, çok fazla tekrerr eden bir suçsa çocuğa yardım edemediğimizi bildiriyoruz. Savcı, hakim ona göre cezasını belirliyor.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagog 3, Danimarka)

“Mahkeme sürecinden önce temsilcilerle (savcı, belediye görevlisi, meslek elemanları) davaları tartışıyoruz. Çocuk için en iyi tedavi (tretman) neyse ona karar vermeye çalışıyoruz. Sosyal hizmet görevlileri çocuk hakkında bildiklerini anlatıyor. Çocuk için neyin en iyisi olduğuna karar veriyoruz. Biz en iyi müdahaleyi öneriyoruz, gerisi hakime kalmış. Sıklıkla kararımızı önemsiyorlar. Bazen çocuk için uygun kuruma yerleştirilmesi, bazen ailenin sosyal yönden tedavi edici hapisane dışında başka çözüm bulmak zorundayız. Hapisane son çare. Cinayet gibi ağır suçlarda. Hapisane seçeneği yerine başka kurum bulmaya çalışıyoruz.” (Belediye, Avukat 1, Danimarka)

Danimarka’da çocuk suçluluğu alanında çalışan profesyonel meslek elemanı mahkemeye sunulmak üzere çocuk hakkında sosyal inceleme raporu hazırladığında rapor hakim karar sürecini büyük oranda etkiliyor. Çocuğa yönelik en iyi uygulamanın planlanması için avukat, sosyal hizmet uzmanı, pedagoğ mahkeme süreci öncesinde ellerindeki verileri tartışıyor.

“Sosyal inceleme raporlarını dikkate alıyorlardı çoğu zaman. Ancak orada sosyal inceleme raporunu kim yazıyor? Niteliği nasıl? Önemli olan nokta burası. Bu rapor sosyal hizmet uzmanı tarafından detaylı bir sosyal inceleme sonrasında yazıldığında önerilen değerlendirme kararı mahkemece önemsenecektir.” (ÇODEM, SHU 1, Türkiye)

“Raporu yazan kişinin niteliği çok önemli. Çocuğun ilk öyküsünün, gelişiminin, aile durumunun, kurum içindeki ortamın iyi gösteriliyor olması lazım. İyi bir sosyal inceleme raporunun bu sistemde değerlendirileceğini düşünüyorum.” (ÇODEM, SHU 2, Türkiye)

“İstenen sosyal inceleme raporu mahkemeye sunuluyor. Sonraki süreç Adalet Bakanlığı tarafından takip ediliyor. Dosyası hakkında bilgimiz olmuyor. Ancak çocuğun tekrar suçla ilişkisi olursa dosyasında geçmiş suçlarını görüyoruz.” (Çocuk Şube, SHU 3, Türkiye)

“Raporların istenilen verimde ve kalitede yazılmadığını düşünüyorum. Bu rapor herkes tarafından yazılmamalı. Herkes yazabildiği için raporun sonuç kısmında

kopyala yapıştır mantığıyla öneriler sunuluyor. Mesela 3. sınıftan terk çocuğa eğitim tedbiri önerilmiş...” (Denetimli Serbestlik, SHU 4, Türkiye)

“Sosyal İnceleme Raporları hakimın mesleğe verdiği, çocuğa verdiği değerle şekilleniyor. Bazen prosedürel olarak kalıyor. Sosyal inceleme raporu olmadığı zaman suça sürüklenen çocuğun davası danıştaydan dönüyor. Bazı hakimler sadece karar danıştaydan dönmesin diye bizden bu raporu istiyorlar. Bazılarıysa buna gerçekten dikkat ediyorlar.” (Cezaevi, SHU 5, Türkiye)

“Rapor çocuğun savunusuna odaklansa da son söz savcının, hakimın oluyor. Sosyal inceleme raporundaki değerlendirme önerisinin dikkate alınma zorunluluğu yok. Dolayısıyla raporların dikkate alınması hakimın, savcının bireysel tavrına bağlı. Öte yandan sosyal inceleme raporunun yazılma tarzı da önemli. Tek görüşmeyle basit düzeyde bir format doldurularak yazılan bir rapor olunca bu işi birçok meslek grubuna da veriyorlar. İlk günü ayrı, 3 günü ayrı, 1 haftası ayrı yazılmalı, klinik öyküsü, madde öyküsü hakkında bilgi verilmeli, istinat edilen suç hakkında bilgi toplanmalı.” (STK, SHU 6, Türkiye)

“Yazılan raporların yasa gereği, mecburen dikkate alındığını düşünüyorum. Bir kâğıt parçası olarak görülüyor. Gerek çocuk adalet sisteminde gerek aile mahkemesinde uzman raporlarının karar sürecine birebir etki etmesi gerektiğini düşünüyorum. Önemszenmeyen ve mesleki öneri üzerine kamuda karşılığını bulmayan değerlendirmeler, meslek elemanlarının da motivasyonunu düşürüp mesleğinin başındaki idealist bakışını kaybetmesine neden olarak, zamanla mahkemenin beklentisine yönelik yazılan rapora dönüşüyor.” (Adliye, Pedagog 1, Türkiye)

Görüşmecilerden elde edilen bilgilerde, Türkiye’de çocuk suçluluğu alanında çalışan profesyonel meslek elemanı mahkemeye sunulmak üzere çocuk hakkında sosyal inceleme raporu hazırladığında çoğunlukla mesleki değerlendirmelerin dikkate alındığı, bazen de hakimın mesleğe verdiği değere ve kişisel tavrına bağlı olarak kararın şekillendiği öğrenilmiştir. Bununla birlikte görüşmeciler raporların adalet sistemindeki değerinde raporu yazan kişiyi ve raporun niteliğini değerlendirmişlerdir. Sosyal hizmet görevlisi adıyla birçok meslek grubunun sosyal hizmet mesleğine dahil edilmesiyle sorun

yaşanmaya başlandığını, detay içermeyen, sonuç ve değerlendirme kısmının kopyala yapıştır mantığıyla yazıldığını, çocuğun gerçekliğinden uzak olduğunu vurgulamışlardır.

4.8. Görüşmecilerin Suça Sürüklenen Çocuklar Adına Alınan Tedbirin Niteliğine Yönelik Değerlendirmeleri

Görüşmecilerden ‘Suça sürüklenen çocuklara mahkemece alınan tedbir niteliğindeki kararları nasıl değerlendiriyorsunuz?’ sorusu aracılığıyla aşağıdaki yanıtlar alınmıştır:

“Suçta tekerrürlük varsa hapsi düşünüyorlar. Gençlerin kanunu çok esnek. Bazen biz bile bu çocuk ne zaman hapse girecek diyoruz.” (Gençlik Kulübü, Pedagog 1, Danimarka)

“Bazen yerinde bazen de gereksiz buluyorum. Mesela bazı pedagog veya öğretmenler ön yargılı olarak çocukta veya ailesinde bir sorun olduğunu belediyeye bildirebiliyorlar. Belediye görevlileri gelen bildirim üzerine çocuğu ve ailesini araştırıyor. Meslek elemanları sanki işini iyi yaptığını gösterme çabasıyla bir neden yokken bu bildirim yapıyor. Aslında onların işi de sadece sorunu bulmak değil; eğer sorun varsa bunu çözmek için mesleki müdahalede bulunmak, çocukla yakınlaşmak, güvenini kazanmak ve sorun var mı yok mu anlamak. Hakim ve savcı genel anlamda yasaya uygun karar vermeye çalışıyor. 18 yaşından küçük olanlar topluma geri kazandırılсын, eğitimleri durmasın, desteklensinler diye açık cezaevlerini pozitif buluyorum. Kapalı cezaevlerinde psikolojilerinin olumsuz yönde etkilendiğini ve ömür boyunca bunu unutamayacaklarını düşünüyorum. O noktaya gelmeden çocuğu kurtarmamız gerekiyor.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagog 3, Danimarka)

“Bazen saçma cezalar görebiliyoruz. Geçen yıl 16 yaşında bir gencin arkadaşı telefon çalmış ve gence vermiş. Kaç demiş o da kaçmış. Yakalanınca 1,5 yıl hapis cezası aldı. Sicili de temizdi. Sonra yüksek mahkemeye gitti. 3 ay kapalı, 1 yıl açık kurum ve sonrasında 6 ay-1 yıl arasında kendi dairesinde yardım alması kararına çevrildi.” (Belediye, SHU 1, Danimarka)

“Çocuğun rehabilitasyonu her zaman ön planda. Kapalı kurumlar en son çare. Böylece sistem çocuğu hapishaneden koruyor. Bir cezayı hapishaneye tercih ederim.” (Belediye, Avukat 1, Danimarka)

Danimarka’da 18 yaş altındaki bireyin suç davranışından bahsederken topluma nasıl geri kazandırılacağına yönelik büyük bir çaba söz konusudur. Ceza, ciddi ve tekerrür eden suçlarda amaç değil araç olarak düşünülmektedir. Alternatif sistemler, rehabilitasyon işlevleri, danışmanlık hizmetleri her belediyede mevcuttur.

“Tedbirler yeterli. 5 tedbir türü var. Özellikle ‘danışmanlık’ tedbiri çok önemli. Ayda 1 çocuğu görmüş oluyorsun. Bence önemli olan kim yapıyor? Nasıl yapıyor?” (ÇODEM, SHU 1, Türkiye)

“Çocuğun neden suça sürüklendiğine bakmaksızın, suça sürüklenmesi üzerinden giderek karar veriliyor. Bu bence doğru değil. Suça sürüklenmenin de spesifik bir tarafı var; mesela madde kullananın başka, kendisine zarar verenin başka yöntemle ve başka kurum ortamında rehabilite edilmesi gerekiyor.” (ÇODEM, SHU 2, Türkiye)

“Bazı çocuklar için uygun olmayan kararlar verilebiliyor. Süreçler geç ilerleyebiliyor. Zaman kaybediyoruz, karar 6 ay sonra verildiğinde çocuk bambaşka bir yerde, çevrede olabilir. Tedbir kararlarını uygulama komisyonu olmalı, sağlıktan, milli eğitimden, sosyal hizmetlerden bir ya da ne kadar ihtiyaç varsa meslek elemanı burada çalışmalı ve süreç tıkır tıkır işlemeli. Çocukların hayatı çok değişken. Kararların çabuk alınması ve seçeneklerin olması gerekiyor.” (Denetimli Serbestlik, SHU 4, Türkiye)

“Tedbir kararı genelde; özellikle çocukların çoğunluğu madde kullandığı için danışmanlık, eğitim ve sağlık kararı oluyor. Sosyal inceleme raporlarının sonucu kopyala yapıştır gibi oluyor. Genelde hakimler bu kararı veriyorlar.” (Cezaevi, SHU 5, Türkiye)

“Çocuk adli sisteme girdikten sonra çıkışı zor oluyor. İmzası, denetimi olabiliyor, tutuklu yargılanabiliyor. Davalar uzun sürüyor. Ortamından kurtarmaya, ortamını düzeltmeye yönelik bir çaba yok. Sadece cezalandırmayla korkutuluyor. Rehabilitasyona yönelik yönlendirme genellikle yapılmıyor.

Aslında yapılamıyor. Çünkü çocuğu yönlendirebilecek bir kurum varlığından bahsedemiyoruz.” (STK, SHU 6, Türkiye)

“Tedbir kararlarının uygulama sorunu var. Uygulayıcı çocuğu bulamayabiliyor, karşı taraf tedbir kararına riayet etmeyerek devamsızlık yapabiliyor ve iş evrak/kırtasiye işine dönüşüyor. Bu nedenle karar sonuca ulaşmıyor.” (Adliye, Pedagog 1, Türkiye)

Türkiye’de suça sürüklenen çocuklara yönelik mahkemece alınan tedbir kararlarının uygulanmasında sorun yaşandığı, sürecin yavaş işlediği ancak hızlı karar vermek gerektiği, kararların çocuğun suça sürüklenme nedenine bakılmaksızın sonuç olan suç davranışı düşünülerek yani suç genelleştirilerek kurumlarla iş birliği yapıldığı, suçun türüne ve çocuğun durumuna uygun kurumdan destek almak için seçeneğin, alternatif kurumların, olmadığı bilgisine yapılan görüşmeler aracılığıyla ulaşılmıştır.

4.9. Sosyal İnceleme Raporu Hazırlamak İçin Sahip Olunan Zaman ve İmkana Yönelik Değerlendirme

Görüşmecilere ‘Suça sürüklenen çocuğa yönelik sosyal inceleme raporu hazırlamanız istendiğinde “çevresi içinde birey” yaklaşımıyla değerlendirebilmek için zaman ve imkana sahip misiniz? Sosyal İnceleme görüşmesi nasıl gerçekleşiyor?’ sorusu sorularak aşağıdaki yanıtlar elde edilmiştir:

“Evet sahibiz. Her çarşamba toplantı yapılır. Ben şu çocuk hakkında gözlem raporu yazacağım diyen pedagog bu rapor için serbest bırakılır ve raporunu tamamlaması beklenir. Çocuğun güvenini kazanana kadar zaman harcarız. Gördükçe yazıyoruz. Gerçek iletişim olduğunu çocuğa hissettirmek için mesela “gel hadi kebab yemeye gidelim, maça gidelim” diyoruz ya da aramız çok iyiyse “hayırdır, ne oldu? herşey yolunda mı?” diyebiliyoruz. Çocukla oturup kapalı bir ortamda, kalem/kağıt alarak bir görüşme asla yapmıyoruz.” (Gençlik Kulübü, Pedagog 1, Danimarka)

“Raporu hazırlayan kişiye zaman veriliyor. Yazan kişi de ne kadar zamana ihtiyacı olduğu söyler, kısa sürede yazması istenirse yazan kişi hakkını arar, uygun olmadığını söyler. Kısacası yeterli zaman ve imkana sahibiz.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagog 3, Danimarka)

“Eğer bizde dosyası yoksa mahkeme değil ama polis bize yönlendiriyor. Polis, ‘biz bu çocuktan endişe ediyoruz, bir araştırın’ diyorlar. Biz de çocuk hakkında mesleki rapor yazıyoruz. Bu rapor kanunen 4 ay süreli. Okulla, aileyle, gençle, okul dışı ilişkili olduğu kişilerle, gittiği kulüplerle ilgili araştırma yapıyoruz. Ona göre alması gereken yardımı, katılması gereken faaliyeti belirliyoruz.”
(Belediye, SHU 1, Danimarka)

Danimarka’daki görüşmeciler yeterli zaman ve imkana sahip olduklarını, çocuğun güvenini kazanmak adına talep ettiği süreye ve imkanlara sahip olduklarını, bu konuda belediye tarafından desteklendiklerini, rapor için bilgi toplama sürecinde çocukla yüz yüze görüşme yapmak yerine alanda beraber zaman geçirerek gözlemlerde bulduklarını aktardılar. Açık cezaevinde görüşmeci ile gün boyunca çalıştığı yerde vakit geçirilerek görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu durum araştırmacı açısından çocukların kaldıkları alanların, sağlanan hizmetlerin de gözlemlenme fırsatını doğurmuştur. Çalışanların çocukların potansiyellerine göre fiziksel çevreyi düzenledikleri, mesela araba tamirine ilgisi olan bir çocuk için tamirhane atölyesi yaptıkları, psikiyatri randevusu olan çocuğun pedagoğ şoförlüğünde randevusuna götürüldüğü, çocuğun bağ kurduğu meslek görevlisini her zaman arayabildiği görülmüştür.

“Eğer yatılı kurumdaysak ilgilendiğimiz çocuk sayısı belli ama diğer taraftan bir Adalet Bakanlığı’nda, bir Sağlık Bakanlığı’nda bunu yapamayabiliyorsun. Bizim aracımız var. Çocukla ilgili incelemeye çıkıyoruz. Her kurum imkana sahip değil.” (ÇODEM, SHU 1, Türkiye)

“ÇODEM’de mesleki rapor için 10 gün süre tanınıyor. 10 gün içinde aileyi, çocuğu tanımamız ve bunun hakkında rapor yazmamız isteniyor. Bu iyi bir süreç. Özellikle aile yakındaysa inceleme yapmak mümkün oluyor. Fakat çocuk mesela Zonguldak’tan geldi. Biz Zonguldak’a yazı yazıyoruz. Oradaki meslek elemanları sosyal inceleme yapıyor ve çoğu zaman bu sosyal incelemelerde sorun yaşıyoruz; geç gönderiliyor, çocuk orada olmadığı için değerlendirme yapan uzman sadece ailenin anlattığıyla bir rapor hazırlıyor. Oysa ‘çevresi içinde birey’ kapsamında bir rapor hazırlanması gerekiyor.” (ÇODEM, SHU 2, Türkiye)

“Bilgi kaynağımız sadece çocuk. Yanında velisi varsa onunla da görüşüyoruz. Çocuk Şube’ye getirilen çocuk, polis ifade için odaya alınır. Avukat ve sosyal çalışmacı eşliğinde ifadesinin alınması sağlanır. Sosyal hizmet uzmanı mesleki raporu için görüşme yapar. Çocuğun ifadesiyle beraber sosyal inceleme raporunun mahkemeye gitmesi, beraber değerlendirilebilmeleri için kısa süre içerisinde raporu yazmak gerekir.” (Çocuk Şube, SHU 3, Türkiye)

“Zamana sahibiz ama imkanlar için aynı şeyi söyleyemeyeceğim. Bireysel görüşmelerimi burada yapmaya çalışıyorum ki gördüğünüz gibi kapalı ve sessiz bir alan değil (demir ofis paravanıyla ayrılmış, giriş kapısı olmayan bir çalışma alanı). Ama çoğu zaman bireysel görüşmelerimi eğer boşsa seminer odasında gerçekleştiriyorum. Görüşme odası ortamı olmasa da çocukla baş başa kalabileceğim sessiz bir alan. İki tane seminer odası mevcut.” (Denetimli Serbestlik, SHU 4, Türkiye)

“Gerekli zaman ve imkana çalıştığım kurumda sahip olamıyorum. Çalıştığım alandan dolayı çocuğun çevresiyle görüşme imkanım olmuyor. Sadece çocuktan ve dava dosyasından bilgi sahibi oluyorum. Bir sağlık sorunu var mı, kitap okumak istemiş mi, eğitimini hangi düzeyde gibi bilgileri toplamak için de revir birimine, eğitim birimine danışıyorum.” (Cezaevi, SHU 5, Türkiye)

“Sosyal hizmet kuruluşlarında imkan olarak istediklerimizi alıyoruz. Fakat yeterli zamana sahip değiliz. (5395 nolu kanun-madde 30’dan sonra değişen sosyal hizmet görevlisi tanımı) Burada yazan kişinin niteliği de önemli. ‘Çevresi içinde birey’ kavramına yönelmek bir yana dışarıdaki hayatıyla bağlantı kurmak bile zaman, görev tanımı nedeniyle araştırılamıyor.” (STK, SHU 6, Türkiye)

“Raporlara genelde belirli bir süre veriliyor. Ama istenilen rapor sayısı fazla, ulaşım aracı gibi imkanlar için prosedürel işlemler var. Hukuk mahkemelerinde biraz daha kolay, fakat ceza mahkemelerinde hazinenin kaynakları kullanıldığı için zorlaşıyor. Bulunulan yere, bölgeye, savcıya, idari amire göre imkanların kullanımı, değişiklik gösteriyor. Okuluyla görüşülmesi gereken çocuklar için rehber öğretmenle telefon görüşmesi yapıyoruz.” (Adliye, Pedagog 1, Türkiye)

Türkiye'deki görüşmeciler sosyal inceleme raporu hazırlanırken sahip olunan zaman ve imkanlara yönelik çalıştıkları kuruma göre değişen cevaplar vermişlerdir. ÇODEM'de çalışan iki görüşmeci de yeterli zamana sahip olduklarını fakat görüşmecilerden biri; farklı bir ilden gelen çocuk hakkında rapor yazılması gerektiğinde bu incelemeyi çocuğun dahil edilmeden ailesinin bulunduğu ildeki görevliden talep edilmek zorunda kaldığını ifade etmiştir. Çocuk Şube'deki görevli yaptığı mesleki görüşmede bilgi kaynağının sadece çocuk olduğunu, yanındaysa ebeveyninden de bilgi alabildiğini, denetimli serbestlikte çalışan görüşmeci zamana sahip olduğunu ancak görüşme için sesli ve paravan ile ayrılan kapısı olmayan ofis alanının uygun olmadığını, cezaevinde çalışan görüşmeci yeterli zaman ve imkana sahip olmadığını, bilgi kaynaklarının çocuk ve cezaevindeki birimler olduğunu, yetiştirme yurdunda çalışan görüşmeci zaman ve imkana sahip olduğunu, önemli olanın iyi bir sosyal inceleme raporu yazılması olduğunu, adliyede çalışan görüşmeci de zamana sahip olduğunu ancak imkanların mahkemenin koşullarına göre değiştiğini ifade etmiştir. Görüşmecilerin tamamı 'çevresi içinde birey' yaklaşımıyla mesleki rapor hazırlamak için yeterli zamana sahip olduklarını belirtmişlerdir. Fakat bununla beraber Çocuk Şube'de yapılan görüşmede bilgi kaynağı çocuk olup çocuğun ilişkili olduğu çevreyi, sistemleri inceleme fırsatı sunmamaktadır. Aslında yasal düzeyde ve mesleki görev tanımında da bu belenmemekte, imkan verilmemektedir. Denetimli Serbestlik çalışanı paravanla çalışma alanları ayrılmış olan kalabalık ofis ortamında çalışmakta, bireysel görüşmelerini yapmakta, çocuğu dinlemektedir. Ancak boş bir ortak alan bulursa görüşme için kullanabilmektedir. Çocuğun kendini rahat ifade edebilmesi, kendisine verilen değerin gösterilmesi bu koşullarda mümkün değildir. Cezaevinde çocuğun suça yönelme sebebi, sosyal sorununa yönelik çeşitli eğitim, grup çalışması modelleri meslek elemanlarına aktarılmaktadır. Bu oldukça olumlu bir planlama olmakla beraber eğitimleri, grup çalışmalarını uygulayacak personel sayısı çok azdır. Cezaevindeki görüşmeci 4.000 mahkumun olduğu yerde 4 meslek elemanı olarak hizmet sunduklarını belirtmiştir. Günlük girişin yoğun olduğu ve rutin işlerinde yapılması gerektiği düşünülürse çalışan sayısıyla rehabilitasyon çalışmalarını yürütebilmek olanaklı değildir.

4.10. Suça Sürüklenen Çocuğa Yönelik Sunulan Mesleki Hizmete “Çocuğun Katılımı” Hakkında Değerlendirme

Görüşmecilere ‘Çocuğa hizmet sunarken çalışmakta olduğunuz alanda “çocuğun katılımı” hakkında ne düşünüyorsunuz?’ sorusu sorularak aşağıdaki yanıtlar alınmıştır:

“Çocuğun her zaman fikirlerini katıyoruz. Hükmü olmayan sözleşme de yapabiliyoruz, çocuğun güvenini kazanmak için. Çocuğun fikirlerinin önemsendiğini gösteriyoruz.” (Gençlik Kulübü, Pedagog 1, Danimarka)

“Bazen dışarıda risk altındaki çocuğa, bazen de SSP üzerinden anonim şekilde mesajlaşarak çocuklara ulaşıyoruz. Kimlik bilgileri bilinmeyerek SSP üzerinden mesajlaşıyoruz. Bu da karşı tarafa güven sağlıyor. Ancak çocuk intihar edeceğini söylediye polise haber verilir. En az 4 dakika online kaldıysa IP adresi üzerinden mesaj gönderen bilgisayarın keşfedilmesi ve intihar riskinin ortadan kaldırılması sağlanabilir. Önemli olan çocuğun güvenini kazanmak ve müdahaleyi birlikte planlamak. Çocuğun katılımı her aşamada önemli, önemsenmeli.” (Belediye, Pedagog 2, Danimarka)

“Tek amacımız çocukların fikirlerine göre sürece devam etmek. Bu yolda beraber yürüyoruz. Ne önlerindeyiz ne de arkalarında.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagog 3, Danimarka)

“Çocuğun katılımı çok önemli, hatta en önemlisi o. Kararını önemsiyoruz, anlamaya çalışıyoruz. Zaten gencin motivasyonu yoksa yaptığımız iş boşa gidiyor. Motivasyonunu yükseltebiliyorsak, suçtan uzaklaştırabiliyoruz. Bazıları ‘seninle konuşmak istemiyorum’ diyebiliyor. ‘Tamam, konuşmana gerek yok, ben yine de seninle ilgileneneğim’ diyorum. İstese de istemese de mentöre diyoruz; okula git orada tanış, okulda değilse ailesiyle görüş, ne yaparsan yap bu çocukla tanış, güvenini kazan.” (Belediye, SHU 1, Danimarka)

Danimarka’daki görüşmeciler, çocuk suçluluğu alanında hizmet sunarken çocuğun katılımının mesleki müdahalenin her aşamasında önemi olduğunu, fikirlerinin önemsendiğini göstererek çocuğun motivasyonunun sağlanmasının gerektiğini ifade etmişlerdir.

“Bu çok önemli. Başlangıcı düşünürsek çocuk aslında kuruma zorunlu olarak yerleştiriliyor. Bu noktada katılımdan bahsedemeyiz. Ancak kurumdaki süreçlerinde katılımlarını destekliyoruz, isteklerini olanaklarımız ölçüsünde yapmaya çalışıyoruz.” (ÇODEM, SHU 1, Türkiye)

“Bizim kurumumuzda çocuklar kendi içlerinden bir veya iki kişiyi temsilci olarak seçiyordu. Diğer çocuklarla ilgili karar aldığımız toplantılarımıza o çocukta gelirdi. Gitmek istedikleri etkinliklere, yapmak istedikleri aktivitelere kendileri karar verirdi. Mesela gemi turu yapmak istiyorlar. İl Belediyesi’ne giderlerdi: bize planlamamız için ücretsiz yol imkanı sağlar mısınız diye destek isterlerdi. Bu sayede çocukların hayata katılımı ve kendilerini gerçekleştirmelerine destek olmaya çalışıyorduk. Çocukların talepleri ve potansiyellerine göre kuaför odaları, hobi odaları, tiyatro yapılabilecek konferans salonları, dans öğretmenleri eşliğinde zumba, folklör kursları için alanlar mevcuttu. Kursların birçok odası vardı, önceden bilgisayar odasının da olduğunu fakat çocukların kırdığı için tekrar alınmadığını duydum. Diyanetten din görevlisi de geliyordu.” (ÇODEM, SHU 2, Türkiye)

“Görüşme esnasında çocuğun görüşlerini, taleplerini soruyoruz. Katılımı önemli ve olabildiği ölçüde bu sağlanmaya çalışılıyor.” (Çocuk Şube, SHU 3, Türkiye)

“DENGE Projesi tam da bunu hedefliyor. Çocuğun katılımı çok önemli. Sonuçta çocuklar buraya zorunluluktan geliyor. Hukuksal süreç, mahkeme kararı ve yasal boyutta uymaları gereken birtakım kurallar var. Uymadıkları zaman biliyorlar ki ceza infaz kurumuna geri dönebilir. Zorunlu olarak geldikleri için imzayı atmak zorunda, ev hapsini uygulamak zorunda, bireysel görüşmeye gelmek zorunda... Bu zorunlulukların dışında Adalet Bakanlığı tarafından geliştirilen DENGE Projesinde çocukla meslek elemanının birlikte karar vererek hazırladığı Denetim Planı var. Hangi kursa gitmek istiyorsa katılımını arttırmak için gönüllüğünü esas alarak seçenekleri sunuyoruz.” (Denetimli Serbestlik, SHU 4, Türkiye)

“Görüşme ve grup çalışması kişinin müracaatına bağlı. Bu nedenle sürece katılmaları kendi talepleri doğrultusunda gerçekleşiyor.” (Cezaevi, SHU 5, Türkiye)

“Çocukla beraber karar alındığında süreçlerin çok daha rahat ilerlediğine inanıyorum. Çocuğa karar alması için cesaret verirdim. Özellikle alternatif sunulduğunda çocuğun sürece katılım ihtimali artıyor. (STK, SHU 6, Türkiye)

Türkiye’deki görüşmeciler, Danimarka’daki görüşmecilerle paralel olarak çocuğun katılımının mesleki müdahale sunarken çok önemli olduğunu, olanaklar ölçüsünde çocukların taleplerinin karşılanmaya çalışıldığını aktarmışlardır.

4.11. Suça Sürüklenen Çocuklara Sunulan Sosyal Hizmet Müdahalesi Sonrası İzleme, Takip Süreçlerine Yönelik Değerlendirme

Görüşmecilere sorulan ‘Suça sürüklenen çocuğu yeniden toplumsallaştırma sürecinde izleme, takip, ilişkili olduğu mekanizmalarla iş birliği ve koordinasyonun sağlandığını düşünüyor musunuz?’ sorusu üzerine alınan cevaplar şu şekildedir:

“Hakim ve Sosyal Kurum çocuk/genç ile ilgili kararını veriyor. Bize bildiriyorlar. Pedagog tarafından takibinin zor olduğunu düşünüyorsak psikoloğa ihtiyacı olduğunu belirtiyoruz. Başka bir kurumdan destek almasını sağlıyoruz. Çocuk ve Gençlik Kulüpleri onların güzel vakit harcadıkları yer olarak bilindiği için burasının toplantı yeri gibi algılanmasını istemiyoruz. Çocuğu her zaman destekliyoruz. Çocuk istiyorsa biz psikoloğa götürüyoruz.” (Gençlik Kulübü, Pedagog 1, Danimarka)

“Çocuk hakkındaki mesleki raporlar, dosyası internet sistemi üzerinde kayıtlı tutuluyor. Çocuk başka bir belediyede yaşamaya başlasa da bu bilgiler taşındığı yeni belediyeye gönderiliyor. Çocuğu takip ediyoruz.” (Belediye, Pedagog 2, Danimarka)

“Belediye ve SSP’ler takip sürecini yönetiyor. Kurumda kaldığı süreçten belediyeler memnunsal, gençte memnunsal, bu takibi ister misiniz, diye bize soruyorlar. Bunun ücretini belediye ödüyor. Genç kuruma geldiği zaman hayatında bazı şeyleri değiştirme, düzenleme kararı alıyorsa bunu bir nevi

destek bulduğu için alıyor, bir taraftan güvendiği için alıyor. O genç bu güvenci bir anda kaybederse aynı şekilde geri dönme ihtimali oluşur. Yani çocuğu güvendiği yolda yalnız bırakmamak istiyoruz.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagog 3, Danimarka)

“Bu durum zaten hukuk olarak kanunlarda yazılı. Çıkmadan önce kapalı kurum ya da açık kurum bize bilgi veriyor. Zaten dosyası benim elimde. Girdiği ve çıkacağı tarih yazıyor. Çıkacağı tarihi biliyorum. Kurumdan çıkınca kendisine yardımcı olacak mentörü, kaldığı kurumdan çıkışına 2 ay kala tanıştııyoruz. Okula gidişlerinde ya da iş bulmasında yardımcı olarak topluma kazandırmaya çalışıyoruz. Bazen de Gençlik Kulüpleri’ne belirli gün ve saatlerde gitmesi zorunlu diye karar çıkabiliyor. Bazıları da 6 ay kapalı 6 ay denetim şartıyla evinde ceza alıyor. Evindeki 6 ay süreçte tekrar suç işlese 6 ay tekrar hapishaneye giriyor.” (Belediye, SHU 1, Danimarka)

Danimarka’daki yapılan görüşmelerde suça sürüklenen çocuklara sunulan kapalı veya açık kurumdaki hizmet sonrasında çocukların belediye ve SSP görevlileri tarafından takip edildiği, hizmet planının bitimine 2 ay kala kendisine bir mentör ayarlandığı ve onunla tanıştırıldığı, toplumsal hayatta da mentör tarafından desteklendiği, çocuğa ait tüm bilgilerin belediye ve SSP görevlilerinin erişebildiği internet sisteminde kayıtlı olduğu, çocuk yer değişikliği yapsa dahi taşındığı belediyeye bu bilgilerin gittiği ve hoş geldin toplantısına çağrılarak aile ve çocukla tanışıldığı öğrenilmiştir.

“Çocuk kurumdan ayrıldıktan sonra bir yıl boyunca ekonomik destek sağlanıyor. Takip formumuz var. Genelde gençler para desteği sağlandığı için kolay bulunuyor. Ama ulaşamadıklarımız, izini kaybettiklerimiz de oluyor.” (ÇODEM, SHU 1, Türkiye)

“Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın bununla ilgili izlemeye yönelik bir çalışması var. Çocuk her çıktıktan sonra her 6 ayda 1 izleme yapmamız isteniyordu. Ama çoğu zaman çocuğa telefondan ulaşamıyorduk ve çocuktan ailenin de haberi olmuyordu. Çocuklar 18 yaşını doldurduğunda veya 18 yaşından küçükse rehabilite olduğunu düşündüğümüzde ailesinin yanına yerleştirilerek veya aile çocuk için riskliyse çocuk esirgeme kurumuna

yerleştirilerek çıkabiliyordu. Tekrar suça bulaşma olursa farklı bir ÇODEM'e gönderiliyordu.” (ÇODEM, SHU 2, Türkiye)

“Çocuk şubeye gelen çocuk hakkında görüşme, rapor süreci tamamlandıktan, ilgili kuruma yönlendirilmesi yapıldıktan sonra dosyası kapanır. Bu nedenle bu alanda çocuğun takip edilmesi beklenmemektedir.” (Çocuk Şube, SHU 3, Türkiye)

“Çalıştığım alanda böyle bir görevimiz yok. İnfazı bittiği an dosyası kapanıyor. Çocuk senin hayatından çıkar. Sen çocuğun hayatından çıkarsın.” (Denetimli Serbestlik, SHU 4, Türkiye)

“Sağlanmıyor. Meslek etiği gereği takip edilmesi gerekir. Fakat kanunlar da buna engel. Çocuğu ve kendimizi de korumak adına yakın çevresiyle iletişime geçmemiz yasak. Arayıp bilgi alamıyoruz ya da bizi aradıklarında bilgi veremiyoruz.” (Cezaevi, SHU 5, Türkiye)

“İzleme, takip sağlanmıyor. Sadece toplumsallaştırmak süreci için cezaevinde meslek edinme kurslarına katılabiliyorlar.” (STK, SHU 6, Türkiye)

“Düşünmüyorum...” (Adliye, Pedagog 1, Türkiye)

Türkiye'deki görüşmeciler, suça sürüklenen çocukların kaldığı kurumla ilişkisi kesildiğinde sosyal sistem tarafından takip edilmediğini ya da edilemediğini ifade etmişlerdir. ÇODEM'de çalışan görüşmeci, diğer görüşmecilere kıyasla kurumdan ayrılan çocuğa para desteği sağlandığı için takip edebildiğini, fakat diğer görüşmecilerden denetimli serbestlikte, çocuk şubede ve cezaevinde çalışan görüşmeciler kendilerinden bu görevin beklenmediğini ve çalışma şartlarından dolayı bunu sağlamalarının mümkün olmadığını, toplumsallaştırma sürecinin sadece kurumda verilen meslek edinme kurslarıyla sınırlı kaldığını belirtmişlerdir.

4.12. Çocuk Suçluluğu Alanındaki Uygulamalara Yönelik Değerlendirmeler

Görüşmecilere ‘Ülkenizdeki çocuk suçluluğunu önlemede eksik gördüğünüz, yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşündüğünüz uygulama var mı? Var ise bu/bunlar neler?’ sorusu iletilerek aşağıda belirtildiği gibi değerlendirmeleri alınmıştır:

“Gençler bazen aynı suçu 5-6 kez tekrarlıyor kapalı kuruma girmeden önce. Bazen fazla olduğunu düşünüyorum. Çocuk kendisine ve çevresine sorun yaratıyor fakat sistem bu konuda esnek davranıyor. Cezanın çocuğu rehabilite ettiğini düşünmüyorum fakat çevresine verdiği zarar için bir süre bu çevreden uzak kalması gerektiğini düşünüyorum. Sistem olarak iyiyiz. Ancak son dönemlerde ekonomiyi düşünmeye başladık. Çocuk için en iyisinin ne olduğuna bakamıyoruz. Ekonomi neye elverişliyse ona bakıyoruz. Eğer iki tane yurt varsa seçeneklerde, hangisinin en iyi olduğuna bakmıyoruz, hangisinin ucuz olduğuna bakıyoruz. Kurumda kalacak bir çocuğun devlete maliyeti 80 bin Danimarka Kronu ile 120 bin Danimarka Kronu arasında değişiyor. Bu nedenle devlet kurumları dışında kişiler özel yurt açabiliyor. Özel durumlu çocuk/gençler için maliyet değişebiliyor. Mesela ateş yakmayı alışkanlık haline getiren bir çocuk için özel olarak bu hizmeti veren kurum, çocuk için aylık 200 bin Danimarka Kronu talep edebiliyor.” (Gençlik Kulübü, Pedagog 1, Danimarka)

“Helsingor Belediyesi’ne bağlı SSP programı mükemmel işliyor. Hatta bu konuda diğer belediyelere de örnek çalışmalar yapıyoruz. Bizim belediyeye gelerek neler yaptığımızı dinliyorlar. Mesela isimsiz chat sistemimiz var. Çocuklar isim vermeden profesyonel kişilerden yardım alabiliyor. Okullara gidiyoruz. Kendimizi tanıtarak ‘bir ihtiyacınız varsa bizi arayın’ diyoruz. Çocuk suçluluğu alanı için iki tane Gençlik Kulübümüz var.” (Belediye, Pedagog 2, Danimarka)

“Bence sistemin ve çalışanların gençlere damga vurma, öncelikle maliyeti düşünmesi bizi kötü zamana götürecektir. Önceden gençlerle beraber ne kadar iş yaparlarsa o kadar güzel şeyler çıktığını bildikleri halde şimdi parayı daha çok düşünüyorlar.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagog 3, Danimarka)

“Meslek elemanlarının daha çok bilgisinin olmasının gerektiğini düşünüyorum. Ne kadar çok bilgileri olursa o kadar iyi yardım edebilirler. Bu nedenle daha fazla kurs ve eğitimin olması gerekiyor. Ben şu anda suç ve çocuk alanında yüksek lisans tezimi yazıyorum. Hatta bu belediyeye işe girerken yüksek lisans için okul ücretimi vermeyi kabul ettikleri için istedim. Çünkü zor bir alan ve bu

bölgede mülteci, yabancılar çok fazla, o nedenle onlar da kabul etti.” (Belediye, SHU 1, Danimarka)

“Gençlik mahkemesindeki profesyonel dili çocuk anlamıyor. Bu nedenle bu alanda çalışan meslek gruplarının çocukla iletişim konusunda eğitim almaları gerekiyor. Ayrıca medyada suç normalleştirilmemeli. Politik bir kararla bu duruma engel olunması gerekiyor.” (Belediye, Avukat 1, Danimarka)

Danimarka'daki görüşmeciler, çocuk suçluluğu alanında deneyimlerine ve mesleki görüşlerine yönelik var olan sistemle ilgili aşağıda belirtilen değerlendirme ve önerileri sunmuşlardır:

- Tekerrür eden suçlarda çocuğa esnek davranılıyor. Zarar verdiği çevreden uzaklaştırmak çocuğun farkındalığını sağlayabilir.
- Son zamanlarda devlet, ekonomik kaygı güttüğü ve bu alanda hizmet alan çocukların devlete masrafı fazla olduğu için çocuk için iyisini seçmek yerine en ekonomik olanı düşünölmeye başlandı.
- Medyada suçun normalleştirilmesi önlenmelidir.
- Suça sürüklenen çocuklara hizmet sunan tüm profesyonel çalışanlar ve diğer çalışanlar çocuğun dilini bilmeli, kendilerini geliştirmeleri için eğitimleri desteklenmelidir.

“Cezaevlerinin çocuk ve gençler için dönüştürölməsi, isminin de değiştirilmesi, eğitim haklarının sağlanması ve desteklenmesi, psikososyal servisin aktifleştirilmesi sağlanması gerekiyor.” (ÇODEM, SHU 1, Türkiye)

“Çalıştığım yerde çocukların suça sürüklenmesine kimin neden olduğu biliniyordu. Bazı isimleri vardı ve bunu herkes biliyordu. Onları ceza adalet sisteminde tutmak yerine çocukları kurumlara almak ve gelen çocukların çoğunun bu kişileri tanması yetişkinler yerine çocukların cezalandırıldığı gerçeğini gösteriyordu.” (ÇODEM, SHU 2, Türkiye)

“Kurumlar arasında iş birliği yapılması gerekiyor. Birbirlerinden haberdar, müdahaleyi takip eden sistemler oluşturulmalı, çocuğu mesleki müdahalenin başından sonuna kadar kaybetmeden hizmetin devamı sağlanmalıdır.” (Çocuk Şube, SHU 3, Türkiye)

“Çocukla ilgili yapılan hizmetlerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Çocuk kurumlara gelmeden koruyucu önlemlerin alınmasının daha etkili olacağını düşünüyorum. Mesela çocuğun nakil dosyası geliyor; o kadar çok hırsızlık dosyası var ki, o kadar çok suça karışmış ki, onu o bataklığa düşmeden kurtarmamız lazım. Çocuğun suça sürüklenme riskini azaltmayan yönelik alternatif kurumların var olması gerekiyor. Davalar çok uzun sürebiliyor. Çocuk 12 yaşında suça karışıyor, mahkeme kararı çocuk 15 yaşındayken sonuçlanıyor. Çocuklar için hızlı ve acil kararların verilmesi gerekiyor. Mesela çocukla görüşürken neden yaptığını konuştuğumuzda, bir kere yaptığında bir şey olmadığı için bir daha yaptığını ifade ediyor. Burada acil müdahaleden bahsederken ivedi alınması gereken önlemlerin; telafi edici bir görev, sorumluluk verme, suç çevresinden uzaklaştırma gibi seçeneklerin devreye girmesi gerektiğini düşünüyorum.” (Denetimli Serbestlik, SHU 4, Türkiye)

“Eğitimevi sayısı çok yeterli değil. Kız çocukları hüküm alana kadar yetişkin kadınlar ile bir arada kalıyorlar. Yetişkinlerle aynı yerde kalmasını istemiyorsan da tek kişili odada asimile oluyorlar. Böyle bir çözümsüzlük var. Bu kurumlarda da psikososyal çalışanı çok yetersiz. Hollanda’da bu tarz kurumda her çocukla 1 profesyonel çalışanın ilgilendiğini biliyorum. Fakat ülkemizde 30-40 çocukla 1 ya da maksimum 2 tane profesyonel meslek elemanı ilgileniyor. Çalışan kişi sayısı yetersiz. Ayrıca kullanılan programlar Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen standart müdahaleler. Meslek elemanının inisiyatifine bırakılmıyor. Uygulamaların şahsi olması gerektiğini düşünüyorum. Yapılandırılmış programların herkese uygulanabilmesini, aynı sonucun beklenmesini doğru bulmuyorum. Ayrıca kurumlararası, disiplinlerarası iş birliğine uzağız. Polis, belediye, cezaevi birbirlerinden bağımsız çalışıyorlar.” (Cezaevi, SHU 5, Türkiye)

“Çocuk Koruma Kanunu’nun tekrar düzenlenmesi gerekiyor. Tek başına ayrı olarak adlandırılacak çocuk ve gençlik sistemine ihtiyaç var. Eğitimsel, kültürel, sosyal, sportif mekanlara ihtiyacımız var. Belediyenin havuzu var. Bugün başvursan 2 ay sonra belki sıra gelir. Anne karnından itibaren çocuğu takip etmeliyiz. Çocuğu takip etmeyen aile hekimine, okula gitmeyen fakat öğretmeni tarafından takip edilmeyen çocuğa, raporunu yazmayan uzmana bir denetim

olmalı. Kamu kuruluşlarını hareketlendirmeden çocuk için yapılabilecek hizmetler sınırlı kalacaktır.” (STK, SHU 6, Türkiye)

“Toplumun tüm kesimini ilgilendiren bir alan olduğu için herkesin eğitim reformundan geçirilmesi gerekiyor. Toplum birbirine yaklaştırılmalı. Aynı ilde yaşayan ailelerde büyük farklılıklar görülebiliyor. Toplum homojenleştirilip ortak bir reform yapılabilse, ayırıştırmasa bütünleştirme politikası işlevsel hale gelse daha iyiye gideceğimizi düşünüyorum.” (Adliye, Pedagog 1, Türkiye)

Türkiye’deki görüşmecilerin çocuk suçluluğu alanında eksik gördükleri ve yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşündükleri fikirleri aşağıdaki gibi maddelenmiştir:

- Cezaevlerinin dönüştürülmesi gerekiyor. Eğitim olanakları sağlanmalı, profesyonel meslek elemanları aktifleştirilmelidir.
- Çocuğu suça sürükleyen kişilerin bilinmesine rağmen mağdur olan çocuk cezalandırılıyor ancak diğer kişiyle çalışılması gerekiyor.
- Kurumlararası ve disiplinlerarası iş birliği ile çocuğu bütüncül takip eden sistemlerin geliştirilmesi gerekiyor.
- Suç ortaya çıktıktan sonra çocuğun tanındığı, geç kalan müdahalelerin çocuğun suç davranışına yönelik farkındalığını, caydırıcılığı sağlayamadığı bu nedenle koruyucu ve önleyici müdahalelerin planlanması gerekiyor.
- Psikososyal servis çalışanlarının sayısı, özellikle cezaevinde, oldukça yetersiz. Çocuğun ihtiyacı olduğu hizmetin sağlanması az çalışanla mümkün değil. Uygulanması beklenen programlar standart. Fakat her çocuk ayrı özellikte olduğu için uygulamalar kişiye uygun şekilde planlanmalıdır.
- Çeşitli eğitimsel, sosyal, kültürel ve sportif faaliyet alanları her bölgede bulunmalıdır. Okul sonrası gibi boş ve özellikle ebeveynin desteği olamayan zamanlar için alternatif kurumlar her çocuğun ulaşabileceği şekilde planlanmalıdır.
- Çocuk Koruma Kanunu mevcut durumun ihtiyaçlarını ve soru işaretlerini karşılayacak şekilde tekrar düzenlenmelidir. Kamu çalışanları, toplum hassasiyetle dikkat edilmesi gereken grup olan suça sürüklenen çocukların nasıl fark edileceği, çocuklara nasıl yaklaşım gösterileceği, nereye, kime yönlendirileceği veya nerenin, kimin bilgilendireceği konusunda eğitilmelidir.

4.13. Mesleki Müdahale Sürecinde Yaşanan Zorluklar ve Kazanımlar

Görüşmecilere son olarak ‘Çalışmakta olduğunuz çocuk refahı alanında yaşadığınız özel zorluklar ve kazanımlardan bahsedebilir misiniz?’ sorusu sorulmuş ve aşağıdaki yanıtları alınmıştır:

“Mesleki zorluk yaşamıyorum fakat kişisel zorluk olarak babadan, anneden ilgi görmeyen çocuğun nasıl olabileceğini gördüğüm için kendi çocuklarım için çok korkuyorum. İlk yıllarda çocuğun/gencin ailesini için neden böyle yapıyorlar diyordum. Sonraları profesyonel bakış açısı edinmek şart oluyor. Kazanımlarım; hiçbir çocuk kötü değil, yaşadığı çevrede hangi çocuğun risk altında olduğunu çabuk görüyorum. Sevgi ve disiplinin bir arada önemli olduğunu öğrendim. Asıl amacımız çocuğu suça bulaştırmamak. Bunun için sürekli çabaıyorum.”
(Gençlik Kulübü, Pedagog 1, Danimarka)

“Yaptığımız iş insanla ve her zaman ihtiyaç olan bir iş. Matematikteki gibi $2+2=4$ gibi değil. Bu nedenle özel hayatına da giren bir iş oluyor. Teoriye göre hareket edersek burada gençlerle diyaloga giremeyiz. Evin içinde iş neyse burada da gençlerle birlikte etrafi toparlamak, yemek yapmak gerekiyor. Eğer gençleri kazanmak istiyorsak profesyonel müdahaleyle birlikte, insani/kişisel yönlerimizi harmanlamalıyız. Bu hissiyatı gençlere vermeliyiz. Benim kurumda kurallarım yok. İsterim ki herkes kendi iradesine göre çözümlerini bulsun. Kurallardan bahsedersen robot gibi oluruz ve gençler bize özelini anlatamaz. Benim yaklaşımım bu şekilde olduğu için ilk olarak beni arıyorlar. Kurumda her zaman bir personel var olduğuna gençleri alıştıramadım. Bu nedenle 7/24 hayatımın içerisinde olan bir işimin olması benim için zorluk oluşturuyor. Gençleri kurtarabiliyorsam benim için büyük bir kazanım. Farklı sorunlar, farklı kişilikler ve çözüm arayışlarım insanları tanımamı ve çeşitli problemleri görmemi sağladı. Bu da benim kazanımlarımdır.” (Belediye-açık ceza kurumu, Pedagog 3, Danimarka)

Danimarka’daki görüşmeciler, meslek hayatlarında yaşadıkları zorluk olarak: ailede ilgi görmeyen çocuğa neler olabileceğinin bilindiği için kişisel olarak etkilenildiğinden, kurduğu güçlü bağdan dolayı çocuklar tarafından 7/24 aranabildiğinden, çete tarafından gelen tehditlerin stres oluşturduğundan; kazanım olarak

da: çocuğun hayatındaki riskleri hızlı görebildiklerinden, çözümsel bakışlarının arttığından, hayatında değişim yaratılan her çocuğun büyük kazanım olduğundan bahsetmişlerdir.

“Bazen eve gittiğimde stresli hissediyorum. Gençler tarafından tehdit edilebiliyoruz. Çete başkanı tehdit edebiliyor. Yaşadığım zorluklar genelde bunlar. Kazanımlara gelince; şu an 23 tane dosyam var yani 23 tane genç. Ben bu gençleri oldukça iyi tanıyorum. Onlar da beni tanıyor, güveniyor. Çocuklarla/gençlerle hem sohbet ediyor hem onlara yardım ediyorum. Çocuğu kazandığım zaman “artık ben bu işleri bırakmak istiyorum, bana yardım et” diyorlar. Sunduğumuz yardımla hayatını değiştirdiğini gördüğümde kendimi çok mutlu hissediyorum. En güzeli de bu benim için.” (Belediye, SHU 1, Danimarka)

“Odağımız çocuk olunca çevresindeki tüm canlı, cansız mekanizmalarla; bireylerle, gruplarla, kurumlarla çalışmak gerekiyor. Bu nedenle personeli eğitmek, sistemleri çocuğun iyilik halini arttırmak için yaratmaya çalışmak mevcut durumumuzda oldukça zorlayıcı. Çocuk suçluluğu alanı, ilk mesleki deneyimim... hayatımın en verimli döneminde çok şey öğrendim, farkındalığım arttı, çocuklarla çalışmak zor olmakla beraber keyif verici benim için.” (ÇODEM, SHU 1, Türkiye)

“Özel zorluklar; meslek grubu olarak yaşımız küçüktü. Bu tarz kurumlarda ya orta yaş ve üstü kişilerin ya da karma yaş grubundaki meslek elemanlarının çalıştırılması gerektiğini düşünüyorum. Anne baba figürü olmadığı için çocukların otoriteye ihtiyacı var. Çocuklar bizlere de yumruk atmaya çalışabiliyorlardı, camlara çıkıp bağırabiliyorlardı. Kendi adıma şiddet konusunda zorluk yaşadığımı söyleyebilirim. Kurumdan çıktıktan sonra takip edilen, zarar görmekten korkan arkadaşlarımız vardı. Bizlerin kurum dışarısında çok savunmasız olduğunu düşünüyorum. Çocukların suça sürüklenmesine neden olan kişilerden korkuyorduk. Kurumun yeri gizliydi ama biz gizli kişiler değildik. Kazanımlar; artık daha gerçekçi bakabiliyorum. Sosyal hizmet müdahale sürecinin yavaş olabileceğini kabullendim. İnsanlara güvenmekle beraber temkinli yaklaşmak konusunda bilinçlendiğimi söyleyebilirim.” (ÇODEM, SHU 2, Türkiye)

“Mağdur çocuğu, suça sürüklenen çocuğu görüyoruz. Ailenin yaşadığı travmaya tanık oluyoruz. Kendi ailemde de aynı şeyleri düşünüyorum. Bu yaşadığım zorluklar arasında.” (Çocuk Şube, SHU 3, Türkiye)

“Bazı çocuklar sürece katılmakta çok isteksiz. Bu yaşadığım en büyük zorluk. Bir çocuğun gülmesi, bize teşekkür etmesi, gözlerinin içine baktığında sana sevgiyle bakması benim için en büyük kazanım.” (Denetimli Serbestlik, SHU 4, Türkiye)

“Kurumun kalabalık olması en büyük zorluk. Mesleki becerilerimizi uygulamak yerine prosedürel birçok işle ilgilenmek zorundayız. Orada bulunma nedenimizin dışında birçok evrak işlemiz var. Kendi çalıştığım kurum için konuşuyorum; fiziki koşullar oldukça yetersiz. Grup çalışmasında terapötik ortam için uygun oda, uygun malzeme, gerekli teknolojik alt yapı mevcut değil. Diğer bir yandan kurum idarecilerinin sosyal hizmete olan inançlarının düşük olması bir zorluğum. Somut bir iş üretmediğimiz için gösterilen çaba soyut, görünemiyor. Onlar da görmedikleri şeye sanırım inanmıyorlar. Zorunlu müracaatçılarla çalışmak da yorucu. Meslek olarak iyi niyetli yaklaşmak zorundayız. Bir taraftan “mahkumun yanında olma” rolün var. Bir taraftan gerçekten kötü niyetli birisiyle çalıştığının, yalan söylediğinin farkındasın, cinsel istismar suçundan birisine hizmet sunuyorsun... bunlar kendini kötü hissetmene sebep oluyor. Kazanım; meslek elemanları kendi farkındalıklarını, zor alanlara yönelik toleranslarını arttırıyor. Mesleki açıdan büyük bir deneyim ve çok hassas bir alan olduğu için küçük pozitif ilerlemelerin doyumunu oldukça fazla.” (Cezaevi, SHU 5, Türkiye)

“İntihar eden, ölen, öldürülen çocukları biliyorum. Büyük kayıplar ve zorluklar. Bu alanda çalışırken daha agresif bir insan oldum. “Nasıl kimse göremez, nasıl bir şey yapmazlar” diye yetişkinlere, sisteme çok kızıyordum. Herkese çocuk haklarını anlatırken buluyordum kendimi; anneme, eşime, şoföre, arkadaşşıma... ama bunun birçok yerde duyurulması gerekiyor. Yoksa benimkiler slogan gibi kalıyo. Beni biraz daha bilinçli, daha farkında, daha duyarlı bir yaşama yönlendirdi. Çok daha dertli ama çok daha farkında bir yaşam biçimi sundu bana.” (STK, SHU 6, Türkiye)

“Manevi doyumunu yüksek bir alanda çalışıyoruz. Çocuklara, mağdurlara yaklaşp onları mutlu edebilmek mesleki ve insani değer açısından büyük bir kazanım. Bir taraftan da çok fazla yıpranıyoruz. Bizim hayatımıza gelen hiç kimse iyi tarafla gelmiyor. Biz herkesin sorunuyla ilgileniyoruz. Akşam bir tiyatro gösterisine giden bir kişi ertesi gün bize bir dramını, bir acısını, bir kötü öyküsünü anlatıyor. Bu süreçten yıpranmadan kendini tamir edebilmek zor bir olay. Bu nedenle alanda çalışan insanların destek almaları gerektiğini düşünüyorum.” (Adliye, Pedagog 1, Türkiye)

Türkiye’deki görüşmeciler mesleki alanda yaşadıkları zorlukları; alanda çalışan personelin çocukla olumsuz iletişim kurması, çocuğun yararı için çalışılan kurumları işlevsel hale getirmenin büyük çaba gerektirmesi, çalışılan gruba yakın yaş grubundaki personelin otorite sağlamakta güçlük oluşturması, her çalışmada travmaya tanıklık edilmesi, isteksiz (zorunlu) müracaatçıyla çalışılması, kalabalık gruba hizmet sunulması ve bununla beraber asıl işi dışındaki evrak işleriyle fazla zaman harcanması, sistemin yetersiz koşulları, çalışılan her bireyin kötü öyküsünün dinlenmesi olarak açıklamışlardır. Kazanım olarak da; farkındalığının arttığını, gerçekçi bakış açısının geliştiğini, çocuğu güldürebilmesinin büyük keyif verdiğini, çocuğun hayatında pozitif bir gelişme gösterebilmesinin doyum yarattığını, zorluklara toleransının arttığını, daha bilinçli ve daha duyarlı olduğunu belirten görüşmeciler olmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Araştırmanın, sosyal politika geliştiricisi ve uygulayıcısı olan sosyal hizmet uzmanlarına veri kaynağı oluşturabileceği dolayısıyla da suça sürüklenen çocuklara sunulan hizmetlerin iyileştirilmesine katkı sağlayabileceği düşüncesiyle konusu belirlenmiştir. Çocuk suçluluğu alanında var olan sosyal hizmet uygulamaları Türkiye ve Danimarka örnekleriyle araştırılmıştır. Literatür taraması, gözlemler ve yarı yapılandırılmış görüşmeler araştırmanın veri toplama araçlarını oluşturmuştur. Çocuk suçluluğu alanında çalışan, Danimarka'dan 3 pedagog, 1 sosyal hizmet uzmanı, 1 avukat; Türkiye'den 1 pedagog, 6 sosyal hizmet uzmanı araştırmaya katılmaya gönüllü olmuştur.

Sosyal hizmetlerin toplum tarafından bilinirliği, fonksiyonları, ulaşılabilirliği ülkenin gelişmişlik düzeyine göre şekillenir. Ülkede yaşanan sosyal sorunlardaki iyiye gidiş sosyal politika ve uygulayıcılar olan sosyal hizmet uzmanları aracılığıyla gerçekleştirilir. Sosyal politikalar, ülkelerin refah düzeyini ve gelişmişlik düzeyini arttırabilmelerini sağlayan uygulama yöntemleridir. Sosyal hizmet politikaları hizmet kullanıcılarının yüksek yararı göz önünde bulundurularak ihtiyaca göre kendini yenilemelidir. Sosyal refah yönetimi; günlük yaşamla başa çıkmak için yardıma ihtiyaç duyan çocuklar, gençler ve aileler için bir dizi destek ve öneri sunmalıdır.

Birleşmiş Milletler (BM) İskandinav nüfusunu dünyanın en mutluları arasında sıralamaktadır. Mutluluğa katkı sağlayan faktörlerden biri, insanlar arasında yatan bir güven ve zengin ile fakir arasında gelirin eşit dağıtılma çabasıdır. Eşitlik, İskandinav refah devletinin karakteristik yönlerinden biridir. Eşit topluluklar, daha düşük suç oranları, daha az madde bağımlılığı ve daha az zihinsel sağlık sorunu gibi daha az sosyal sorun üretir. Hem bu sebepler hem de araştırmacının tanıdık bağlantılarının olması sebebiyle Danimarka'daki suça sürüklenen çocuklara sunulan hizmetler karşılaştırılmıştır.

Çocuğu yetiştiren ilk kurumun aile olduğu tartışılmaz gerçektir. Ailenin; çocuğa ilgisi, gösterdiği sevgi, çocuğu yetiştirme bilgisi ve yeterliliği bu noktada önem arz

etmektedir. Aile sonrasında çocuğun diğerk ilişkili olmaya başladığı çevresini; sokak, mahalle, akran grubu, okul oluşturmaktadır. Sosyal çevresi içerisinde çocuğun maddeye ulaşımı, çeteleşmesi, bir gruba dahil olmak için kendini kanıtlamak çabasıyla suça yönelmesi gibi durumlar olumsuz çevre koşullarına işaret etmektedir.

Danimarka’da çocuk koruma kavramı ile oluşturulan yasalar, çocuk ve gençlerin korunmaları için gereken düzenlemeleri içerir. Ancak ülkemizdeki çocuk koruma yasası içeriğinde çocuk mahkemeleriyle ilgili madde barındırmakta ve çocuğu korumaktansa cezalandırmaktadır. Suç yaşı da iki ülke arasında farklılık göstermektedir. Danimarka’da suç yaşı 15’ten itibaren başlarken, Türkiye’de 12 yaşında başlamaktadır.

Danimarka’da sosyal hizmet müdahalesi, bir yaptırım olarak tanımlanmamakta, çocuğun ihtiyaçlarına dayanan bir sosyal yardım girişimi olarak tanımlanmakta ve sosyal hizmetler yasasında düzenlenmektedir. Sosyal müdahalenin ilk aşamasını çocuğa verilen bir danışman, aileye sunulacak destek ya da eğitim planı oluşturur. Çocuk açık kurumlara, çok ciddi bir suç ve tekerrür eden bir suç varsa kapalı kurumlara, kiralık odalara veya koruyucu ailelere yerleştirilebilir.

Ülkemizdeki çocuk suçluluğu sistemi çocuğun suça yönelme sürecinde ve suç sonrası sürecinde vardır. Yani bir nevi çocuğu cezalandırma sürecine sürükleyerek kurum hizmetine ya da kapalı kuruma alınma çözümlerini sunmaktadır. Ancak Danimarka’daki suçu önleyici sistem, suç öncesi süreçteki durum, ortam ve kurumlara odaklanmıştır. Bu noktada özellikle SSP (Öğretmen, Sosyal Hizmet Uzmanı, Polis) ortaklığı bu çalışmanın oldukça önemli bir çıktısı olmuştur. Bu sistem var olan sorunu yerinde ve erken saptamayı mümkün kılar. Çocukların durumlarını düzeltme kapasitelerini geliştirme fırsatı sunar. SSP Organizasyonu belediyeler tarafından “yapmalıyım” düşüncesiyle değil “yapabilirim” düşünce ve göreviyle gerçekleştirilmektedir.

Ders başarısındaki düşüş, devamsızlık, değişen duygu durumu çocuğun hayatında hakkında önemli bir verilerdir. Bu noktada okuldaki öğretmen, müdür çocuğun gözlemleyicisi olmakla birlikte ilgili kişilere bildirimde bulunurlar. Okul saatlerinde sokakta olan, çete grubunda görülmeye başlayan, madde kullandığı tespit edilen çocuk da sokakta gözlem yapan pedagogun ve polisin gözlemlediği, odağına aldığı çocuktur. Polis risk altında olduğunu düşündüğü çocuğun yanına giderek kimlik numarasını alır ve araştırmasını yapar. Bu durumu SSP ‘ye bağlı çalışan pedagog ve sosyal hizmet

uzmanlarına iletir. Sonraki aşama meslek elemanının müdahalesini içerir. Pedagog sokakta çocuğu gözlemleyerek arkadaş olmaya çalışır. Güvenini kazanmak için vaktini harcar, reddedilmiş olsa dahi her gün selamlaşıp ilişkisine devam eder. İmkanları doğrultusunda sosyal yönden destekler, çocuk kulüplerine çekmeye çalışır. Her zaman çocuğun yanında olduğunu, çocuğun istediği şekilde sürece devam edeceğini çocuğa hissettirmek için büyük bir çaba harcar. SSP'nin bir diğer ayağı belediyede çalışan sosyal hizmet uzmanı yani aile ve çocuğun danışmanı, ailenin gözlemleyicisi, sosyal eğiticisidir. Çocuğa ve aileye danışmanlık verilmesi, gerekiyorsa ailesinden alınarak uygun bir kuruma verilmesi için çalışır. SSP çalışanları çalıştıkları bölgenin potansiyeline göre belirli aralıklarla toplantı yapar. Risk altında olduğunu düşündükleri çocuklar hakkında herkes gözlemlediğini paylaşır. Tüm mesleki kayıtlar SSP sistemi üzerinde kayıtlıdır. Karar mercii belediyenin aile ve sosyal hizmetler birimi olur. SSP genel hatlarıyla belediyelerde işleyişi benzer olsa da kuralları ve uygulama yöntemleri belediyelerde değişiklik gösterebilir. Bu da bölgesel farklılıklara işaret eder.

Danimarka'da çocukların boş zamanlarını değerlendirmeleri, okul sonrasında hem derslerine yardım almaları hem de sosyal aktivite gerçekleştirebilmeleri için gençlik kulüpleri tüm okullardan ulaşılabilir uzaklıkta yapılanmıştır. Bu kurumlarda çalışan pedagog ve öğretmenler çocukların hayatında olumlu etki yaratmakta, kendi yaşlılarıyla daha fazla etkileşim içerisinde olan çocuğu arkadaş ortamında destekleme fırsatı sunmaktadır.

Çocukların suçla ilişiginden bahsederken başlangıç noktası doğrudan veya dolaylı olarak çocuğu cezalandırmak değil, çocuğun davranışını daha uygun bir yöne yönlendirmek olmalıdır. Bu temel ideoloji İskandinav refah modelinin tipik ve önemli bir özelliğidir. Danimarka'da çocuk refahı alanında büyük harcamalar yapılmaktadır. Bugün bilim, sanayi, sağlık ve teknoloji gibi pek çok alanda gelişmiş ve kalkınmış ülkelere bakıldığında, bu ülkelerdeki en büyük yatırımın çocuklara yapıldığını rahatlıkla görmek mümkündür.

Elbet, çocuk suçluluğu olgusunda yazılacak, araştırılacak çalışmalar, geliştirilecek yöntemler olacaktır. Bu alanda çalışma yürütenlerin alanda karşılaştıkları sorunları, gördükleri eksiklikleri tartışması, raporlaması, görünürlük kazandırması zorunluluğu kuşkusuzdur.

5.2. Öneriler

Geliştirme ve üzerine tartışmalar devam eden suça sürüklenen çocuklar için araştırma bulgularından hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Toplumdaki her yetişkinin, ebeveynin çocukluğun farkında olması, çocukların bakış açısına sahip olması çocuklara başarılı bir şekilde hizmet sunmayı mümkün kılar. Burada “çevresi içerisinde birey” kavramına vurgu yapmak gerekir. Çekirdek ve geniş aile, sosyal ve fiziksel çevre çocuğun çevresini oluşturmaktadır. Riskli görülen çevre koşulları, çocuğun refahını engelleyen koşullarda hızlı ve doğrudan hizmetler planlanmalıdır.
- Çocuğun maddeye ulaşımı engellenmeli veya azaltması sağlanmalı, madde kullanımına alternatif oluşturacak aktiviteler desteklenerek kararlı ve etkin mücadele ortaya konmalıdır. Çocuğun güvenini de kazanarak suç yanlısı arkadaş ve çevreden uzaklaştırılmalı, topluma uyumlu arkadaş ve çevreye yönlendirilmelidir. Bunun için profesyonel meslek elemanlarının sokak çalışmalarına yönelmesi, özellikle riskli olan çevrelerde haftalık tespit ziyaretleri yapması, çocuğun güvenini, kazanmak için zaman ayırması ve farklı disiplin ve kurumları devreye sokarak aynı zamanda çocuğun katılımını destekleyerek çalışmalarını planlaması gerekmektedir. Çocuk sürece ancak gönüllü katılırsa mesleki müdahale planı gerçekleştirilebilir ve sürdürülebilirliği sağlanabilir.
- Sosyal hizmet uzmanları istenmeyen bir şeyin ortaya çıkmamasını amaçlayan “önleme” programlarını üretir ve uygular. Bunun için özellikle bu alanda çalışan meslek elemanlarının inancı çok önemlidir.
- Suça sürüklenen çocuklarla çalışan tüm meslek elemanları çocuğun dilini bilmeli, eğitilmeli ve mesleği icrası denetlenmeli, çocuk ile çalışmaya uygun değilse başka alana yönlendirilmelidir.
- Çocuk Suçluluğu alanında çalışan polis, sosyal ve kamusal alanlarda bireylerin kendilerini koruyabilme konularında etkili yönlendirme yapıp güven verdiklerinde, bunun için de çalıştıkları grupla ilgili özel olarak eğitildiklerinde, ilerleyen süreçte kişinin suç teşkil edebilecek davranışı önleyebilirler. Olası çatışmayı yatıştırarak gözlemlerini ilgili meslek elemanı; pedagog, sosyal hizmet uzmanı ile paylaştığında birincil düzeyde suç önlenir.

- Toplumda gelir farkının düşük olması toplumda yaşayan bireyin de kendisini toplumun bir ferdi olarak görmesini, sosyal sorunların azalmasını sağlar. Bu nedenle toplumdaki bireyler arasındaki farklar azaltılmalı, bireyleri birbirlerine yaklaştırmak için gelir dağılım politikaları toplumdaki bireylerin gelir durumuna göre belirlenerek; çok kazananından daha fazla vergi alıp toplumun az kazanan kesimini destekler nitelikte olmalıdır.
- Suç önleme yaklaşımı; mağdurlara yönelik psikososyal desteğin sağlandığı, çocuk ve gençler için rehabilitasyonun ön planda olduğu, tatil, kamp gibi gezileri, sanatsal, sportif, eğitsel faaliyetleri içerdiği, kolay ulaşılabilir olduğu, suça sürüklenme riski olan veya suça sürüklenen çocuğu sürecin başında fark ederek sonuna kadar takip ettiği bir bütünsel müdahale planıyla reform edildiği takdirde amacına ulaşacaktır. Kamusal kaynakların bu alanda maksimum kullanılması gerekmektedir.
- Anne, babaların ilgisiz tavırları, olumsuz ebeveynlik tutumları, zararlı alışkanlıkları, suçla ilişki olan veya olmuş aile bireyinin varlığı çocuğu suça sürükleyen nedenlerin aile boyutunu oluşturmaktadır. Ailenin ve çocuğun ihtiyacına göre destek sunulmalı, gerekli eğitim ve toplantılar yapılmalı, ebeveyn tutumları öğretilmeli, çocuğun yüksek yararı gözetilerek sosyal hizmet müdahalesi gerçekleştirilmelidir.
- Düşüşe geçen okul performansı, devamsızlıklar, durgunlaşma, dikkat dağınıklığı okuldaki öğretmeni, müdürü tarafından tespit edilmeli, çocuğun çevresini takip edecek sistemler oluşturularak hayatındaki risk faktörleri tespit edilmelidir. Çocukların okul sonrası boş zamanları planlanmalı, aktivitelere katılımı desteklenmeli, hobi alanına göre veya çocuğu yönlendirerek, materyal ve motivasyon desteğiyle hobisini keşfetmesi sağlanmalıdır. Okul sonrası çocukların sosyal aktiviteler yürütebilecekleri, dersleri hakkında yardım alabilecekleri her çocuğun ulaşılabilir uzaklığında gençlik kulüpleri açılmalı; bu kuruluşlarda pedagoğ, sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişim uzmanları ve aile danışmanları gibi profesyonel meslek elemanları istihdam edilmelidir. Sorun oluşmadan ve gelişmeden erken müdahale etmek çocuk alanında çok önemlidir. Türkiye'deki mevcut yapı olan merkezden yönetim ve var olan nüfusa karşılık çalışan sosyal hizmet görevlisi sayısı bu oldukça zordur. Bu nedenle yerelden yönetimle,

alanda aktif çalışan meslek gruplarıyla, ulaşılabilir sosyal hizmet kurumlarıyla etkin çalışmalar yürütülebilir.

- Her belediye özellikle yüksek nüfuslu belediyeler, halkın ihtiyacına göre sosyal refah politikalarını sağlamak için sosyal hizmetlere önem vermelidir.
- Sosyal, sportif ve kültürel etkinlikler gibi boş zamanları kaliteli geçirme uğraşlarıyla çocukların ve gençlerin kendilerini ifade edebilmesine fırsat verilmesi, problem çözme ve sosyal becerilerinin geliştirilmesi, sapmış davranıştan kaçınarak suça yönelme risklerinin azaltılması ya da yok olması hedeflenmelidir.
- 18 yaş altındaki ehil olmayan, kandırılmaya ve çeldirilmeye açık olan çocuk; eğitilmeli, çevresi ve kendisi doğruya yönlendirilmeli, ıslah edilmelidir. Çocuk eğitilir, değiştirilir ve kazanılır düşüncesi çağdaş dünyanın bakış açısıdır.

KAYNAKÇA

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. *Misyon ve Vizyon*. Erişim Tarihi: Şubat 5, 2019. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı:
<https://www.ailevecalisma.gov.tr/bakanlik/hakkinda/misyon-vizyon-ve-ilkelerimiz>
- Akbaş, E. (2009). Modern Çocukluk Paradigmasının Oluşumu - Eleştirel Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 101-102.
- Andersen, K. (2014). Open Prisons. *VIII Conference on Physical Activity and Sports in Prisons*. Barcelona: Departament de Justícia Generalitat de Catalunya.
- Andersen, L. H., Anker, A. S., & Andersen, S. (2016). *A formal decomposition of declining youth crime in Denmark*. Max-Planck-Gesellschaft zur Foerderung der Wissenschaften.
- Ansbjerg, J., & Lywood, C. (2016). Crime prevention amongst youth in Denmark. *Brazilian Magazine*.
- Arısoy, F. (2009). *Durkheim'in Suç Teorisine Eleştirel Bir Bakış ve Psikanaliz*. Isparta: TC. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü.
- Askeland, G. A., & Strauss, H. (2014). The Nordic welfare model, civil society and social work. C. Noble, H. Strauss, & B. Littlechild içinde, *Global social work; crossing borders, blurring boundaries*. Sydney University Press.
- Ata, Z. (2018). Suça Sürüklenmiş Çocuklarda Aile Faktörünün Etkisi. (s. 13). İstanbul: T.C. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilimdalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Baykara Acar, Y. (2009). *TÜRKİYE'DE KANUNLA İHTİLAFLI HALİNDEKİ ÇOCUKLAR: MULTİ DİSİPLİNER YAKLAŞIMIN ÖNEMİ*. Ankara: 1. Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Uluslararası Sempozyumu: Suça Sürüklenen/Kanunla İhtilaf Halindeki Çocuklar.
- BMÇHS. (1991, 12 12). *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. Aralık 14, 2018 tarihinde TBMM:
<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d19/c073/tbmm19073049ss0017.pdf>
- Børne- og Ungdomsforvaltningen. Erişim Tarihi: Ocak 20, 2019. Københavns Kommune: <https://www.kk.dk/artikel/b%C3%B8rne-og-ungdomsforvaltningen>
- Børne og Socialministeriet, Erişim Tarihi: Ocak 20, 2019.: <https://socialministeriet.dk/>

- Can, S. Ö. (2018). Kamu Politikası Analizi Çerçevesine Türkiye'de Çocuk Suçluluğu ile Mücadele. *T.C. polis Akademisi Güvenlik Birimleri Enstitüsü Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi Anabilim Dalı*. Ankara.
- Ceza İnfaz Kurumu Görevleri*. Erişim Tarihi: Şubat 11, 2019. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü: <http://www.cte.adalet.gov.tr/index.html#>
- Coğrafya Dünyası*. Erişim Tarihi: Ocak 5, 2019.
<http://www.cografya.gen.tr/siyasi/devletler/danimarka.htm>
- Çakır, M. (2013). *Suçta Sürüklenen Çocukların Korunmasına Yönelik Politikalar ve Kocaeli ili Verilerinin Değerlendirilmesi*. Yalova: T.C. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı.
- ÇKK. (2005, 7 3). *Çocuk Koruma Kanunu*. 12 25, 2018 tarihinde
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf>
- Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Pekin Kuralları)*. (1985, 11 29). 12 14, 2018 tarihinde
http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_uakararlar/cocukadaletstemininuygulanmasi.pdf
- Çocuk Eğitimevi Kurumlarımız ve Özellikleri*. Erişim Tarihi: Mart 7, 2019. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü:
http://www.cte.adalet.gov.tr/bilgidata/tip_cocuk_egitimevi.asp
- Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun*. (2005, 7 3). 8 11, 2018 tarihinde TBMM:
https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc063/kanuntbmmc063/kanuntbmmc06302253.pdf
- Danış, M. Z., & Şahbikan, İ. (2014). Suça Sürüklenmiş Çocukların Yeniden Toplumsallaşma Sürecinde ve İnsan Hakları Bağlamında Sosyal Hizmet Yaklaşımlarının Yeri ve Önemi. *Tarih Okulu Dergisi*, 637.
- Dönmezer, O. S. (2018, Aralık 13). *Kriminolojide Suç ve Suçun Niteliği*.
www.kriminoloji.com:
https://www.kriminoloji.com/Krminolojide_Suc_ve_Sucun_Niteligi-Sulhi_Donmezer.htm
- Duru, D. N., Sejersen, T., & Trenz, H. (2018). Law and Public Policies in the European Union. C. Lahusen içinde, *Solidarity as a Public Virtue?* Nomos Verlagsgesellschaft mbH.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev ve*. (2001, 13 4). Erişim Tarihi: Şubat 11, 2019.
http://cocukhaklari.barobirlik.org.tr/dokuman/mevzuat_diger/emniyetgenelmudurlugu.pdf

- Erkut, Z., Balcı, S., & Yıldız, S. (2017). Tarihsel Süreç İçinde Çocuk. *Çocuk ve Medeniyet*.
- Erükçü, G., & Akbaş, E. (2012). Türkiye’de Çocuk Mahkemeleri Uygulamalarına Eleştirel Bir Bakış. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*.
- Frank, V. A., & Herold, M. (2017). *Exchanging prevention practices on polydrug use among youth in criminal justice systems*. Aarhus: Centre for Alcohol and Drug Research.
- Göver, İ. H., Şenol, D., akt. Henry, S., & Lanier, M. (2017). Crime as a Social Fact : A Sociological Analysis. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 191.
- Güdek, K., & Erdoğan, O. (2016). *Suçluluk ve Suç Davranışı "Adli Sosyal Çalışma"*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Güldiker, O. (2014). Denetimli Serbestlik. *İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü*, 8.
- Gündüz, O. (2017). *Türkiye’de Çocuklara Yönelik Koruyucu ve Önleyici Politikaları Değerlendirme Çalıştayı Raporu*. Ankara: Aile ve Sosyal politikalar Bakanlığı.
- Holten, J. G., Horsfield, P., Păroşanu, A., & Puruin, I. *Alternatives To Custody For Young Offenders And The Influence Of Foster Care In European Juvenile Justice*. Erişim Tarihi: Ocak 6, 2019. International Juvenile Justice Observatory: https://www.oijj.org/sites/default/files/comparative_report_alternatives_to_custody_for_young_offenders.pdf
- Kamer, V. K. (2015). *Ceza İnfaz Kurumlarının ve Denetimli Serbestlik Müdürlüklerinin Suça Sürüklenen Çocukların Toplumsallaşmasındaki Rolü*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karal, E. (2014). Denetimli Serbestlikte Çocuk Hizmetleri. *İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü*, 22-23.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karataş, Z. (2016). Ceza Adalet Sistemi Kapsamında Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Uygulamaların Nitel Analizi. *Doktora Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Karataş, Z. (2017). Sosyal Bilim Araştırmalarında Paradigma Değişimi: Nitel Yaklaşımın Yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*.
- Karatay, A., & Kılıç, S. (2013). Çocuk Koruma Sistemi: İstanbul Örneği Üzerinden Bir Vaka Tartışması. *Türkiye’de Çocuğun Refahı ve Korunması "Kapsayıcı Bir Yaklaşım Arayışı"*, (s. 61). Kocaeli.
- København Kommune. *Socialforvaltningen*. Erişim Tarihi: Şubat 2, 2019. <https://www.kk.dk/sof>
- Krysik, J. L., & Finn, J. (2015). *Etkili Uygulama için Sosyal Hizmet Araştırması*. Ankara: Nika Yayınevi.

- Kulaksız, Y. (2014). Yoksulluk Bağlamında Çocuk İşgücü. *ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi*, 97.
- Lenos, S., & Keltjens, M. (2016). *The school needs partners*. Madrid: RAN Centre of Excellence.
- Lykketoft, M. (2010). *The Danish Model*. København: Economic Council of the Labour Movement.
- Nielsen, B. G., & Kyvsgaard, B. *ungdomskriminalitet*. Erişim Tarihi: Şubat 2, 2019. Den Store Danske:
http://denstoredanske.dk/Samfund%2c_jura_og_politik/Jura/Kriminologi/ungdomskriminalitet
- Om SSP København*. Erişim Tarihi: Ocak 26, 2019. SSP København:
<https://ssp.kk.dk/artikel/om-ssp-k%C3%B8benhavn>
- Özservet, Y. D. (2014). *Osmanlı Şehrinde ocuk Olmak*. İstanbul.
- Politik- Sikker By*. Erişim Tarihi: Ocak 20, 2019. Københavns Kommune:
<https://www.kk.dk/indhold/sikker>
- Saldırım, M. (2013). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi Açısından Suça İtilmiş Çocuğun Haklarına Bir Bakış ve Bir Öneri. *Adalet Dergisi*.
- Sayım, F. (2017). Türkiye'de Sağlık Ekonomisi İstatistikleri ve Sağlık Harcamalarının Gelişimi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*.
- SHK. (1983, 5 24). *2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu*. Erişim Tarihi: Aralık 30, 2018. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2828.pdf>
- Social Policy in Denmark*. (2011). København: The Ministry of Social Affairs and Integration.
- Söyüt, H. E. (2017). Çocuk Suçluluğu Karşısında Belediyelerin Rolü: Ankara Büyükşehir Belediyesi Üzerinden Bir Değerlendirme. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*.
- Statistics Denmark*. (2019, Ocak 20).
<https://www.dst.dk/en/Statistik/emner/levevilkaar/kriminalitet>
- Storgaard, A. (2012). *Alternatives to Custody for Young Offenders*. Denmark: Dagmar Doubravova, Rubikon Centrum .
- Stothard, J. P. (2016, 6 19). The Danish SSP model – prevention through support and co-operation. *University of Leeds* , s. 232.
- Südütemiz, O. (2019, Mart 28). Adliyede Çocuk Olmak. İstanbul: Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı.

- Şahin, S. (2012). Türkiye'de ve Dünyadaki Gelişmiş Ülkelerde Çocuk Katılım Hakkı Algısının ve Uygulamalarının Karşılaştırılması. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*.
- Şener, A., Daşbaşı, S., & Kesen, N. (2013). Suça Sürüklenen Bir Çocuğa İlişkin Olgu Sunumu. *Türkiye'de Çocuğun Refahı ve Korunması "Kapsayıcı Bir Yaklaşım Arayışı"* (s. 41). Kocaeli: Gündem Çocuk Derneği Yayını.
- TBMM. (2001, 1 18). *Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi*. Erişim Tarihi: 12 14, 2018. <https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/539a9--Cocuk-Haklarinin-Kullanilmasina-Iliskin-Avrupa-Sozlesmesi.pdf>
- TCK. (2004, 9 26). *Resmi Gazete*. Erişim Tarihi: 8 11, 2018. Türk Ceza Kanunu: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>
- TDK. (2018, 8 3). *T.C. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu*. Erişim Tarihi: Aralık 11, 2018. Türk Dil Kurumu: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=%C3%87OCUK
- Türkiye'de Çocuklar için Adalet Projesi. (2013). Bütüncül Bakış Açısı ve Türkiye'de Çocuk Adalet Sistemi. *Sosyal Çalışma Görevlileri için El Kitabı*. içinde Ankara: Unicef Türkiye.
- TÜSEB. *Türkiye Anne, Çocuk ve Ergen Sağlığı Enstitüsü*. Erişim Tarihi: Ocak 5, 2019. <https://www.tuseb.gov.tr/enstitu/tacese/n-fus-verileri>
- Ungdomssanktionen*. Erişim Tarihi: Şubat 2, 2019. Vidensportalen: <https://vidensportal.dk/temaer/ungdomskriminalitet/indsatser/ungdomssanktionen>
- Vidensportal*. Erişim Tarihi: Ocak 20, 2019. Perspektiver på forebyggelsesarbejde: <https://vidensportal.dk/temaer/ungdomskriminalitet/perspektiver-pa-forebyggelsesarbejde/perspektiver-pa-forebyggelsesarbejde>
- Wikipedia*. Erişim Tarihi: Aralık 30, 2018. <http://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly90ci53aWtpcGVkaWEub3JnL3dp2kvRGFuaW1hcmt>
- Wikipedia*. Erişim Tarihi: Ocak 5, 2019. <https://www.wikizero.biz/index.php?q=aHR0cHM6Ly9lbi53aWtpcGVkaWEub3JnL3dp2kvTXVuaWNpcGFsaXRpZXNfb2ZfRGVubWFyaw>
- Webb, N. B. (2017). *Çocuklarla Sosyal Hizmet Uygulaması*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Yavuzer, H. (2015). *Çocuk ve Suç* (On Altı b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2015). *Çocuk ve Suç*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2015). *Türkiye'de Tüm Çocuklarımızı İyi Yetiştirebilmek*. İstanbul: Nar Yayınevi.
- Zastrow, C. (2013). *Sosyal Hizmete Giriş*. Ankara: Nika Yayınevi.

Zengin, D. O., & Altındağ, A. (2016). Bir İnsan Hakları Mesleği Olarak Sosyal Hizmet.
Toplum ve Sosyal Hizmet.

+18 K benhavnns Kommune, Erişim Tarihi: Ocak 20, 2019. <https://18pluscentre.kk.dk>

EKLER

EK-1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU (BGOF)

ÇALIŞMANIN ADI: SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARA SUNULAN SOSYAL HİZMETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ; TÜRKİYE VE DANİMARKA ÖRNEĞİ

*Aşağıda bilgileri yer almakta olan bir araştırma çalışmasına katılmanız istenmektedir. Çalışmaya katılıp katılmama kararı tamamen size aittir. Katılmak isteyip istemediğinize karar vermeden önce araştırmanın neden yapıldığını, bilgilerinizin nasıl kullanılacağını, çalışmanın neleri içerdiğini, olası yararları ve risklerini ya da rahatsızlık verebilecek yönlerini anlamanız önemlidir. Lütfen aşağıdaki bilgileri dikkatlice okumak için zaman ayırınız. Eğer çalışmaya katılma kararı verirseniz, **Çalışmaya Katılma Onayı** Formu'nu imzalayınız. Çalışmadan herhangi bir zamanda ayrılmakta özgürsünüz. Çalışmaya katıldığınız için size herhangi bir ödeme yapılmayacak ya da sizden herhangi bir maddi katkı/malzeme katkısı istenmeyecektir.*

ÇALIŞMANIN KONUSU VE AMACI :

Çalışmanın konusunu, suça sürüklenen çocuklara sunulan sosyal hizmet müdahalelerinin, gelişmekte olan Türkiye ve gelişmiş ülke olan Danimarka örneğiyle karşılaştırmalı olarak sosyal politika ve sosyal hizmetler çerçevesinde analizi oluşturacaktır.

Yapılacak karşılıklı analizin iki temel yarar sağlaması amaçlanmaktadır:

1. Sosyal Hizmet alanında küresel sistemde kendi yerini belirlemek.

2. Sistem transferi yoluyla, uygulanabilir gelişmeleri, yenilikleri tanımak ve bu bağlamda sosyal politikaların iyileştirilmesi yolunda literatüre katkı sağlamak.

ÇALIşMA İŞLEMLERİ:

Çalışmada nitel veri toplama aracı kullanılacak ve buna yönelik bireysel görüşme yapılacaktır. Yapılacak yüz yüze görüşmede çocuk suçluluğu alanında çalışan profesyonel meslek elemanlarının görüşlerinin, tecrübelerinin, değerlendirmelerinin alınması amaçlanmaktadır. Araştırmada belirli bir standart çerçeveyi ve esnekliği içeren yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılacaktır. Elde edilen bilgileri kaydetmek adına araştırmacı tarafından not tutulacak ve gönüllü görüşülen onaylarsa ses kaydı yapılacaktır.

ÇALIşMAYA KATILMAMIN OLASI YARARLARI NELERDİR?

Bu çalışma; politika yapıcılarını bilgilendirmek ve etkilemek, bilginin gelişmesine katkı sağlamak için kullanılmayı amaçlamaktadır. Bu noktada suça sürüklenen çocukların iyilik halini arttıran değişim ajanları olan sosyal çalışma görevlilerinin Türkiye’de ve Danimarka’daki sosyal sistemle ilgili vereceği bilgiler oldukça kıymetlidir. Ayrıca sosyal çalışma görevlilerinin yapılacak olan araştırmaya katkıları, topluma ve mesleğine karşı etik sorumluluğu olarak değerlendirilmektedir.

KİŞİSEL BİLGİLERİM NASIL KULLANILACAK?

Araştırmacı kişiisel bilgilerinizi, araştırmayı yürütmek için kullanacaktır. Ancak kimlik bilgileriniz gizli tutulacaktır. Yalnızca gereği halinde, sizinle ilgili bilgileri etik kurullar ya da resmi makamlar inceleyebilir. Çalışma sonuçları çalışma bitiminde literatürde yayınlanabilecektir. Çalışmanın içeriği gereği çalışmakta olduğunuz kurumun adı ve meslek tanımı çalışmada yer alacak, kişiisel görüşlerinizden istediğiniz ölçüde bahsedilecektir.

SORU VE PROBLEMLER İÇİN BAŐVURULACAK KİŞİ:

1. GİZEM FIRAT
TEL: 0090 506 331 91 12
MAİL: firat.gizemm@gmail.com

Çalışmaya Katılma Onayı

Yukarıdaki bilgileri ilgili araştırmacı ile ayrıntılı olarak tartıştım ve kendisi bütün sorularımı cevapladı. Bu bilgilendirilmiş olur belgesini okudum ve anladım. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyor ve bu onay belgesini kendi hür irademle

imzalıyorum. Bu onay, ilgili hiçbir kanun ve yönetmeliği geçersiz kılmaz. Araştırmacı, saklamam için bu belgenin bir kopyasını çalışma sırasında dikkat edeceğim noktaları da içerecek şekilde bana teslim etmiştir.

<i>Gönüllü Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Telefon:</i>		

<i>Araştırmacı Adı Soyadı:</i>		<i>Tarih ve İmza:</i>
<i>Adres ve Telefon:</i>		

SOSYO-DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Adı Soyadı	:
Yaşı	:
Cinsiyeti	:
Yaşamakta Olduğu Ülke	:
Meslek Grubu	:
Öğrenim Düzeyi	:
Memuriyet Süresi	:
Görev yeri	:
Çocuk suçluluğu alanında görev yaptığı kurum sayısı	:
Çocuk suçluluğu alanında toplam memuriyet süresi	:

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI

1. Çalıştığınız alandaki mesleki görevlerinizi tanımlar mısınız?
2. Lisans eğitimi dışında çalıştığınız özel alanla ilgili kurumda ve kişisel olarak aldığınız eğitimler var mı? Varsa açıklar mısınız?
3. Çalıştığınız alanda sunulan hizmet sizce çocukları rehabilite edici mi? Yoksa cezalandırıcı mı?
4. Yasal düzeyde Çocuk Koruma Sistemini nasıl değerlendiriyorsunuz?
5. Çocuk suçluluğu alanında hizmet sunan sistemin içindeki diğer meslek elemanlarının (polis, infaz koruma memuru, savcı, hakim...) çocukla iletişimini nasıl değerlendiriyorsunuz?
6. Sosyal İnceleme Raporlarının çocuk adalet sisteminde işlevselliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

7. Suça sürüklenen çocuklara mahkemece alınan tedbir niteliğindeki kararları nasıl değerlendiriyorsunuz?
8. Suça sürüklenen çocuğa yönelik sosyal inceleme raporu hazırlamanız istendiğinde “çevresi içinde birey” yaklaşımıyla değerlendirebilmek için zaman ve imkana sahip misiniz? Sosyal İnceleme görüşmesi nasıl gerçekleşiyor?
9. Çocuğa hizmet sunarken çalışmakta olduğunuz alanda “çocuğun katılımı” hakkında ne düşünüyorsunuz?
10. Suça sürüklenen çocuğu yeniden toplumsallaştırma sürecinde izleme, takip, ilişkili olduğu mekanizmalarla iş birliğı ve koordinasyonun sağlandığını düşünüyor musunuz?
11. Ülkenizdeki çocuk suçluluğunu önlemede eksik gördüğünüz, yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşündüğünüz uygulama var mı? Var ise bu/bunlar neler?
12. Çalışmakta olduğunuz çocuk refahı alanında yaşadığınız özel zorluklar ve kazanımlardan bahsedebilir misiniz?

EK-3 Özgeçmiş

Gizem FIRAT, 1992 yılında İstanbul/Üsküdar'da doğdu. 2010 yılında Salihli Türkbirliği Lisesi'nden mezun oldu. Lisans eğitimini 2014 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Hizmet bölümünde tamamladı. Lisans eğitimi döneminde 2012 yılında Berlin Alice Salomon Üniversitesi tarafından Berlin'de düzenlenen 'Ekonomik Krizin Avrupa Ülkelerine Etkileri' temalı yaz okuluna, 2013 yılında Kocaeli Üniversitesi'nin Univercity College Copenhagen (Kopenhag Üniversitesi) ile yürüttüğü Kocaeli'de düzenlenen 'Çocuk ve Gençlerin Katılımını Artırma' temalı yaz okuluna katıldı. Dördüncü sınıfın güz dönemindeki stajını Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı'nda yürüttü. Suça sürüklenerek çocuk adalet sistemine giren, yasalarla ihtilaf halindeki çocukların, sistem içerisindeki tüm aşamalarına destek vererek topluma kazandırılmaları amacıyla yapılan tüm destek, terapi, eğitim, aktivite programlarına katkı sağladı. Aynı yılın bahar döneminde gerçekleştirilen staj uygulamasını erasmus programı ile gittiği Danimarka'da 'Muhabet' adlı kurumda gerçekleştirdi. Danimarka'da yaşayan psikolojik rahatsızlığı olan ruhsal hastaların, özellikle de sisteme uyum sağlamakta zorlanan göçmenlerin hastane şartlarını sorgulamasıyla açılan Muhabet'te, bu dezavantajlı grubun sosyalleşebileceği, sorunlarından uzaklaşabileceği sıcak bir ortamda günlük yaşamlarını sürdürmelerini sağlamak amacıyla birçoğu İngilizce konuşan ve kimisi Türk olan misafirlere kahvaltı, öğlen yemeği, çay, kahve ikramlarında bulunarak, onları dinleyerek ve birlikte çeşitli oyunlar oynayarak günlerini kaliteli geçirmelerini sağladı. 2016 yılında Üsküdar Üniversitesi Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü'nün Suç Önleme ve Analizi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. Mezun olduğu 2014 yılından bu yana Türk Kızılay Zeynep M. Nedim Oyvar Huzurevi'nde sosyal hizmet uzmanı olarak çalışmaktadır.